The University of ...
THE LIBRARY

הצפה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

ב"ה, יום שישי, כ"ד כסלו תשל"ו (28.11.1975)
שנה ל"ח — גליון 12085 — המחיר 2.20 ל"י

מקורות במרכז האו"ם:

ולדהיים יודיע למועה"ב על הסכמת סוריה להארכת המנדט

...האו"ם 27 (עיר, יופ"יע) — חברי מועצת הביטחון ...הלילה לשובו של מזכיר ...קורט ולדהיים ממסעו ב... התיכון, הוך השערה שהוא ...כי סוריה הסכימה להאריך ...מנדט של כוח האו"ם ברמת...

...של האו"ם אמר כי ולדהיים ...היום בלונדון עם המלך ...לא דיווח למרכז האו"ם על ...שליחותו. ...הכל סבורים במרכז האו"ם ...צת הביטחון תוכל לאשר הת... הארכת המנדט בחודשים"

...פגישתו עם המלך חוסיין ...אמר ולדהיים: "אני מקווה ...צת הבטחון תאריך את ה... של כוח השלום במרב יפת...

ולדהיים גם אמר, כי ימסור מחר (היום) דו"ח מלא למועצת הבטחון שחבריה יתחילו מחר (היום) אחה"צ בהתייעצויות לא רשמיות, על הא־רכת המנדט.

מקורות בלונדון אמרו היום, כי ולדהיים הבטיח לנשיא סוריה, חאפז אסד בדמשק, כי המשבר במזה"ת יזכה לעדיפות ראשונה במעלה ב־או"ם, הבטיח כי הוא אישית ינסה להחיש את קצב המגעים.

הרצוג נועד עם מאליק

שגריר ישראל באו"ם, חיים הרצוג נפגש הבוקר עם שגריר בריה"מ, יעקב מאליק, המכהן כנשיא תורן של מועצת הבטחון.

דובר מטעם השגריר הרצוג הד־גיש, כי השיחה נערכה בתוקף תפ־קידו כנשיא מועצת הבטחון ונדונה בעיית חידוש המנדאט של כוח ה־חירום. מר הרצוג נפגש עם נציגים קבועים אחרים של מועצת הבטחון בעניין זה.

מועצת הבטחון עומדת להתכנס מחר (היום) או ביום שבת לדון בהארכת המנדאט של כוח החרום.

"סוריה תאריך את מנדט כוח החירום"

סוריה תחדש את מנדט כוח ה־או"ם לשמירת השלום ברמת הגולן לתקופה נוספת של ששה חודשים החל ב־30 לנובמבר — זאת אמרו היום מקורות רשמיים למשנה ב־דמשק.

ההחלטה נתקבלה בעקבות סיור של מזכיר האו"ם קורט ולדהיים ב־מזה"ת.

הנשיא חאפז אסאד קיבל הבטחות מולדהיים שהמצב במזה"ת יזכה ל־עדיפות עליונה באו"ם וכי המזכיר הכללי באורח אישי יעשה מאמצים כדי להחיש את קצב הכרעות, ציינו המקורות.

ולדהיים התחייב שהארגון הבינ־לאומי יעשה מאמצים מירביים, כדי להבטיח שהמזה"ת לא יחזור למצב של קפאון, אמרו המקורות.

מזכיר האו"ם סיים את ביקורו ב־מזה"ת וטס היום ללונדון, כשהוא מביע את התקוה שסוריה תחדש את מנדט כוח האו"ם ברמת הגולן.

ולדהיים המריא מדמשק, מבלי ל־הודיע על החלטת סוריה, הוא אמר עם זאת כי בעקבות שיחותיו עם הנשיא חאפז אסאד הוא מקווה ש־ההחלטה לחדש את המנדט בששת חודשים תתקבל במועצת הבטחון ב־יום ו'.

מזכיר האו"ם קיים אתמול שיחות שנמשכו שלוש וחצי שעות עם נשיא סוריה. במסיבת עתונאים, שנערכה אמש בשעה מאוחרת אמר ולדהיים כי דן עם אסאד על כל ההיבטים של הבעיות המזרח־תיכוניות, וב־ניהן הבעיה הפלשתינאית והארכת מנדט כוח האו"ם. לדבריו התנהלו השיחות באווירה "קונסטרוקטיבית וגלוית לב".

בינתיים אמר דובר האו"ם כי יש־ראל דחתה את התנאים הסוריים ש־

(סוף בעמוד 2)

חוגים מדיניים בירושלים:

ארה"ב הבטיחה לא ללחוץ על ישראל לוויתורים לא סבירים בהסכם ביניים עם סוריה

מאת כתבנו המדיני בירושלים

מה שארצות־הברית הבטיחה לישראל, בהסכם הביניים הוא רק שלא תהיה הזרה על "ההערכה המרושית" במקרה שישראל לא תגיע למשא־ומתן עם סוריה על הסכם ביניים, — אמרו אתמול חוגים מדיניים בירושלים בתגובה לדב־ריו של הנשיא פורד, שהכחיש ידיעה כי ארה"ב הבטיחה ליש־ראל להסתפק ב"תיקונים קוסמ־טיים" בגולן.

הידיעה הזאת שבאה מירושלים גרמה מבוכה בחוגי הממשל בארה"ב שנאלצו להכחיש אותה. החוגים ב־ירושלים אמרו, כי אם היו התחיי־בויות מעין אלה, הרי שהן היו בלתי מחייבות ונתונות לפירושים שונים. לכן אין להניח שארה"ב תודה בפומ־בי שאמנם יש לה הבנות מסוג זה עם ישראל.

בהסכם ההבנה בע"פ ובכתב שבין ישראל לארה"ב, הובהר שארה"ב היא בעד הסכם ביניים עם סוריה אלא שאם ישראל מוכנה לקחת על עצמה את הסיכון של מלחמה עם סוריה במקרה של העדר הסכם בי־ניים, הרי שארה"ב מבינה בסיכון זה ולא תלחץ על ישראל לוותר וי־תורים בלתי סבירים.

נדחו השיחות על חובות מצרים לבריה"מ

קאהיר 27 (יופ"יע) — השי־חות המתנהלות כאן על קביעת לוח זמנים חדש להחזרת החובות שמצרים חייבת לבריה"מ הופסקו באורח פתאומי, לאחר שבמשך הקישה ימים הושגה "התקדמות מוגבלת" — זאת מסר היום העי־תון "אל אהראם".

מצרים פנתה אל בריה"מ בבקשה שתקפיא את החובות במשך 10 שנים ותאפשר לה להחזיר אותם לאחר מכן בתשלומים תוך 30 עד 40 שנה. לפי אומדן, חייבת מצרים לבריה"מ סכום של ארבעה מיליארד דולר. שברובו מהווה תמורה לאספקה צב־אית סובייטית לקאהיר.

"אל אהראם" מציין, כי הדיונים נפסקו בישיבה הרביעית שקיימו שתי המשלחות, כדי לאפשר לצד־דים להתקשר עם ממשלותיהם.

הביום השביעי -
שתו 777
ברנדי בינלאומי

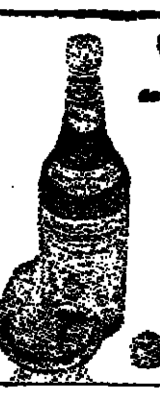

כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

עצרת התייחדות של ישיבות בנ"ע עם זכרם של חללי רמת מגשימים

מאת סופרנו בתל־אביב

עצרת ההתייחדות עם זכרם ה־קדוש של שלושת תלמידי ישיבת ההסדר, — חללי רמת מגשימים — בן־ציון לייבוביץ, מיכאל נידלר ונחום פינקלשטיין הי"ד, הת־קיימה אמש, מטעם מרכז ישיבות "בני עקיבא", בבית הכנסת ה־גדול בתל־אביב, בהשתתפות רב־נים, ראשי ישיבות, בני המשפ־חות השכולות ואלפיים תלמידי ישיבות "בני עקיבא" וישיבות ה־הסדר מכל הארץ, ביניהם ישיבת הגולן.

את עצרת הזכרון, במלאת שבעה להירצחם של השלושה, פתח וניהל הרב אברהם צוקרמן, ראש ישיבת "בני עקיבא" בכפר הרואה, שלימד פרק משניות לעילוי נשמתם של ה־נופלים. בציינו כי משפחת ישיבות בני"ע התכנסה להעלאת זכרם ה־קדוש של שלושת הנופלים שכל אחד מהם הצטיין בתכונות, במידות וב־סגולות טובות, בהן התבלטו בישי־בה.

המוות והקרבנות לא יצליחו להזיזנו

הרב הראשי לתל־אביב, הרב יצ־חק ידידיה פרנקל, אמר כי הנופלים נפלו על קידוש השם והמוות הוא בחינת המשך לחיים הקדושים שלהם. תלמידי הישיבה שנרצחו מס־רו נפשם על קדושת הארץ תוך לי־מודה של תורה, והעם לא יזוז אף על מאדמת ארצנו הקדושה. הרב הראשי הוסיף, שלא יעלה על דעת שונאינו שהמוות והקרבנות יצליחו להזיזנו. בשם העיר תל־אביב שלח הרב פרנקל תנחומים למשפחות ה־שכולות.

כולנו בקו האש הראשון

בדברי הספד נרגשים, אמר הרב משה־צבי נריה, ראש ישיבות בנ"ע, בציינו כי הכדורים שנורו אל הנוד־נים כוונו לכולנו וכי הגרזן שהונף על הניצול מבין תלמידי הישיבה (שגם הוא נכח בעצרת הזכרון) מונף על כולנו. כל העם והארץ נ־צבים במערכה, כולנו בקו האש ה־

(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	עי"ש	מוצ"ש
ירושלים	3.59	5.11
תל־אביב	4.17	5.16
חיפה	4.07	5.13
אילת	4.19	5.19
באר־שבע	4.15	5.13

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר. תשקיף לשבת: דומה. ירושלים 9—17, תל־אביב 13—22, חיפה 15—22, רמת הגולן 8—15, נהריה 14—21, צפת 7—14, טבריה 11—22, נצרת 11—18, עפולה 9—21, השומרון 9—18, לוד 9—23, יריחו 12—25, עזה 13—23, באר שבע 9—23, אילת 12—26, מפ־רץ שלמה 16—25.

מרכז
מכונות גילוח
PHILIPS
מכל הסוגים
גילוח ■ תספורת ■ על השמל ■ על סוללות (לחיילים) או מילוי
מסורת, יעוץ ותיקונים
החודש בהנחה ניכרת
"הגבר המגבן פונה לרווק"
ג. רובין ת"א
יסוד המעלה 6 טל' 52161
אל תזרוק את המכונה הישנה אצלנו תקבל תמורתה

תכנית
מסיבות חנוכה
של רמ"ת
רשת מעונות תורניים
ראה עמוד 2

מבצע חנוכה גדול
במכירת החיסול
המוחלטת
בבני־ברק רח' חזון איש 23
(ראה מודעתנו ביום ראשון בעמוד זה)
היום יום שישי פתוח
מ־10—12 בלבד

ועידה של האו"ם דחתה דרישה לספק מזון לאש"ף

רומא, 27 (יופ"יע ועיר) — ועידת ארגון המזון והחקלאות של האו"ם סיימה כאן היום דיו־ניה שנמשכו שלושה שבועות, ו־דחתה ניסיון לאשר סיוע במזון לאש"ף ול"תנועות שחרור" אחר־רות.

במקום זה אישרה הועידה בלי הצבעה החלטת פשרה, המעבירה את ההצעה המקורית ל"עיונו" של פרנ־ציסקו אקינו, המנהל האקסקוטיבי של תוכנית המזון העולמית. בכך, אמרו מקורות של הועידה, נגנזה למעשה ההצעה.

החלטת הפשרה מבקשת מאקינו לעיין בהושטת סיוע של מזון "לכל תנועות שיחרור שהוכרו ע"י העצרת הכללית של האו"ם או הארגון ל־אחדות אפריקה", ו"נאבקות נגד השלטות זרה או גזענות".

26 ארצות, בראשות מערב גר־מניה, הביעו הסתייגות מהשימוש במלה "גזענות" בהחלטה. הן קבעו כי "אין אנו מקבלות את הכוונה בקשנות אם יש להבין אותו כמולל את הציונות".

הועידה אישרה תקציב בסך 167 מיליון דולר לשנים 1976—1977. יש לציין, כי הועידה קבעה סכום של רבע מיליון דולר כחלקה של ישראל בתקציב לאותן שנתיים — כלומר יותר מפי שלושה מן ההקצבה של סעודיה, וכמעט פי שניים מן ההק־צבה הלובית. לוב דרשה קודם לכן לגרש את ישראל מארגון המזון ו־החקלאות.

המפד"ל מברכת את הרב אליעזר ברנשטיין

מזכיר המפד"ל מר צבי ברנשטיין שלח ברכה ואיחולים להרב אלי־עזר (לאזי) ברנשטיין, להיבחרו כנשיא המזרחי־הפועל־המזרחי בארצות־הברית.

סוריה דוחה האחריות לרצח ברמת מגשימים

מרכז האו"ם, 27 (יופ"יע) — מ־יופה הכוח הסורי זאכריה סיבחי, דוחה היום בשם ממשלתו כל אחריות לפשיטות של מחבלים דרך רמת־הגולן לתחום ישראל.

במכתב למזכיר האו"ם, קורט ולד־היים, קבע הנציג הסורי, כי בהס־כם הפרדת הכוחות מ־31 במאי 1974 "אין כל סעיף שאפשר לפרשו כ־מטיל אחריות על ממשלת סוריה ל־גבי המאבק של לוחמי החרות ה־פלשתיניים. ישראל לבדה נושאת ב־כלוא האחריות, משום שהמשך מא־בק השחרור הוא תשובה לגניסיות לסירוב הישראלי להשיב את הזכ־יות הלאומיות של העם הפלשתיני".

כוח צה"ל פעל בכפר הלבנוני כילא

חילופי אש במהלך הסריקה * מקורות בצידון: נהרג "אחראי צבאי" באיזור מטעם ארגון מחבלים עיראקי

כוח של צה"ל ברק שלשום בערב אחר עקבות מחבלים באיזור שבין מטולה וכפר־כילא מלבנון — הודיע דובר צה"ל.

במהלך הסריקה נורתה על הכוח אש מנשק קל. הכוח השיב באש לעבר מקורות־האש ופוצץ את הבית שהיה בשימוש המחבלים. אדם אחד, החשוד בסיוע למחבלים, נעצר לחי־קירה. הכוח הסורק חזר ללא נפגעים.

נהרג איש מפלגת הבעת' העיראקית

צידון 27 (צ'ע, יופ"יע) — קרב קשה התנהל הבוקר בשעה מוקדמת במשך קרוב לשעה בין סיור ישראלי לכוחות המיליציה הלבנונית "התגנ־דות" מקומית בכפר כילא — על כך מסרו מקורות מהימנים בצידון.

מקורות אלה אמרו, כי הסיור חדר לכפר כילא וכי במהלך הקרב נהרג עמיר תאלאווי, "האחראי ה־צבאי" של מפלגת הבעת' העיראקית באיזור.

דובר צבאי בביירות הודיע, כי כוח ישראלי חדר היום בשעות ה־מוקדמות של הבוקר לכפר לבנוני סמוך לגבול. הרג בכפר, פצע נערה ופוצץ שלושה בתים — אמר דובר צבאי. עדי ראיה אמרו כי הכוח נא־מד ב־200 אנשי קומנדו. הדובר אמר כי הכוח הישראלי נסתייע באורטיל־ריה ובמקלעים.

סופרנו הצבאי מוסיף:

חוגים בישראל העריכו אמש, כי כוחות צה"ל שפעלו בכפר כילא אכן הרגו את מפקד החוליה של ארגון המחבלים העיראקי, כפי שמסרו מקו־רות בצידון. ארגון רצחני זה שייך "לחזית הסירוב" ומתפאר במעשי ה־רציחות שלו. בין היתר מייחסים לו את ההתקפה הרצחנית בכפר יובל. כמו"כ ניסה הארגון לבצע מספר חדירות שנכשלו. שתי החוליות ש־חוסלו לא מכבר סמוך לגבול לבנון השתייכו לארגון זה.

הכפר הלבנוני כילא נמצא מקילו־מטר וחצי מערבית למטולה.

שר החוץ: מו"מ עם סוריה וירדן — על בסיס החלטות מועצת הביטחון

"לפתיחות מו"מ עם סוריה וירדן יש צורך רק בכוונתן של שתי מדי־נות אלו לשאת ולתת עם ישראל על בסיס החלטות מועצת הביטחון וללא תנאים מוקדמים" — אמר שר החוץ, יגאל אלון בסעודת ערב רש־מית לכבוד שר החוץ של גרמניה, הנס דיטריך גנשר.

השר הדגיש, כי לא הבעיה ה־פלשתינית היא שגורמת להתמדה מצב המלחמה באיזור, אלא שמצב המלחמה מתמשך בעטיה של הקי־צוניות הערבית המונעת פתרון ה־בעיה הפלשתינית.

אלוף פיקוד הצפון:

אם כוח החירום יעזוב — לא ייווצר חלל ריק

אין שום התרשמות שמשהו מצ־ביע על פעילות מיוחדת של הסו־רים. הם אינם זקוקים לזמן רב כדי להיכנס לפעולה או לצעדים שיזכירו את הערכותם. הם יכולים להיכנס לפעילות בלי לשנות משהו במערכיהם — אמר אלוף פיקוד הצפון, אלוף רפאל איתן, במסיבת עתונאים של כתבי חוץ.

אלוף איתן הוסיף, כי "האפשרויות של הסורים לבאות לפעולה הן שו־נות. הם יכולים לא לעשות כלום, לחדש את מנדט האו"ם או לא לחד־שו, אבל הם יכולים להרשות פעי־לות מחבלים מהגבול שלהם ולצורך זה הם לא חייבים להזיז כלום".

הוא אמר, כי הסורים גם יכולים להחליט על מלחמת התשה וחילופי אש, מבלי לזוז וגם לפעולה זו אינם צריכים לשנות משהו בשטח. אפשרי גם שיצאו להתקפה מהמצב הנוכחי, אך אין זה סביר.

אלוף הפיקוד אמר: "גם לנו יש פטנטים בעניינים האלה. אנחנו יכו־לים לעשות לסורים אותו הדבר, יו־תר חזק, יותר מהר וביותר אפקטי־ביות. אנחנו לא חייבים לקנות מה שהם שמים על השולחן".

בדברו על כוח החירום של האו"ם, אמר אלוף איתן: "אם כוח החירום יעזוב לא ייווצר חלל ריק, שכן יש ממילא חלל בין הצבאות. האו"ם אינו מהווה כאן גורם, ומלבד ערך מדיני סמלי, אין לו כל ערך צבאי. אם מועצת הביטחון לא תחליט על המשך שירות האו"ם בגולן, יתכן שם הכוח ייעזרו. ובכל זאת יש להביא בחשבון, שהפינוי של האו"ם עשוי לבוא בבת אחת, כמו שהיה ב־1967 עם המצרים. "אב־לם לפי התרשמותנו, בשטח ישנם גור־מים המעוניינים שהפונקציה הזאת של האו"ם תישאר".

נעמה בוסל — לוי פלין מציגים
שירו לו - זמרו לו
פסטיבל בינלאומי
לשירים וספורים חסידיים
בחג החנוכה
תל־אביב, "היכל התרבות"
יום ב' 1.12 ● יום ג' 2.12, ב־8.30 בערב
בצוע בכורה של 10 לחנים חדשים
בהשתתפות:
* מרטין דווידסון * להקת "שיבת ציון"
* שלישית "צבע סגי" * להקת "אבני ירושלים"
* פייבל אברמוביץ
* 5 ילדים סולנים מישראל, אוסטרליה וארה"ב
אורחי הפסטיבל:
* הרב שלמה קרליבך (רק ב־2.12)
* מרטין דווידסון * "פרחי צברים" תלמידי ישיבת נתליב
מנצח הפסטיבל והמנהל המוסיקלי:
משה מתה רוזנבלום
מנחה וספורים חסידיים: מרדכי פרימן
שיפוט ודירוג הלחנים ע"י הקהל
הפרסים בחסות רשת המלונות
"פאל", "גרנד ביץ'"
כרטיסים: רוקוקו, תדרן, קסטל וביתר המשרדים.
משרדי ההפקה: ת"א דיזנגוף 66 טלפון 289835
לתושבי ירושלים
בתיאטרון ירושלים
ביום רביעי 3.12.75 בשעה 8.45
הופעה מיוחדת של אורחי הפסטיבל
* הרב שלמה קרליבך
* מרטין דווידסון
* פרחי צברים
כרטיסים: כהנא, בן־נאים ובמשרדים

הגיעו!!!
שמלות כלה
ל"ג קומות אופנה
שניידמן
דיזנגוף 128, ת"א

אם תזמין
את הגמרא
באילוסטרציות
ראש השנה
ויום טוב (ביצה)
תרגיש את הטעם של הלימוד
ותבין סוף סוף את התלמוד
*
במחיר ישן אצל גיטלר
רח' בילו 4, תל־אביב

הרבנות הראשית ■ המועצה הדתית
רחובות
ביום שני כ"ז כסלו תשל"ו (1.12.75) בשעה 7 בערב בביהכ"נ הרבנות הראשית והמועצה הדתית יתקיים
ערב מחשבה והגות
לזכרם של
מרן שלמה הכהן קוק זצ"ל
הרב הראשי ואב"ד רחובות
הרבנית יהודית ז"ל
והג"ר מנחם דן הכהן נתן ז"ל
במלאת ארבע שנים להסתלקותם
דברים:
הרה"ג ש. הכהן קוק שליט"א, הרב הראשי ואב"ד רחובות
הנושא: תפלת אבות.
הרה"ג אברהם יצחק הכהן קוק ר"מ בישיבת "מאירת יוסף נוה יעקב"
הנושא: מאי חנוכה.
הרה"ג יהושע בק, רב בקיבוץ חפץ חיים.
הנושא: תקנות וסייגים דרבנן.
מר ש. רכטמן ראש העיר.
הנחיה: הרב ש. ירושלמי, ראש המועצה הדתית.
הצבור מוזמן!

לאברהם פניגשטיין ומשפחתו
על נפילת בנם יקירם
נחום הי"ד
שנפל על הגנת העם והארץ
אבלה
הנהלת
האגודה להתנדבות בעם

לד"ר שמואל נדלר ומשפחתו
על נפילת בנם יקירם
מיכאל הי"ד
שנפל על הגנת העם והארץ
אבלה
הנהלת
האגודה להתנדבות בעם

על מותו ללא עת
של המחנך ואיש רב הפעלים
שמואל שחרור ז"ל
אבלה
הנהלת
האגודה להתנדבות בעם

במלאות שנה לפטירתה של אשתי, אמנו, סבתנו ואחותנו היקרה
רות רחל שץ ז"ל, לבית רוזנברג
נעלה לקברה, לגילוי המצבה, ביום חמישי, ל' כסלו תשל"ו, א' דר"ח טבת (4.12.75) בשעה 2 אחה"צ בבית העלמין בפרדס חנה.
משפחות: שץ, פרדס חנה, רותם, שדה אליהו, פולק רמת גן.

בס"ד, רמת מגשימים — כ"ד כסלו תשל"ו

אל העם היושב בציון ובתפוצות

בכאב עמוק, אך מתוך הכרת השליחות והחובה המוטלת עלינו, תשובתנו למרצחים: ליהוד, בנין ויצירה!

הנהלת ישיבת הגולן החליטה על הקמת מפעל הנצחה ההחלה בידית של בנין בית־המדרש המרכזי בקרית הישיבה בגולן, שיקרא "היכל השלשה" על שם שלושת התלמידים שנפלו לפני כשבוע.

אנו מכריזים בזה על מגבית להקמת בית המדרש המרכזי ופונים אל הצבור הרחב להיות שותפים מלאים במלאכת קודש זו.

אל גבאי ומתפללי בתי הכנסת, העוסקים בצרכי צבור באמונה והמשמשים בקודש

אנו פונים בזה אליכם בבקשה להקדיש, בשבתות חנוכה אלה, את הנדרים והנדבות מהעולים לתורה ומצבור המתפללים, לטובת בנין בית המדרש "היכל השלשה" לזכרם של שלושת התלמידים הי"ד.

"שמחה לצדיק עשות משפט ומחתה לפועלי און". (משלי פרק כ"א)
"רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד". (משלי פרק כ"א).
ונאמר בעזרא: (עזרא פרק ב', פסוק ס"ח) "ומראשי האבות בבואם לבית ה' — — כבוחם נתנו לאוצר המלאכה".
יקוים גם בנו ע"י ההתלהבות הכללית של כל אשר נדבה רוחו.

נא להעביר התרומות לישיבת הגולן, ת.ד. 346, טבריה.

הנהלת ישיבת הגולן

בולל "האידרא"
ראשו כבוד הרב הראשי לישראל הגאון מרן שלמה גורן שליט"א
הודעה
מודיעים בזה כי אנו עומדים לפתוח בירושלים ליד הכותל המערבי
כולל ללימוד תורת הנגלה והנסתר
סדר היום של הלימוד יהיה מיום א' עד ה' בשבוע כלהלן:
090 — 1300 לפני הצהרים לימוד גמרא.
150 — 1700 אחרי הצהרים לימוד תורת הקבלה.
בן ישיבה המעונין להתקבל לכולל יפנה בכתב למשרד הרב שי בהיכל שלמה ויצרף ביאוגרפיה קצרה על השכלתו.
ועד כולל "האידרא"

...רכז לחינוך דתי בישראל — משרד הדתות
הננו מתכבדים להזמינך להשתתף
בכנס על
החינוך התורני
בנושא:
צרכים ומגמות בחינוך התורני במוסדות החמ"ד
משתתפים:
ד"ר יצחק רפאל — שר הדתות
מר דוד גלס — סמנכ"ל משרד הדתות
מר יהודה קיל — מנהל אגף הדתי במשרד החינוך והתרבות
מר ברוך דובדבני — יו"ר המרכז לחינוך הדתי בישראל
מנחה:
הרב יעקב שאול — מנהל המחלקה לישיבות, ולמוסדות תורה במשרד הדתות
הכנס יתקיים אי"ה ביום שני כ"ז בכסלו תשל"ו (1.12.75) בשעה 10.00, וינעל בשעה 12.30, בבית "בני ברית" תל־אביב. נא לדיוק!
מנהלים ומחנכים — נא ראו חובה בהשתתפות בכנס

"יהודית" פרחים ומתנות
רח' הישיבה 2 (גאולה) ירושלים
מבצע חנוכה
בימי החנוכה הנחות מיוחדות על כל המוצרים.
מבחר גדול ומגוון של מתנות ודברי נוי.
שרות משלוחים לפרחים.
שרות אדיב.

ישיבת הועד הפועל של הפועל המזרחי

תתקיים אי"ה ביום ראשון כ"ו כסלו תשל"ו (30.11.75) בשעה 3.00 אחה"צ בבית התנועה בתל־אביב.

חברי הועד הפועל והסגנים, חברי המחלקה לאגוד המקצועי וחברי המזכירות של האיגודים המקצועיים של הפועל המזרחי מוזמנים בזה.

הזמנות מיוחדות לא נשלחו.

המזכירות

ישיבת הנשיאות
של
המרכז המאוחד למפד"ל ולהפוהמ"ז

תתקיים, אי"ה, ביום ראשון הבא ג' בטבת (7.12.75) בשעה 4.00 אחרי הצהריים — בבית התנועה בת"א

בסדר היום:
כינוס המרכז לדיון ואישור חוקת הבחירות החדשה

המפלגה הדתית לאומית — הפועל המזרחי
סניף תל־אביב — מחלקת התרבות
הננו מתכבדים להזמינכם
למסיבת חנוכה
ע"י שולחנות ערוכים
שתתקיים ביום ראשון כ"ו כסלו תשל"ו נר ג' דחנוכה (30.11.75) בשעה 8 בערב, במלון "דבורה" רח' בן יהודה 87, תל־אביב.
מענינו דיומא — ינאמו:
הרה"ג כ. פ. טכורש שליט"א, חבר הרבנות הראשית לא"י
מר פנחס שינמן סגן יו"ר הכנסת וראש המועצה הדתית
המנחה: הרב ש. בן הרוש
בתכנית האמנותית: להקת הנוער בוגרי ישיבות

קופת חולים - הועד המפקח הארצי
הסתדרות הכללית של העובדים בא"י

ישיבת הועד המפקח הארצי
תתקיים
ביום ראשון 30 בנובמבר ש.ז. כ"ו כסלו תשל"ו
בשעה 4.30
במרכז קופת חולים — באולם הישיבות
סדר היום:
1. מרפאות קופ"ח בעיר ובכפר — סיום הדיון
2. שונות.

مكبر من الاصل

هكذا من الاصل

כנס לעידוד השקעות אמריקניות בישראל יתקיים בעוד 3 חודשים

הכנס הראשון של המועצה המשותפת האמריקנית—ישראלית לעידוד השקעות יערך ב־ישראל בעוד כשלושה חודשים.

ארבעים מבכירי אנשי העסקים בארה"ב, שייצגו את הצד האמ־ריקני, יגיעו במועד זה במיוחד לישראל, כדי לקחת חלק בדיונים — על כך מוסכם בין שר המסחר והתעשיה, חיים בר־לב, סגן שר האוצר של ארה"ב, ג'ראלד פאר־סקי, בפתיחת הדיונים הכלכליים עם המשלחת האמריקנית.

אתמול נמשכו בירושלים השיחות עם סגן שר האוצר של ארה"ב ב־השתתפות המנהלים הכלכליים של משרדי האוצר המסחר והתעשיה.

שר האוצר של ארה"ב יבקר בישראל

בפתיחת השיחות הודיע מר פאר־סקי כי שר האוצר של ארה"ב יבקר בישראל כנראה בסוף פברואר או ראשית מרס 1976.

מטרת הכנס של המועצה המשו־תפת להשקעות הוא לתת תנופה ל־ביצוע השקעות אמריקניות בישראל ע"י העלאת רעיונות חדשים וביצור־עם המשותף עם יזמים מארה"ב.

בדיון בין השר בר־לב לבין מר פארסקי הועלה גם הנושא של שי־תוף פעולה בתחום המחקר והפיתוח התעשייתי. הכוונה להקים קרן משו־תפת בת 60 מיליון דולר שתעודד ביצוע מחקרים כאלה.

הועלתה גם שאלה אספקת מוצרים ישראליים למוסדות וגופים אמרי־קניים הפועלים מחוץ לארה"ב, וכן התקשרות בשיטה של קבלנות־משנ־נה בין מפעלים ישראליים לבין חב־רות אמריקניות המשווקות מוצרים לפנקנון. הכוונה לאספקה של מוצרי מתכת, מזון ושירותים שונים.

מפ"ם עשויה להצביע בעד דולצין כיו"ר הסוכנות

בגלל „יחס הבוז" בפרשת המשרד לענייני רווחה

מאת סופרנו לענייני מפלגות

חברי מפ"ם התקשרו אתמול לידיד בפועל של הנהלת הסוכנות אריה דולצין, והודיעו לו כי אם תיערך הצבעה חשאית לבחירת יו"ר הסוכ־נות, יצביעו לטובתו ולא לטובת יוסף אלמוגי. זאת בשל „יחס הבוז" לו זכו, כאשר עלתה ההצעה להעביר לידיהם את המשרד לענייני רווחה.

בשבוע הבא צפויה פגישה שרי המפד"ל בנושא הריארגון עם ראש הממשלה, יצחק רבין. בהתאם לתו־צאות הפגישה יוחלט על מועד כינוס הנהלת המפד"ל.

משרד הפנים יפסיק העברת תשלומים לקריית־ארבע

בגלל סירוב מינהלת הקריה להטיל מסים מוניציפאליים על התושבים

מאת סופרנו בירושלים

סגן הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים, יהושע כהנא, הו־דיע אתמול למינהלת קריית ארבע כי משרד הפנים לא יעביר מכאן ולהבא למינהלת קריית ארבע תשלומים כלשהם. ההחלטה זו נת־קבלה במשרד הפנים לנוכח סירו־בה של מינהלת הקריה להטיל על תושביה מיסים מוניציפאליים ב־התאם למקובל.

יצויין, כי עד כה תמך משרד הפנים בקרית ארבע למרות שהקריה אינה תחת ממשל צבאי והמשרד מטפל במישרין בפעולות המוניצי־פאליות של הקריה. עד כה הועברו סכומים ניכרים לקיום מערכת ה־שירותים במקום.

הרב מ. לוינגר: איננו יכולים לפעול בגלל העדר חוק מתאים

ראש מנהלת קרית ארבע, הרב משה לוינגר, הגיב על החלטה זו באוזני סופרנו, באומרו כי סירובה של המינהלה להטיל מיסי ארנונה על התושבים נובעת מהעדר חוק מתאים שבאמצעותו אפשר יהיה לכ־פות על התושבים תשלום ארנונה. בהעדר חוק כזה אין המינהלה יכולה לפעול. הרב לוינגר מסר עוד כי בהתייעצות עם גורמים משפטיים נאמר למינהלת הקריה כי ללא מע־רכת חוקים מתאימה לא ניתן לכפות על התושבים תשלום מיסים כמקובל.

הרב לוינגר אמר כי הוא רואה רק דרך אחת לפתרון הבעיה: החלת החוק הישראלי על הקריה. עד אז, אמר הרב לוינגר, אנו תובעים מ־ממשלת ישראל לממן לנו את כל השירותים הדרושים.

מת הרב ד"ר נחמן פריז

הרב ד"ר נחמן פריז (שטוקלר), מראשוני התנועה באירופה, נפטר ביום רביעי בבית החולים „הדסה", לאחר מחלה. הלויה תצא היום ב־11 מבית־הקברות בסנהדריה.

השאיר אחריו אשה, רות, מפעי־לות התנועה בברלין, בן, מוסמך מישיבת חברון, ובת נשואה לרב דוב־בר גיומן מראשי הפועל המזרחי בשיקגו, וארבעה נכדים.

הוסמך להוראה בבית המדרש ל־רבנים הילדסהיימר בברלין וקיבל דוקטורט בפילוסופיה מאוניברסיטת פראג. בשנת תרפ"ו, בעודו סטודנט, היה אחד היוזמים והמייסדים של „צעירי מזרחי" בריגה. עמד לצדו של הרב מרדכי נורוק ז"ל, בעבודת המזרחי והמגבויות הציוניות בארצות אירופה. במשך מספר שנים עמד בראש „אוצר התורה" בפרס, ובבואו לארה"ב התמסר לעבודת החינוך התורני, ביחוד בשיקגו ובסט. לואיס, שם עמד בראש הישיבה ע"ש ר' חיים פישל אפשטיין ז"ל. ביתו בסט. לואיס היה פתוח לכל נצרך וקהה־לים, על פעולותיו למען התנועה ב־ארה"ב הוענק לו פרס ע"ש הרב הרצוג ז"ל.

מאז עלותו לישראל, לפני פחות משנה, היה מהמחברים הפעילים של „ארגון עולי ארצות המערב". הש־תייך גם לחברות ש"ס ב„ישורון" וב„היכל שלמה".

פורד מביע אימון בקיסינג'ר

ושינגטון 27 (יופ"ע) — נשיא ארה"ב ג'ראלד פורד, הביע היום אמון מלא בשר החוץ, הנרי קי־סינג'ר, ואמר: „אני רוצה מהחלט שימשיך בכהונתו כל עוד הוא מבקש להישאר בתפקידו".

במסיבת עתונאים שנערכה בבית הלבן נשאל פורד אם שוחח עמו קיסינג'ר על האפשרות שהוא יתפטר. „מזכיר המדינה קיסינג'ר לא דיבר עמי על התפטרות", השיב פורד. „אני ממשיך לתמוך בו. הוא אחד מבין מזכירי המדינה הטובים ביותר שהיו למדינה זו אי פעם".

חלק מהרוגי תאונת המטוס יובאו היום למנוחות

דובר צה"ל מסר אמש לפרסום את מועדי לוויותיהם של שבעה מחיילי צה"ל שנספו בתאונת ה־מטוס בסיני.

ששה חיילים יובאו למנוחות ה־יום. לווייתו של רב"ט יצחק אהרון ז"ל, תתקיים בשעה 13.00, בראשון לציון. לווייתו של סמל דן שיצר ז"ל, תתקיים בשעה 12, בבית שע־רים. לווייתו של סמ"ר ר"ס ארנון ז"ל, תתקיים בשעה 14.00 בקיבוץ הגושרים. לווייתו של טור' אברהם שפירא ז"ל, תתקיים בשעה 12, ב־בית הקברות הצבאי שבחיפה. לוויי־תו של סמל גד גלבוע ז"ל, תתקיים בשעה 11, בקבוצת כנרת. לווייתו של סמל דורון מרוז ז"ל, תתקיים בשעה 12, בפרדס חנה.

לווייתו של סרן משה יגור ז"ל, תתקיים ביום א' בשעה 15.00 בבית הקברות הצבאי בחיפה.

שמות החיילים שנספו בתאונת המטוס בסיני

דובר צה"ל מסר אתמול לפרסום את שמותיהם של עשרים החיילים שנספו בתאונת המטוס בסיני:

רב"ט יצחק אהרון, בן 25, מ־ראשון לציון. סמל שלמה אריה, בן 29, מקיבוץ בית־זרע. רב"ט אליהו בחירי, בן 30, מבאר שבע. רב"ט שאול בהבוטן, בן 22, מרחבת גן. רב"ט יצחק בידרמן, בן 31 מתל־אביב. סגן משה ברעם, בן 29, מחולון. סמל גד גלבוע, בן 31, מבני יהודה. רב"ט יוסף רונן, בן 28, מ... סמל דורון ראוזר, בן 19, מתל־אביב. סמל אברהם יגה, בן 20, מבת־ים. סמל נמרוד ולפסקה, בן 20, מרמת־גת. טור' אלון טמיס, בן 22, מ... סגן משה יגור, בן 29, מחיפה. סרן משה לביא, בן 34, מפתח תקוה. סרן אורי מגוד, בן 28, מלוד. סמל דורון מרוז, בן 25, מרחובות. סגן אמיר קליין, בן 22, מחיפה. סמ"ר ארנון רייס, בן 34, מהגושרים. סמל דן שיצר, בן 32, מאלמגור. טור' אברהם שפירא, בן 25, מבכפה.

עמדת גרמניה קרובה לעמדת ארה"ב בשאלה הפלשתינאית

— נתברר בשיחות אלון–גנשר

מאת סופרנו המדיני בירושלים

עמדת גרמניה בשאלה הפלש־תינאית קרובה לעמדת ארה"ב. אם אישיות יכיר בישראל הוא יהיה בר־שיח בבשא ומתן על שלום — זאת נתברר אתמול ב־שיחות שניהל שר החוץ הגרמני, הנס דיטריך גנשר, עם שר החוץ יגאל אלון בשיחות עבודה בירו־שלים.

בשיחות אלה התברר כי אין חי־לוקי דעות בין שתי המדינות רק בשאלה הפלשתינאית. גרמניה מכי־רה במה שמכונה „הזכויות הלגיטי־מיות של הפלשתינאים". לעומת זה רמזו נציגי ישראל בשיחות כי גר־מניה מתחשבת יותר מדי במדיניותה בצרכי האיזון בין ישראל לערבים, ועליה לקחת בחשבון את הרגישות ביחסים בין ישראל לגרמניה ה־נובעת מן העבר, שהיא צריכה ל־היות קו מנחה במדיניות, מעל ל־צרכי האזור.

באשר לסיוע הכספי שגרמניה נותנת לישראל, בסך 140 מיליון מרק בשנה, התברר שלרגל השפל הכלכלי אין זה סביר שגרמניה תג־דיל את הסיוע הכספי. לעומת זה יש סיכוי שגרמניה תתאמץ כדי לס־גור את הפער הכספי שבין שתי המדינות, המגיע ל־550 מיליון מרק. דבר זה מחייב הגדלת היצוא הישר־אלי לגרמניה.

גנשר ביקר אתמול ב„יד ושם", שם אמר לו השר גדעון האוזנר כי במלוי הדבר להביר בעיניך ביום שנפגה בדיסלדורף שבגרמניה מש־פט רייבה בייחאל. אחרי כן ביקר הגאורה בהר הרצל. משם נסע לבי־קור אצל נשיא המדינה, פרופ' אפ־רים קציר.

ולדהיים
(סוף מעמוד ראשון)

הועברו אליה ע"י המזכיר הכללי, אך הסכימה לחידוש ועדת ג'נווה, ללא השתתפות אש"ף.

ולדהיים נועד עם חוסיין

מזכיר האו"ם, קורט ולדהיים, נו־עד בלונדון היום עם חוסיין מלך ירדן, זמן קצר לאחר שהגיע מדמ־שק — מסר דובר האו"ם. השניים דנו בין היתר בשאלת חידוש ה־מנדט של כוח האו"ם ברמת־הגולן.

בתום הפגישה עם חוסיין אמר ולדהיים לעתונאים: „היו בעיות ל־גבי חידוש המנדט של כוח האו"ם בגולן, אולם הושגה התקדמות ב־שיחותי. אני מקוה כי מועצת ה־ביטחון — ההחלטה נמצאת עתה ב־ידיה — תאריך את המנדט של כוח השלום בטרם יפוג ביום א'".

מחר (היום) אמור ולדהיים ל־דווח למועצת הבטחון על תוצאות שליחותו.

עצרת התייחדות
(סוף מעמוד ראשון)

ראשון. הרב גרוה תוסיף ואמר כי שנאת העולם לעם העולם משתרעת על פני כל התבל ואין מנוס ואין מפלט, כי אם להיקהל ולעמוד על נפשנו. דם הנופלים הוא לנו מקור אזעקה וקול קריאה ובדרך בה הלכו נמשיך ונלך.

הרב אריה ביגה, ראש ישיבת „נתיב מאיר" בירושלים ורבם של שלושת הנופלים, העלה קווים לדמ־ותם ופעלם, ואמר כי שבת משוש ליבם של בני משפחת ישיבת בני"ע והתוגה מהלכת ביניהם, על מותם ונפילתם של הקדושים בידי מרצחים. „בני, היכן אתם, את שלושתכם שכלתי ביום אחד" — קרא הרב ביגה, שהעלה קוים לדמותם של כל אחד ואחד מהנופלים, בציינו כי אלה מטובי הבוגרים.

ליסוד תורה וקדושת החיים והארץ

הרב אהרן ליכטנשטיין, ראש ישי־בת „הר עציון" באלון שבות, אמר כי עומק היגון לא ישוער ואת עומק הכאב לא נוכל לתאר, כה גדולה האבידה. קול דמם של השלושה, הו־סיף, זועק מהאדמה וכל בית ישראל בוכה את השריפה. בדבריו קרא ה־רב ליכטנשטיין לכל תלמידי הישי־בות להמשיך בדרכם, דרך של לי־מוד תורה וקדושת החיים והארץ.

מרכז תורה בגולן

דברי סיום השמיע הרב מרדכי מלפריק, ראש ישיבת הגולן ברכת מגשימים, שסיפר כי הנופלים, ש־התארחו בישיבה, ביקשו להגות ב־תורה כל אותו הלילה, והבטיחו „לכבות את האור" אך בנפילתם כבה אתם האור, וכבו גם הנרות. צוואתם של הנופלים תתממש, בכך שזוממם של המרצחים לא יצלח ולא ניפול ברוחנו ולא ניכשל, נקים ב־גולן מרכז של תורה ונמשיך בעמל התורה על אף הכאב.

תפילת „אל מלא רחמים" אמר יעקב דרורי.

סערת רוחות בנעילת ועידת המפלגה הליברלית

סערת רוחות התחוללה אמש ב־ישיבת הנעילה של ועידת המפלגה הליברלית, לאחר שנתקבלה ברוב קולות החלטה הקובעת שייערכו בחירות ישירות בהצבעה חשאית ב־מרכז של מועמדי המפלגה לכנסת. לאחר דיון סוער ומסובך ההחלטה הועידה ברוב של 203 נגד 103, לאשר את הצעת ועדת התקנון. הועידה עמדה להתפזר אחרי הצוות.

לינט פרום הורשעה בנסיון לרצוח את פורד

סקרמנטו, קליפורניה 27 (יופ"ע, ע"ר, ע"צ) — לינט פרום, הנזכה של הרוצח ההבוני צ'ארלס מאנסון, הורשעה ביום ה' בנסיון לרציחה את הנשיא פורד בצורת אקדח אוטומטי בעל קוטר של 0.45.

פורד יבקש מהקונגרס למנוע פשיטת רגל של עיריית ניו־יורק

ושינגטון 27 (יופ"ע ע"ר ע"צ) הנשיא פורד הודיע הלילה, כי יפנה לקונגרס בבקשה שילווה לעיריית ניו־יורק סכומים עד 2.3 מיליארד דולר, כדי למנוע פשיטת רגל.

לפי התכנית שגובשה ע"י הנשיא תהיה העיר רשאית לקבל כספים בצורת מילוות במשך כל חודש, שבו הכנסותיה יהיו קטנות מהוצאותיה. עם זאת תצטרך העיר להחזיר את הוצאותיה עם תום כל שנה. התכנית תבוא לקיצה ב־30 ליוני 1978.

ראש עיריית ניו־יורק אברהם בים קידם בברכה את הכרזתו של הנשיא פורד, אך ציין כי העיר מתמודדת בבעיות חברתיות וכלכליות רבות והיא סובלת מחוסר עבודה, עוני, ירידת היקף העסקים.

גם מושל מדינת ניו־יורק, יו קארי קידם בברכה את הודעתו של הנשיא ואמר כי חלפה סכנת פשיטת הרגל של ניו־יורק. עם זאת הזהיר קארי כי החלטתו של פורד אינה שמה קץ לקשיים של העיר ניו יורק.

במסיבת עתונאים ששודרה בטל־וויזיה אמר הנשיא פורד כי נתן הוראות מפורשות לסוכנויות המודי־עין האמריקאי שאסור להן להכנן רציחות של מנהיגים של מדינות זרות.

במסיבת עתונאים, שבה הודיע על נכונותו לחוש לעזרת עיריית ניו־יורק נשאל פורד אם יש לו מידע מלא על מה שעשה סוכנות המרכזית. הוא השיב על כך באמרו: „אני מקוה שיש לי מידע על כל מה שסוכנות הביון המרכזית עושה".

לשכת הרבנות והמועצה הדתית אשדוד | משרד הדתות המח' להווי דתי ירושלים

הננו מתכבדים להזמין את תושבי אשדוד והסביבה לבוא ולהשתתף

במסיבת חנוכה

שתתקיים אי"ה במתנ"ס ג' רובע, אור לכ"ו כסלו תשל"ו, נר שני של חנוכה (29.11.75) בשעה 7.30 בערב, אשדוד, רח' שבי ציון.

ישאו דברים:
הרב ישראל אליהו שליט"א, רב העיר
הרב סיני אדלר שליט"א, רב העיר
אינג' צבי צילקר ראש העיר
מר פנחס אבוחצירא, ראש המועצה הדתית

בתוכנית:
פרקי חזנות ע"י החזן המפורסם
מר אליהו גרינבלט
חזן ראשי בביהכנ"ס „תפארת צבי", ת"א
תזמורת חסידית ירושלמית
סקירה במצגות ע"י העתונאי
מר אליעזר בן משה (פרשן־מזרח)

המנחה: מר מנחם פוליאק סגן ראש המועצה הדתית

אגוד המושבים של הפועל־המזרחי
המחלקה לתרבות

מסיבות חנוכה במושבים

הדלקת נרות חנוכה

במוצש"ק, כ"ה כסלו תשל"ו (29.11.75)

קרית החינוך נתיבות — מסיבה אזורית במסגרת „שבוע שה... ברכות חג: הח"כ אליעזר אבטבי, ראש המועצה הח' שלום... דברים: מר יוסף תקוע, נשיא אוניברסיטת בר־אילן; הח' יצחק פרץ, רבה של רעננה. תכנית אמנותית: צמד „...ומגדל", הזמרת מיכל של. המנחה: מר מרדכי פריגן.
ניר־עציון — דברים מעניינא דיומא. הופעת האמן ... בליווי ארגון חשמלי. הפותח והמנחה: הח' דוד...
בית־גמליאל — מסיבת סיום מסכת פסחים. הרב ... „נס חנוכה". הופעת החזן יצחק אשל בפרקי חזנות... הפותח והמנחה: הח' ישראל ברוקנטל.
תקומה — הרצאה מעניינא דיומא. בתכנית האמנותית: הופעת האמן משה הלל.

ביום ראשון, כ"ו כסלו תשל"ו (30.11.75)
ישעי — הרב משה בשארי: „נס חנוכה". מצעד לפידים, חידון ומערכונים ע"י הנוער המקומי. הפותח והמנחה: הח' ... מאירי.
נועם — הרב ישראל בלוך: „מאי חנוכה". בתכנית האמנותית חידון חנוכה, מערכונים, שירה ונגינה ע"י בני הנוער. המנחה: שמעון דיזה.
איתן — הרב אלתר מוז: „בימים ההם ובזמן הזה". תכנית אמנותית: שירה, נגינה ומערכונים ע"י הנוער המקומי. הפותח והמנחה: הח' משה גבסי.
זמרת — הרצאה מעניינא דיומא. תכנית אמנותית ע"י ילדי ה... הפותח והמנחה: הח' דוד יפרח.
שוקדה — הרב יוסף זכהן: „נס חנוכה". שירה ודקלום ע"י הנוער המקומי. הפותח והמנחה: הח' רבקה שטרסמן.
שובה — הרב יוסף אלמשיגו: „מאי חנוכה". הופעת הנוער המקומי בשירה, נגינה וריקודים.
תרום — הרב שלמה לסאריו: „בימים ההם ובזמן הזה". חידון חנוכה, תהלוכת לפידים ותכנית אמנותית. הפותח והמנחה: הח' אברהם גמליאל.
שלוה — הרצאה מעניינא דיומא. שירה, נגינה ומערכונים בני הנוער המקומי. הפותח והמנחה: הח' יצחק ...

ביום שני, כ"ז כסלו תשל"ו (1.12.75)
תעוז — הרצאה מעניינא דיומא. חידון חנוכה, מערכונים ותכנית אמנותית של בני המושב. הפותח והמנחה: הח' יוסף ...
רווחה — הרב יונה פורת: „מאי חנוכה". חידון חנוכה ותכנית אמנותית ע"י הנוער המקומי. הפותח והמנחה: הח' יאיר ...
שורשים — הרב א. חן: „נס חנוכה". חידון חנוכה, שירה ונגינה ע"י תלמידי בית־הספר. הפותח והמנחה: הח' אברהם ...
שיבולים — הרב אהרן ברוכי: „בימים ההם ובזמן הזה". תכנית אמנותית: שירה בציבור והופעת ילדי המושב במערכונים וחידון חנוכה. הפותח והמנחה: הח' יהודה אלמסי.
גבעולים — הרצאה מעניינא דיומא. תכנית אמנותית ע"י ... המושב.
מלילות — הרב א. ישורון: „נס חנוכה". תכנית אמנותית: שירה, נגינה ומערכונים ע"י הנוער המקומי. הפותח והמנחה: ... יחזקאל יגנה.

ביום שלישי, כ"ח כסלו (2.12.75)
בן זכאי — הרצאה מעניינא דיומא. הופעת האמן המי הלוי בליווי אקורדיון. הפותח והמנחה: הח' שלום צפירה.

ביום רביעי, כ"ט כסלו תשל"ו (3.12.75)
בית־עוזיאל — הרב בנימין אפלין: „בימים ההם ובזמן הזה". הופעת האמן יעקב ביבר ולהקתו בתכנית: שירה, נגינה. הופעת קוסם. הפותח והמנחה: הח' מנחם אלבז.

ביום חמישי, ל' כסלו תשל"ו (4.12.75)
פורת — דברים מעניינא דיומא. הופעת אמן, תלמידי ביה"ס שירה בציבור בליווי אקורדיאון. הפותח והמנחה: הח' ...רת.
ישעיהו — דברים מעניינא דיומא. הופעת צמד „שתים פלוס" בתכנית שירה, נגינה ומערכונים. הפותח והמנחה: מתתיהו סויסה.
זרועה — הרב יחיא לחייני: „נס חנוכה". תכנית אמנותית. הפותח והמנחה: הח' מאיר אלפסי.

רמ"ת רשת מועדונים תורניים

המשרד: רח' ר' עקיבא 164 ב"ב ■ טלפון: 798108

בס"ד

הרינו מתכבדים להודיע על החגיגות במועדוני רמ"ת ברחבי הארץ

מסיבות חנוכה
בחג האורים

יום ראשון — ב' דחנוכה
כ"ו בכסלו תשל"ו 30.11.75
בהשתתפות: המדריכים והמדריכות המקומיים נציגי רמ"ת ורבני הישובים
פתיחת החגיגה בשעה 4.00 אחה"צ
בישובים: אחוה, בית דגן, תלמי מנשה, צהלה, נוה שרת, חלץ, רמת עמידר, אור יהודה, כפר גבירול.

יום שני — ג' דחנוכה
כ"ז כסלו תשל"ו 1.12.75
בהשתתפות: המדריכים והמדריכות המקומיים נציגי רמ"ת ורבני הישובים
פתיחת החגיגות בשעה 5.00 אחה"צ
בישובים: יהוד, ברקת, בית עריף, טירת יהודה, יגל, זיתן, פרדס כץ, רמת מנשה

יום שלישי — ד' דחנוכה
כ"ח כסלו תשל"ו 2.12.75
בהשתתפות: המדריכים והמדריכות המקומיים נציגי רמ"ת ורבני הישובים
פתיחת החגיגה בשעה 5.00 אחה"צ
בישובים: אשתאול, רמת־אליהו, נחלת יהודה, יערים, נצלית, עקרה, אחיסמך, בית דגן.

יום רביעי — ה' דחנוכה
כ"ט כסלו תשל"ו 3.12.75
בהשתתפות: המדריכים והמדריכות המקומיים נציגי רמ"ת ורבני הישובים
פתיחת החגיגות בשעה 4.00 אחה"צ
בישובים: שירת שלום, מזכרת בתיה, קריה, יגנה, בית־אלעזרי, שכ' שעריא, לוד — ברוהיהם, לוד — מרוקאים.

יום חמישי — ו' דחנוכה
ל' כסלו תשל"ו 4.12.75
בהשתתפות: המדריכים והמדריכות המקומיים נציגי רמ"ת ורבני הישובים
פתיחת החגיגות בשעה 4.00 אחה"צ
בישובים: אלישמע, כפר זיתים, נוה עובר, הזורעים, סמרה, גבעולים, מגדל, מנחמיה, שדה אילן

קהל ידידי רמ"ת מוזמנים להשתתף עמנו ולהפיץ אור אמונה ושמחה ברחבי הארץ.
התכנית יוצאת יום־יום ממשרדי רמ"ת כשעה לפני תחילת החגיגות.

בברכת חנוכה שמח
הנהלת רמ"ת

שי חנוכה לחוסכי אגור

כל חוסך אשר יביא קופתו להרקה מיום רביעי 26.11.75 (כ"ב בכסלו תשל"ו) ובה לפחות ‎20.-‎ ל"י ובחשבונו יהיו ‎40.-‎ ל"י (כולל סכום ההרקה) יהיה זכאי לקבל את המשחק "גבורת המכבים".

באמצעות משחק זה ניתן ללמוד ולהכיר את קרבות יהודה המכבי, בדרך מהנה ומשעשעת. המשחק מיועד ל־2 עד 4 משתתפים.

מהרו והריקו קופתכם או פתחו עוד היום חשבון "אגור" באחד מסניפי בנק דיסקונט או בנק ברקליס דיסקונט ותקבלו את התשורה (כל עוד קיים מלאי בסניף). כל הקודם זוכה!

בנק דיסקונט לישראל בע"מ | בנק ברקליס דיסקונט בע"מ

של המצפה

בימים ההם בזמן הזה

כינוס ירושלים לאחדות ישראל, שייערך בשבוע הבא בהשתתפותם של נציגי הקהילות היהודיות בעולם, מגמתו ה־יסודית, כדברי ראש־הממשלה בכנסת, „לתת ביטוי מוחשי. אולי אף דרסטי לאחדות הגורל וקשרי־הרצון המחברים אותנו ואת התפוצות". המכוון הוא, כנראה, מיפגן כלל־יהודי לזהותו עם התנועה הציונית ומדינתה, נוכח הכתמתן בוועדות בעצרת האו"ם.

לפי דברי ראש־הממשלה יעסוק הכינוס בעלייה לארץ להתיישבות־קבע, בעליית סטודנטים ובמיבצע־תיירות המוני בסיסמה „עלייה־לרגל לישראל", בהרחבת החינוך היהודי ב־תפוצות והעמקתו, נושאים שעניינם הקיום היהודי וביצור ה־מדינה.

מושכל ראשון הוא, שהמדינה קיימת למען עם־ישראל והיא זקוקה ביותר לעזרה רבת־הפנים של מיליוני היהודים בתפוצות. אף הקהילות היהודיות בעולם, שרויות בעולם־נכר פורץ מחיצות ומבולל בכוח רב, רואות במדינה, לאחר חינוך ושירותים דתיים, גורם רב־ערך לטיפוח תודעה יהודית־קיומית.

אין פותרים ענייני־יסוד בכינוס בעל אופי דרמטי כתגובה להצבעה העויינת בעצרת או"ם. אך מוקד העם היהודי הוא שיבה אל ערכיו המהותיים, בדעות ובאורחות, ומוקד המדינה הוא היותה מדינה יהודית בחוקיה, מהלכיה והליכותיה. ציוניות חילונית אין לה כל משמעות כשעל הפרק מחסום בפני טמיעה ותערובת באישות מזה והעמקת הזיקה המסורתית בין יהודים לבין ארץ־ישראל מזה. המציאות בתנועה החמורים, שמאיימים על עצם הקיום, מסקנתה היא, שהציונות מצווה להזדהות עם היהדות של תורה, ישראל וארץ־ישראל, חטיבה ערכית אחידה, שהתנסתה בנסיונות רבים ועמדה בהם. איים יהודיים בתפוצות, שבהם משתמר המקור הם בתי־כנסת, תלמודי־תורה וישיבות. החלק האדיר מן העולים מארצות המערב, במידה שהעלייה תתחדש, מורכב יהודים שומרי־מסורת. דת משה וישראל מקיימת את היהדות במערב ובמזרח. כמעט שחדלו להתקיים ברוב הקהילות גופים ציבוריים, בעלי אופי חילוני מובהק. שוב חוזר בימינו החזיון המצוי בדברי ימי ישראל: בעת צרה צומחים ועולים כוחות רוח־ונפש, ששורשיהם אמונה, תורה ומצוות, ה־מסלקים איומי ייאוש, התפוררות וכליון. נוכח אימת „האברהם בגויים" בתפוצות ונוכח הירידה מן הארץ והדכאון בתוכה, הציפייה היא להתעוררות תנועת־תשובה אל מעיינות נצח־ישראל. השראתו של דור בני־תורה, מתנחלים ולוחמים בארץ, ככל שתלך ותגדל עשויה לעצב דמות־העתיד של החברה ה־ישראלית.

ימי חנוכה, ימי הניסים, הגבורות, התשועות והמלחמות, „שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", ימי המערכה על ערכים, מופת הם לדורות בהכרעת האיכות את הכמות, „מסרת רבים ביד מעטים". זה גם הקיום היהודי. תמיד מיעוט ברוב צויין, רוב מציק, ועל אף האבידות מוסיף להתקיים. דביקות במסירות הנפש, בנכונות ממשית לקידוש השם, כעדויות מ־תקופות שמד, היקנו לו חיוניות עצומה לאורך ימיו. עליך הורגנו כל היום כדי לחיות.

מלכות־יוון הרשעה היתה ראשונה לא רק לשעבוד מדיני אלא גם רוחני. „להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך". כמותה רשעי־עולם בדורות מרובים. אף ההצבעה בעצרת או"ם חותה מכוון כנגד תורת הגאולה ומצוותיה, כנגד היהדות.

בימים ההם שליחי התשועה היו החשמונאי ובניו. הם ה־נאמנים, המעטים שנשאו בקרבם את האיכות היהודית. „אז נאסף אליהם קהל חסידים, גבורי חיל מישראל, כל המתנדב לתורה וכל הבורחים מפני הרעות, חוברו אליהם ויהיו להם למשען". יש קו סגולי מקביל בין קהל חסידים, גבורי החיל בימי החשמונאי לבין קהל אנשי אמונים של לומדי ישיבות־ההסדר ומסביב להם, בני־תורה גבורי החיל, מורשת החשמונאי נמשכת. האבות אבותיכם כן בני דורנו דרוכי־קשב לצוואת מתתיהו בן יוחנן: „רצתם, בנים, קנאו לתורה ותנו נפשותיכם על ברית אבותיכם". ברית תורה ומצוות, ברית ישראל וארץ־ישראל.

המדינה שרוייה במיצר מבחוץ ומבפנים. האוייב אוגר נשק רב בהון־עתק שברשותו, לוחץ לנסיגה, ומגייס מדינות רבות לתמיכה במרצחים הפלשתינאים, שמזימתם חורבן. ומבפנים, פגעי חברה ומשק, ירידה בעלייה ועלייה בירידה, וצאצאי ה־מתיוונים מסאבים הוייתנו עד כדי טשטוש סימני־היכר יהו־דיים בשטחים ניכרים של חיי הארץ. כאן ושם החילוניות בירודה להתפרקות שלוחת־רסן. זה גילוי קשה ומדאיג ביותר. כלום פך־השמן, האיכות, רז קיומנו, עלול להעכר לגמרי? יש לציין, שהדאגה לדמות חיינו מעסיקה לא־מעטים, גם בקרב ציבור שאינו מזוהה כשומרי־מצוות, אלא טרם קם הכוח למרוד בהתייוונות של זמננו, לסור מרע בדרך עשיית טוב.

קהל־המעפילים בימינו, חוטר לחשמונאי, בנית חסידיו גבורי החיל, שפעליו עוררים הדים, בעד־ונגד, הוא היחידי ברקע היש־ראלי לחזון ומאמצי הגשמתו, לאמונה בברית־אבות ולהפעלתה בחיים היומיומיים. לא במיקרה מקטרגים עליו מן השמאל. הוא הטיל מבוכה בין החילונים, בראותם את החלוציות בהתיישבות נישאת בחזון ועוברה לידי בני־תורה, לוחמים ומתנחלים. הציונים האמיתיים בדעות ובמעשים.

תפנית רוחנית בציונות ובחברה הישראלית, שמוליכה אל ברית־אבות, גם כשתבוא בהדרגה, תוליך לעבר הישועה. בני־תורה בהגותם ובפעלם צפויים להחיש את התהליך, שבו התקווה להיחלצות מן המצוקה ועלייה בדרך המלך. דורנו זקוק למהדורה מחודשת של בית החשמונאי. בזמן הזה כבימים ההם.

עיריית אשדוד | משרד הקליטה | מועצת הפועלים | עמיגור אשדוד
המדור לתרבות תורנית
המחלקה לקליטה הכרתית
מרכז רוחני־קהילתי ובית כנסת „שאולי"
ע"ש המנוח הרב כלימה כהן שאולי זצ"ל

תפילות חגיגיות, מסיבות ועצרת עם בחנוכה

א. בשבת חנוכה — פרשת וישב
כ"ה בכסלו תשל"ו התקיים „בקשות" בשעה 3.30 לפנות בוקר בביהכ"נ „ישורון" בהשתתפות הפייטנים: ועיש כהן, ח. רביבו, וי. אלבו. הרב מ. כ. שאולי ירצה על „הבקשות ביהדות ספרד".

ב. בשבת חנוכה כ"ה בכסלו
במרכז הרוחני קהילתי „שאולי" במסגרת סעודה שלישית בשעה 3.45 אחה"צ ירצה מר א. אלקבץ על „גבורת החשמונ־אים". הפייטנים ינעימו בשירי בקשות וזמירות שבת.

ג. מסיבת חנוכה — והדרת פני זקן —
לחברי המועדונים וקשישי אשדוד.
ביום ראשון כ"ו בכסלו בשעה 10.30 בבקר בקולנוע „אשדוד".

ד. מסיבת חנוכה לעולי פרס
בל' בכסלו תשל"ו בשעה 6.00 בערב באולם קולנוע אשדוד במעמד: אינג' צבי צילקר — ראש העיריה, הרב משה כהן שאולי — הממונה על הקליטה.

ה. קבלת שבת
בשבת פרשת מקץ, ב' בטבת תשל"ו בבית הכנסת המרכזי לעולי גרוזיה בשעה 4.30 אחה"צ, במעמד אבות העיר, רבנים, נציגי משרד הקליטה, עמיגור ועולים. צוות חזנים „בני ירושלים" יעברו לפני התיבה.

ו. אמירת „בקשות":
במרכז הרוחני קהילתי „שאולי" בשעה 4 לפנות בוקר בהשתתפות הפייטנים ר' חיים לוק, מר יוסף אלבו וצוות חזנים מבני ירושלים.

ז. תפילת שחרית
במרכז הרוחני שאולי פרשת מקץ בשעה 7.15 בבקר, נעלה על גם הכבוד והדר את החייל — גבור ישראל — מר משה לוי בעלותו בתורה בחג הגבורה במעמד הרה"ג שלמה ילוז שליט"א אב"ד, אינג' צ. צילקר, ראש העיריה; מר א. קלנג, מ"מ ראש העיריה; רפי כהן, מזכיר מועצת הפועלים; מר י. אביטן, סגן ראש העיריה;
בהשתתפות החזנים: יגאל בן חיים, אלי בכר א. אבידני. בלווי מקהלת „הבשם".

ח. תפילת שחרית
בבית הכנסת „בית אל" באשדוד בשעה 7.15 בבקר בהשתת־פות הפייטן חיים לוק ויוסף אלבו.

ט. עצרת עם ותפילת מנחה:
בבית הכנסת „בית אל" בשעה 2.30 אחה"צ במעמד: ראש העיריה ומר יוסף אסרף חבר הנהלת העיריה. הרצאה: „הגבו־רה מאז ועד הלום" — ע"י הרב מ. כ. שאולי. הפייטנים ינעימו בשיר ובזמר.

מסיבת חנוכה לעובדי התנועה

יום שלישי, ד' דחנוכה, כ"ח כסלו תשל"ו (2.12.75) בשעה 6.30 בערב, באודיטוריום של אוניברסיטת בר-אילן ברמת-גן.

תכנית:

הדלקת נר חמישי של חנוכה
פתיחה — הח' שלום שפירא בשם ועד העובדים

ברכות:

הח' ר. בן נתן — מזכ"ל הפועהמ"ז
מר מתתיהו אדלר — מנכ"ל אוניברסיטת בר-אילן
הח' שמואל גפן — מנהל המחלקה לתרבות
הרצאה בנושא — "מאוי חנוכה" —
הרב דניאל שילה — רבה של נחלים
נגינות ואמנותיות: להקת בני הגזית, אורי שבת
...וד קל.

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית · הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

מסיבות חנוכה תשל"ו
"בימים ההם בזמן הזה"

ליל שבת, כ"ד כסלו (28.11.75)

ברק — הרצאה בפרשת השבוע מפי מר א. לרנר, הרצאתו של הרב יהושע מגנס בנושא: "עם ישראל וארץ ישראל" — בשעה 8.00 בערב, באולם הסניף.
– בבית-הכנסת "שיבת ציון" ירצה הרב מ. ז. פרידמן על הנושא: "בימים ההם בזמן הזה".
בבית-הכנסת "רחמי ציון" ירצה מר רפאל בובליל על הנושא: "בימים ההם בזמן הזה".
בבית-הכנסת "בית אל" בשיכון צהלון יופיע מר צוריאל בובליל בהרצאה על הנושא: "בימים ההם בזמן הזה".
אביב — במועדון אהבת חסד תתקיים הרצאתו של הרב גרוזמן, בפרקי שירה, החזן י. סולניק. — בשעה 8.00 בערב.
במועדון רמת אביב. תתקיים הרצאתו של הרב הדיין עזרי בר-שלום; שירה בציבור בליווי אקורדיון. — בשעה 8.00 בערב.
בביה"כנסת "בר-אילן" תתקיים הרצאתו של הסופר ש. רז; שירה בציבור בליווי אקורדיון.

שבת — כ"ה כסלו (29.11.75)

ברק — בביהכנ"ס "בית יצחק" תתקיים מסיבת סיום סדר נזיקין. שדרן ע"י הח' חיים דרזנר. — בשעה 4.00 אחה"צ.
– בבית-הכנסת המרכזי ביפו יופיע הרב פרידמן — רבה של יפו ביום שבת בבוקר.
בבית-הכנסת "זכרון קדושים" ירצה הרב הגר, בנושא: "בימים ההם בזמן הזה".
בבית-הכנסת הגדול ע"ש ר' מאיר בעל הנס יופיע הרב חוזו וירצה על הנושא: "בימים ההם בזמן הזה".

מוצ"ש, כ"ה כסלו (29.11.75)

שמואל — בבית-הכנסת האשכנזי שיכון חדש בשעה 19.30, יתקיים מסיבת חנוכה. בתכנית האמנותית — הדלקת נרות, פרקי שירה, החזן הראשי של ק. מוצקין הח' מ. גולנד. כן תתקיים הרצאתו של הרה"ג צ. הכרמי שליט"א. דברי פתיחה — ע"י הרב ... השואר.
...לציון — בבית-הכנסת המרכזי שכ' גורדון, תתקיים מסיבת חנוכה בהשתתפות הרב ש. יגאלי. דברי פתיחה: הח' י. גרפי. שירה בציבור בלוי אקורדיוניסט.
... — מסיבת חנוכה במועדון בני-עקיבא בהשתתפות החזן א. ...של, ובהשתתפות הרב א. פרץ בדברים על עניני דיומא. דברי פתיחה — הח' חיים ברכה. — בשעה 7.00 בערב.
...נה — מסיבת חנוכה בביהכנ"ס "נוה שלום". ישא דברים הרב המקומי שויצר. בתכנית האמנותית — שירה בציבור. פתח: הח' גרדיש רחמים.

יום א', כ"ו כסלו (30.11.75)

...יב — מסיבת חנוכה במלון "דבורה" בהשתתפות הרב כ. פ. כהן, מר פנחס שייגמן — סגן יו"ר הכנסת. בתכנית האמנותית ...פיע להקת הניגונים. — בשעה 8.00 בערב.
— מסיבת חנוכה וטקס הדלקת נרות בהשתתפות הרב פרדסי ...המקום.
...ודה — בבית-הכנסת "שם טוב" תתקיים מסיבת חנוכה ליד ...לחנות ערוכים, בהשתתפות: הרב י. מ. רוזנצוייג — רב המקום, ...רב שמריהו ברזילי — ר"ם ישיבת ישכון יעקב. בתכנית — ...דלקת נר חנוכה, שירה בציבור, הקראות, חידונים ומערכונים ...נוער. הפותח: ח. י. שרעבי — ראש המועצה הדתית.
... — במועדון בר-אילן יתקיים החוג לתנ"ך בהדרכת א. ויצמן.
מוצקין — בבית-הכנסת "עזרת נשים" תתקיים מסיבת חנוכה. ...עניני דיומא ישוחח הגר"ם אביר — רבה של קרית מוצקין. בתכנית האמנותית יופיע החזן מ. גולנד.
— בשיכון אזורים תתקיים מסיבת חנוכה בבית-הכנסת במקום ...השתתפות הרבנים: הרב ח. אטיאס, הרב י. גולדברג.
...יעקב — בבית-הכנסת "בית אל" שיכון הגורן תתקיים מסיבת ...נוכה בהשתתפות הרב יחיא שושן. בתכנית האמנותית — שירה ...בור.
— מסיבת חנוכה בסניף הפוהמ"ז בהשתתפות הח' ד. תמוס, ...שוחח על הנושא: "בימים ההם בזמן הזה" דברי ברכה ישמיעו ... מ. קוסטליץ — מ"מ ראש העיריה, הח' מ. ליברמן — יו"ר ...המועצה הדתית. ינחה: הח' י. מכלוף המזכיר. בתכנית האמנותית: ...רה בציבור בלוי אקורדיוניסט.

יום ב', כ"ז כסלו (1.12.75)

...ב, ק. שלום — בבית-הכנסת המרכזי תתקיים מסיבת חנוכה ...שתתפות מר ח. בסוק — סגן ראש העיר. בתכנית האמנותית — ...רה בציבור.
...ב, נוה שרת — בבית-הספר המרכזי בנוה שרת תתקיים ...בת חנוכה בהשתתפות הרב ב. צדיני והרב פישברג. בתכנית ...מנותית — החזן ש. שפירא.
— מסיבת חנוכה בבית-הכנסת שערי צדק, בהשתתפות הרב ...טאוב. בתכנית האמנותית — שירה בציבור.
...ם — מסיבת חנוכה וקבלת פנים לרב הספרדי הרב יוסף ...צ'יל שליט"א, בשעה 6.00 בערב. בתכנית האמנותית — ...קת נרות ע"י מקהלת עציון, בפרקי חזנות החזן מ. שביט. ...יני דיומא — הרצאתו של הרב מ. הלוי שיינברג שליט"א.
– מסיבת חנוכה בסניף, בשעה 7.00 בערב, בהשתתפות הרב ...נגמן הח' י. דילברזן. בתכנית האמנותית — החזן י. סמס. ...ברכה — הח' ענבי.
— מסיבת חנוכה, בהשתתפות הרב המקומי, אשר ישוחח ...יני דיומא. בתכנית האמנותית — החזן א. כרמל.

יום ג', כ"ח כסלו (2.12.75)

...לגה — בבית-הכנסת "אהבת שלום" התקיים מסיבת חנוכה ...נארת את ידידנו הדגול הרב שמעון ביטון שליט"א שירצה ...הנושא: "בימים ההם בזמן הזה". דברי ברכה ישמיע הח' מ. ...ליץ — מ"מ ראש העיריה. דברי פתיחה — הח' י. בוסקילה, המזכירות. בתכנית האמנותית — שירה בציבור בליווי ...רדיוניסט.
...נה — מסיבת חנוכה באולם הסניף, ושירה בציבור, וכן ...צאתו של מר ר. מגס, על: מלחמות המכבים, בצורת שיקו... — בשעה 7.00 בערב, וכן הרצאתו של הח' אחימן.
— במועדון ותיקים יתקיים החוג להלמוד בהשתתפות הרב ...השפיזאי שליט"א — רב העיר. — בשעה 11.00 בבוקר.
...דון ותיקים יתקיים חוג הרמב"ם בהשתתפות מר נ. ד סרבר.
... — במועדון דתי לאומי תתקיים מסיבת חנוכה בהשתתפות ...ינה — ראש ישיבת נתיב מאיר, וכן סגן אלוף ז. שלו. — ...נית האמנותית — בפרקי חזנות הדלקת נרות החזן ז. דוידס. ...קן — אמן חיים שנער. מנחה — ד. ברגמן.
...ון — בסניף הפועהמ"ז תתקיים מסיבת חנוכה בשעה 7.00 .... בתכנית האמנותית שירה בציבור והרצאתו של מר יששכר ...ראס — על מלחמות המכבים.
...ורן — מסיבת חנוכה בסניף בהשתתפות הרב המקומי. — ...נית האמנותית — החזן רקובסקי. דברי פתיחה — הח' י. ...ך — המזכיר.
...אול — מסיבת חנוכה בהשתתפות הרב איידלשטיין — ראש ...ת ק. שמואל. דברי פתיחה — הח. מ. לוי. בתכנית האמנותית ...ר אלימלך רס.
...יבת חנוכה באולם הסניף, בהשתתפות הרבנים הרב זלמנוביץ ...י"א, הרב ש צבח שליט"א. בתכנית האמנותית — המשורר ...לוק, מנחה: הח' י. תורג'מן, המזכיר.

יום ד', כ"ט כסלו (3.12.75)

...ה — מסיבת חנוכה בבית-הכנסת לעולי תימן, בהשתתפות ...יעקב טויב — בעניני דיומא. בתכנית האמנותית — שירה ...ור.
...מסיבת חנוכה, בשעה 6.00 בערב בהשתתפות רב המקום. ...נית: הרצאתו של רפאל מגס בליווי שקופיות בנושא: ...ות המכבים. הפותח: הח' נחמני רפאל.

יום חמישי, ל' כסלו (4.12.75)

... מסיבת חנוכה באולם אהל שם, בהשתתפות ד"ר יצחק בן גד ... הדיני, בתכנית האמנותית — הרב שלמה קרליבך ולהקתו.
... מסיבת חנוכה בקולנוע שביט בשעה 16.00. בתכנית: הדלקת ...ת נר חנוכה. שירה בציבור עם האקורדיוניסטית עליה פז ...ת הילדים — מלכת השלג.

טיולי חנוכה תשל"ו

...דה — ביום שני, כ"ז כסלו (1.12.75) — לפתחת רפיח (1 אוטובוס) — יציאה בשעה 7.00 מהסניף.
...זה — ביום שני, כ"ז כסלו (1.12.75) — בעקבות המכבים (1 אוטובוס) — יציאה בשעה 7.00 מהצרכניה.
— ביום רביעי, כ"ט כסלו (3.12.75) — לפתחת רפיח (1 אוטובוס) — יציאה בשעה 7.00 מהישיבה.

חובת דיווח כללית למס הכנסה מ-1 באפריל

מאת סופרנו הכלכלי

חובת דיווח כללית למס הכנסה, שתכלול את כל הפרנסים במדינה, תיכנס לתוקף באפריל 1977.

נציב מס הכנסה מר י. מן, שמסר על כך ביום עיון של התאחדות סוכני ביטוח, מסר גם כי החובה של ניהול ספרים, שאמורה היתה להתבצע בכמה שלבים, היא תחול על כל העצמאיים החל מה-1 באפריל 1976. דבר זה נעשה בכדי לעזור למס ערך מוסף, שיופעל לפי התכניות באותו מועד. מאחר והנהלת הספרים למס ערך מוסף דומה לזו של מס הכנסה הוחלט לא לחלק את הנישומים לקבוצות כפי שתוכנן, ד' כולם יהיו חייבים כבר ב-76 לנהל ספרים.

נציב מס הכנסה מסר גם כי עד אפריל 1976 יסיימו את הקמתו של מוקד מרכזי לניכויים. זה יאפשר פיקוח טוב יותר על הניכויים משום שהמציאות הוכיחה כי לא תמיד ניכוי מס במקור הועבר לשלטונות המס.

מוקד מרכזי לדיווחים

עד סוף מרץ 1977 יופעל גם מוקד מרכזי לדיווחים על כל הפרנסים במדינה וכן מוקד מרכזי למידע. במרכז זה ירוכז המידע הרב המתרכז בבסקן ושעד כה אי אפשר היה להגיע אליו, כי בעבודה ידנית הדבר לא ניתן, מה שאין כן במחשב. עם הפעלתו של מרכז זה אפשר יהיה לעבור לבדיקה מידגמית בלבד של רוח"ות לנישומים.

מר י. מן מסר כי עם סיום השביתה במס הכנסה חזרו כל העובדים לעבודה מלאה והוליות יצאו לביקורת אם מנהלים פנקסים כחוק אלה שחוייבו בכך.

להלן כבר, כי עתה נמצאים בשלבים סופיים של הקלת יחידה שתיתן ייעוץ מוקדם לנישומים לגבי שאלות מס שהתעוררנה.

מסיבות חנוכה לעולים חדשים

מטעם מחלקת העליה והקליטה של הפועהמ"ז

ירושלים: בבית מאיר, המלך ג'ורג' 52
מסיבה מרכזית במוצש"ק כ"ה בכסלו בשעה 8.00 בערב: בהשתתפות שר הדתות, שירי חנוכה ותזמורת — הקרנת סרט דוקומנטרי.

אשקלון: ביום שני כ"ז בכסלו בשעה 5.30 בערב: בבית הכנסת החדש עולי גרוזיה, הלהקה הגרוזינית, ודברים ע"י רבני העדה.

רמלה: ביום שלישי כ"ח בכסלו בשעה 6.00 בערב: בסניף הפועל המזרחי, רח' אחד העם 24. צוות הווי דברים מעניני דיומא.

אור יהודה: ביום ראשון כ"ו בכסלו בשעה 8.00 בערב: בבית הכנסת "רב עמרם גאון" מקהלת ביה"ס ודברים מעניני דיומא.

נתניה: ביום ראשון כ"ו בכסלו בשעה 6.30 בערב: בבית הכנסת "בית-אל" בשכון אזורים, הופעה אומנותית ודברים מעניני דיומא.

עכו: בסניף הפועל המזרחי רח' קפלן 15
ביום שלישי כ"ח כסלו בשעה 6.00 בערב. החזן רפי ליאור ודברים: רב העדה.

צור שלום: ביום רביעי כ"ט בכסלו בשעה 6.00 בערב: בבית הכנסת לעולי גרוזיה — בהשתתפות רבני העדה, החזן רפי ליאור.

חדרה: ביום שלישי כ"ח בכסלו בשעה 6.30 בערב: בבית הכנסת "אהבת שלום" בגבעת אולגה. שירה חסידית, ודברים ע"י רבנים ואישי צבור.

באר שבע: ביום ראשון כ"ו בכסלו בשעה 7.00 בערב: מסיבה מרכזית בישיבת "בני עקיבא". בתוכנית אומנותית מגוונת.
בבית הכנסת לעולי גרוזיה בשכון ד' ביום שני כ"ז בכסלו בשעה 6.00 בערב: מקהלת תלמידים ודברים מעניני היום.
בבית הכנסת "בני אור" בדרך מצדה, ביום שלישי כ"ח בכסלו בשעה 6.00 בערב. להקת הווי דתי ודברים מעניני דיומא.
בבית-הכנסת לעולי גרוזיה בשיכון ג' ביום חמישי ל' כסלו בשעה 6.00 בערב. להקה גרוזינית ודברים מעניני דיומא.

הרבנות הראשית / המועצה הדתית / רחובות — משרד הדתות / המחלקה להווי דתי

מסיבות חנוכה בשכונות

במוצש"ק נר שני דחנוכה בבית כנסת "בית-אל" שכונת אושיות בשעה 7 בערב בהשתתפות: הרה"ג א. שהרבני, חבר הרבנות הראשית ורב העדה הספרדית. הפותח: הרב י. בן-חורין. בחלק האמנותי: החזן הצעיר גיסין מירושלים. פרקי חזנות ושירים בלווי אקורדיוניסט.

בית כנסת בר-אילן שכון הפועל המזרחי בשעה 7 בערב, בהשתתפות הרה"ג נ. מגדלביים, חבר הרבנות הראשית ורב השיכון. בחלק האמנותי החזנים: מאיר קופצ'ק וא. פלק. פרקי חזנות ושירה בליווי אקורדיוניסט.

ביום ראשון נר שלישי דחנוכה בהיכל "ישיבת יד-ליתורה" בשכון סלע בשעה 7 בערב בהשתתפות הרה"ג ש. הכהן קוק, הרב הראשי ואב"ד רחובות, הרה"ג ז. גרין אבלר, הרה"ג י. שיבר, חבר הרבנות הראשית, מר ש. רכטמן ראש העיר, הרב ש. ירושלמי — יו"ר המועצה הדתית, מר צ. כהן, קצין המחוז. הפותח: הרב ש. כהנא מנהל התי"ת.

ביום רביעי נר שישי דחנוכה במעון עולים בכפר גבירול — בשעה 6 בערב בהשתתפות: הרה"ג ש. הכהן קוק, הרב הראשי ואב"ד רחובות, הרב ש. ירושלמי, יו"ר המועצה הדתית.

בבית הכנסת שמני שכונת מרמורק בשעה 6 בערב מסיבה וסיום מסכת ראש השנה בהשתתפות רבני העיר. אמירת הדרן הרה"ג י. שרעבי, חבר הרבנות הראשית ורב השכונה.

הצבור מוזמן

עירית ירושלים / המחלקה לתרבות / האגף להרבצת תורה — היכל שלמה / המחלקה / להפצת תורה לעם

ערב עיון על: שמירת תורה ומצוות בעיתות מלחמה

יתקיים ביום ראשון כ"ו בכסלו תשל"ו (30.11.75) בשעה 7.00 בערב.

בהשתתפות:
מר ישעיהו גפני — מרד בר כוכבא
מר יעקב אבן חן — משבי ידין
הסופר מר יחיאל גרנטשטיין — מימי השואה
הרב חיים דרוקמן — מלחמת יום הכיפורים

לצה"ל דרושים לעבודה באזור ת"א

תופרי אוהלים וברזנטים

אפשרי גם מתלמדים
— תנאי שכר הולמים למתאימים —
● בדבר פרטים יש לפנות — ד.צ. 2400 איזור ת"א

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

קרנות נאמנות

מחיר יחידה	מחיר פדיון
147.29	143.68
115.12	112.30

סלע שהם
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

סוף פסוק ל"כיבוס אגרות"

נציבות מס הכנסה מפנה בימים אלה את תשומת ליבם של מוסדות ציבור וקופות גמל, המחזיקים איגרות חוב כי עליהם לדווח לבקרים את מועד הרכישה המדוייק של ה' איגרות שברשותם. הדוח מחייב צירוף אישור מרואה חשבון על מועד הרכישה, והוא נעשה על מנת למנוע ניכוי מס מהריבית המשתלמת ל' מוסדות אלה על האגרות שברשותם.

בהוראת החוק שנכנסה לתוקף ב' ראשון לאוקטובר השנה, נאמר כי אם מקבל הריבית החזיק את האגרות בחלק מהתקופה עבורה משתלמת ה' ריבית — יחול הפטור יחסית בהתאם לתקופת האחזקה.

דובר מינהל ההכנסות שמסר על כך, ציין כי בעבר נהגו מחזיקי איג' רות חוב, שאינן מלכ"רים, למכרם לפני מועד תשלום הריבית למוסדות ציבור הפטורים ממס, ובדרך זו להימנע בדרך שאינה נוגדת את החוק מתשלום המס על הריבית.

במסגרת הפעולות שנוקט אגף מס ההכנסה לאחר חוק הרפורמה שנה הסעיף — המאפשר פעולה זו.

תורנות בתי מרקחת

תל-אביב: פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 28, טל. 223721; שלמה המלך — רח' שלמה המלך 78, טל. 246461.
ירושלים: עזה — רח' עזה 15 טל. 38262; אל ארז — שער ה' פרחים טל. 282682.
פתח-תקוה: רסל — רוטשילד 89.
רמת-גן: תלפיות — אבא הלל 32.
נתניה: מרכז — הרצל 36, טל. 22739.
הרצליה פיתוח: ככר ריבלין — וינגט 142 (מול מלון סירין).
בת-ים: גני בת-ים — רח' הנביאים 3 (קרוב למגן דוד).

שבת

תל-אביב: גוטמן — רח' אחד העם 91 (ע"י הבימה) טל. 285301; תרופה — רח' דיזנגוף 217, טל. 223488.
ירושלים: מאיר — רח' יפו 46, טל. 233542; תותנג'יאן — רובע הנוצרים, העיר העתיקה, טל. 283401.
רמת-גן: חן — ז'בוטינסקי 99.
נתניה: נתניה — הרצל 11, טל. 22842.
הרצליה פיתוח: ככר ריבלין — וינגט 142 (מול מלון סירין).
בת-ים: גני בת-ים — הנביאים 3 (קרוב למגן דוד).
חולון: אכותא — סרטבפלדר 4 טל. 858197.
באר-שבע: יונה — שכון ב' רח' ביאליק 5.

מוצאי-שבת

תל-אביב: גוטמן — רח' אחד העם 91 (ע"י הבימה), טל. 285301; צפון — רח' יהודה המכבי 33, טל. 449945.
ירושלים: מעלות דפנה — בנין 129, טל. 811804.

הכנסת ספר תורה בשיכון קרעטשניף

קהל רב השתתף בחגיגת הכנסת ספר-תורה שנכתב על-ידי האדמו"ר מקרעטשניף בשיכון קרעטשניף ב' רחובות לז"נ אמו הרבנית, במלאת שנה לפטירתה הטראגית.

במקום, יום והקים האדמו"ר קופת גמ"ח "משאת אסתר" ע"ש אמו הרבנית אסתר רחל ע"ה, אשר משאת נפשה היתה לגמול חסד לנצרך בלב רחב ופתוח למשאלותיהם.

דברים לדמותה השמיעו הרב ה' ראשי לרחובות, ר' שמחה הכהן קוק והרב בן-ציון קליין, רבה של יסוד' דות. בין היתר קראו לתת יד ולהג' דיל את הגבייה ומיד נענו החסידים ונאספו רבבות ל"י למטרה זו.

כנס על מדעי הגרעין — בחיפה ביום א'

מאת סופרנו בחיפה

200 מדענים ומהנדסים מהוועדה לאנרגיה אטומית, המוסדות להשכלה גבוהה והתעשיה, ישתתפו ביום רא' שון בכנס על מדעי הגרעין, שבמסגרתו תעמוד הרצאה על "מצב הפרוי' ייקט הגרעיני הראשון בישראל", מאת מר משה כץ מחברת החשמל.

פרופ' נפתלי שפריר, יו"ר הוועדה המארגנת וראש המחלקה להנדסה גרעינית בטכניון, הודיע אתמול כי הכנס יימשך יום אחד.

בהגרלת מפעל הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה מס' 629735
בסך 100,000 ל"י זכה מס' 255896
בסך 50,000 ל"י זכה מס' 669806
בסך 10,000 ל"י זכו המספרים — 751418 077400
בסך 5,000 ל"י זכו המספרים — 381177 319765 287832 158388 020139 772961 574697 541908 436466 433255
בסך 1000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 06668 54004 38538 29734 11008 09195 89093 86387 58604
בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 15900 12071 77248 66495 49282 26698 23856 97798 91396 82669
בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-7709 4774 0636
בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 0274 0033
1308 0948 0777 0662 0610 0560
3059 3036 3004 2840 2349 1537
4527 4192 3940 3799 3758 3409
6419 6188 6087 5475 5336 4975
7708 7582 7405 7045 6880 6761
9203 9081 8940 8669 8346 8125
9931 9489
בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים השלמים שמספריהם מסתיימים ב-9.

קרן לביטוח הדדי על יד חברת העובדים
(להלן: "הקרן")
הודעה
על אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של
קרן לביטוח הדדי על יד חברת העובדים

ניתנת בזה הודעה לחברי הקרן כי ביום שני, 22 לחודש דצמבר שנת 1975, בשעה 17.30, תתקיים אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של הקרן, בבית "הסנה", רח' אלנבי 115, תל-אביב, קומה 12 (אולם הישיבות).

על סדר היום:
1. החלטה מיוחדת בדבר שינוי שם החברה;
2. החלטה מיוחדת בדבר תיקונים בתקנות ההתאגדות של החברה.

תשומת לב החברים מופנית בזה לתקנה 29 לתקנות ההתאגדות של החברה, בדבר הצורך בהפקדת יפוי כוח במשרד החברה, לפחות 48 שעות לפני המועד הקבוע לקיום האסיפה.

בפקודת ההנהלה,
מ"מ מזכיר הקרן
שלמה דיאמנט
תל-אביב, 27.11.1975

הערה:
בנוסח ההחלטה המיוחדת ניתן לעיין בכל יום בשעות העבודה הרגילות במשרד הקרן, ברח' אלנבי 134, ת"א.

קרן לביטוח הדדי על יד חברת העובדים
(להלן: "הקרן")
הודעה
על אסיפה כללית רגילה של
קרן לביטוח הדדי על יד חברת העובדים

ניתנת בזה הודעה לחברי הקרן כי ביום שני, 22 לחודש דצמבר שנת 1975, בשעה 18.00, תתקיים אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של הקרן, בבית "הסנה", רח' אלנבי 115, תל-אביב, קומה 12 (אולם הישיבות).

על סדר היום:
1. אישור המאזן לשנת 1974;
2. דין וחשבון ביניים;
3. תכנית הביטוח ההדדי לשנת 1976;
4. קביעת מספר חברי מועצת המנהלים;
5. בחירת רואה חשבון.
6. שונות.

תשומת לב החברים מופנית בזה לתקנה 29 לתקנות ההתאגדות של החברה, בדבר הצורך בהפקדת יפוי כוח במשרד החברה, לפחות 48 שעות לפני המועד הקבוע לקיום האסיפה.

בפקודת ההנהלה,
מ"מ מזכיר הקרן
שלמה דיאמנט
תל-אביב, 27.11.1975

קרן לביטוח הדדי על יד חברת העובדים
(להלן: "הקרן")
הודעה
על אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של
חברי הקרן להוציא חברת העובדים

ניתנת בזה הודעה לחברי הקרן. להוציא חברת העובדים, כי ביום שני, 22 לחודש דצמבר שנת 1975, בשעה 18.30, תתקיים אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של חברי הקרן, להוציא חברת העובדים, בבית "הסנה", רח' אלנבי 115, תל-אביב, קומה 12 (אולם הישיבות).

על סדר היום:
א) מינוי חברים למועצת המנהלים של הקרן;
ב) מינוי נציגים לועדה לערעורים של הקרן.

בפקודת ההנהלה,
מ"מ מזכיר הקרן
שלמה דיאמנט
תל-אביב, 27.11.1975

ביטול הסובסידיות

(סוף מעמוד 7)

זות, סוכר ואורז, אינם מסובסדים יותר וממילא הם ירדו מרשימת המוצרים המועדים להבריחה.

תמיכה במצרך או בנצרך?

המסקנה של בעלי גישה זו היא שאם רוצים לפגוע בשכבות הנחשלות ובמשפחות מרובות ילדים, שבשלן נקבעו הסובסידיות, יש להכיר את התמיכה במצרך בתמיכה לנצרך. יעיל יותר וזול יותר לתת תמיכות ישירות לאלה שייפגעו מהעלאות המחירים ובלבד שלא לתת את התמיכה בצורה אחידה לכל.

ההסתדרות, שאינה מקבלת הנחות אלו ותומכת בהמשך המדיניות של סובסידיה למצרך ולא לנצרך, ברצותה לא להפוך עובדים רבים מקבלי לחם חסד בצורת קיצבות, מבינה יחד עם זאת כי אי אפשר להמשיך במצב הקיים. עקרונית תומכת עתה ההסתדרות ברעיון שהועלה ע"י מנכ"ל משרד החקלאות, מר ר. איילבך, שלפיו יהיה שיעור הסובסידיה שתקבע קבוע. אם יהיו התייקרויות במשך הזמן ישא בהן הצרכן. באוצר הרחיבו רעיון זה והוצע לקבוע התייקרויות זוחלות, דוגמת הפיחות הזוחל. היתרון בהצעות אלו, המושמעות בואריאציות שונות, היא שביטול הסובסידיה לא יהיה בבת אחת אלא הדרגתי. כך יחסך מהציבור ההלם של ההיקרה בשיעור גבוה ביותר, בשל ההצטברות הגדולה של סובסידיות בעבר.

שינוי הדרגתי במחירים

האוצר מוכן, לעומת זאת, גם לאפשרות אחרת ו"ביד עבודה" שהוכן הדיף ההוצאה מדבר על התיקרות מחירי הלחם, חלב ומוצריו, ביצים, שמנים ומרגרינה בשיעור של 40 אחוז. הבשר יעלה בכ-30 אחוז ומחירי התחבורה הציבורית ב-30 אחוז. לפי הצעה זו יעלה, לכשל, מחירו של לחם אחיד מ-85 אג' ל-1.20 ל"י, נסיעה עירונית מ-70 ל-90 אג'. ביצים מ-40-35 ל-56-50 אג'. מנכ"ל משרד האוצר, מר ר. גפני, הזדרז להכחיש כאילו קיים דיון כלשהו על מחירים כאלה. נראה, כי הפעם צדק האוצר בהכחשתו ואין כל כוונה לשינוי כה דרסטי במחירים. אמנם קיימת הצעה כזו, אך אין היא יותר כאשר אחד האלטרנטיבות הרבות בכל מיני נושאים שכלכלני האוצר מכינים ושבבוא הזמן אפשר לשלוף אותם ולדון עליהם. העלאות מחירים חיוניים אכן יהיו, כי אין מנוס מכך, אך השיעור יהיה קטן בהרבה מזה שדובר עליו בפומבי. השיעור יקבע לכש' תגובש המדיניות הכלכלית החדשה, במסגרת ה' דיונים על תקציב המדינה. בכך ישולב גם הדיון עם ההסתדרות וזו מצידה תשלב את הנושא ב' מדיניות השכר הכללית המגובשת עתה.

במפלגה ובתנועה

ב"היכל שלמה", ירושלים

השיעור ב"פרשת השבוע לאור ימינו", מטעם ארגון ותיקי התנועה", יתקיים מחר, בשעה שלש אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור ילמד הרב אריה יוליוס. מרכזת השיעו' רים — הח' צפורה בודיק.

השיעור בחומש ומפרשים בהיכל שלמה, יתקיים מחר, ש"ק, בשעה 7.30 בבוקר (לפני התפילה), בבי' הכ"נ. את השיעור ילמד ר' משה בבירנצמן, יו"ר "ארגון ותיקי ה' תנועה" בירושלים.

המפד"ל—הפוהמ"ז בת"א
על פרשת השבוע

במועדון סניף נוה שרת ב-11 שי' עור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא; בביהכ"נ שלי אפנביסטן נוה צה"ל ב-4 שיעור תורה ע"י הרב י. יוזי; בביהכ"נ שלי אפנביסטן בכ. שלום א' ב-4 שיעור תורה ע"י הח' יצחק רבי; בביהכ"נ "נוה נתן" רח' ה' מעפילים ב-4 שיעור תורה ע"י ר' זכריה כהן; בביהכ"נ "זיכרון קדו' שים" ביפו שיעור בפ' השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב א. הגר; ב' מועדון "רמת ישראל", דם המכבים 19 שיעור בפ' השבוע ב-2.30 שיעור גמרא ב-3.30 ע"י מר א. ארנברג; בביהכ"נ "בר אילן" ב-10 שיעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום; "בבית ישעיהו" בלנוב 18 ב-11 שיעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף; באוהל שם רח' בלפור 30 ב-11 שיעור על תפילות ישראל ע"י הרב ש.ז. כהנא; בביה' כ"נ הפוהמ"ז בהמשך שינקין שיעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שי' עור גמרא מסכת פסחים לפני כנוסה ע"י הרב מרדכי בערב; בביהכ"נ שערי שמים רח' המעפילים ב-1.30 שיעור בפ' השבוע ע"י הרב מ. מלאכי; בביהכ"נ "אליהו הנביא" שכ' עזרא ב-3.30 שיעור בפ' ה' שבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

במועדון "אהבת חסד" רח' נחמני 61 ב-8 מסיבת עונג שבת. המרצה: הרב מאיר גרוזמן, הפותח והמנחה: הרב מ. ברנשטיין. זמירות שבת ו' שירה בציבור: ע"י החזן י' סולניק.

במועדון רמת אביב, רח' ברודצקי 33 ב-7.30 מסיבת עונג שבת על: בימים ההם בזמן הזה, ירצה: הרב הדיין עזרא בר שלום. המנחה: מר י. הולר וזמירות שבת ושירה בצי' בור.

בביהכ"נ "בר אילן" שד' נורדאו 63 ב-7.30 מסיבת עונג שבת. על איש חסיד היה ירצה: הסופר שמחה רז. המנחה: מר נ. ביטנר וזמירות שבת ושירה בציבור.

במועדון המשך שינקין ע"י ביה' כ"נ המרכזי בשכון הפוהמ"ז. מסיבת ליל שבת. ירצה מר יהושע המאירי על פרשת השבוע. המנחה: מר ת.נ. קנטור.

במועדון רח' עבאס 3 שכ' התקוה ב-4.30 ירצה מר ד. תעשה.

תנועת האשה הדתית — סניף תל-אביב
פרשת השבוע

המשך שינקין, בביהכנ"ס רח' ה' כרכה 40, בהשתתפות הרב גולד' שמיט.

קרית-שלום, בבית הח' אפשטין, ר' בית חדש 4 בהשתתפות מר בר' זילי.

חברות המעוניינות בקורס לאנג' לית תבואנה להירשם במשרדנו, רח' אחד העם 110, ת"א טל. 226787. פגישה ראשונה עם המורה גב' אס' תר שולצמן תתקיים ביום ב', ה' בטבת תשל"ו (9.12.75) בשעה 10 בבוקר במשרדנו.

תנועת האשה הדתית לאומית — המדור לקליטה חברתית של עולים

נדליק נר החנוכה יחד עם משפחה עולה!

חברותינו וחברינו (או משפחות חברותינו), הזמינו משפחת עולים, הגרים בשכנותכם, במעון העולים ובשכונים — להדלקת נרות של חנוכה ולבלוי ערב בצוותא באוירה משפחתית-מסורתית.

תל-אביב

פעולות תרבות תורניות בחנוכה

בשבוע חנוכה יתקיימו פעולות תרבות תורניות ברחבי העיר, מטעם עירית תל-אביב—יפו, האגף לתרבות לנוער ולספורט, המדור לתרבות תורנית.

כ"ד כסלו, נר ראשון של חנוכה. פתיחת תכניות "עונג שבת לצעירים" באולם המרכז הקהילתי "אחוד שיבת ציון" ברח' בן-יהודה 86, ב-8.30 בערב תל-אביב. בתכנית: הרצאת הסופר שמחה רז על "נסים וגבורות בימים ההם — ובזמן הזה", לאחר ההרצאה שירה בצבור וזמירות שבת ע"י החזן יעקב סטרנין.

כ"ה כסלו, א' דחנוכה, ב-4.00 אחה"צ. "עונג שבת" ב"אוהל שם" רח' בלפור 30, תל-אביב, בהשתתפות הסופר שמחה רז והחזן יעקב סטרנ' ניו בלווי תזמורת "אוהל שם" ב' ניצוחו של מר שלמה רביץ.

כ"ה כסלו ב-6 בערב, בבית הספר "ברנר" תל-כביר, מסיבת חנוכה ב' השתתפות הרב שמואל אבידור הכהן בתכנית האמנותית: "צמד ה' שרונים".

כ"ז כסלו ב-6 בערב, באולם בית הנוער "בוחהה" מסיבת חנוכה ב' השתתפות הרב הראשי לת"א יפו, הרב חיים דוד הלוי שליט"א. ב' תכנית האמנותית: הזמר אורי שבת.

כ"ח כסלו, ב-7.30 בערב, ב"בית עבד העירייה", רח' טומבלדורא 4 תל-אביב, הקלטה פומבית של ה' תכנית: "חג האורים והגבורה".

בתכנית: סימפוזיון "על גבורת ישראל בימים ההם ובזמן הזה" ב' השתתפות: הא"ל הרב גד נבון, ד"ר יעקב רוטשילד ומר בנימין איש שלום. בתכנית האמנותית: הזמרים אורי שבת, מרדכי סובול ולהקה עמי-חי.

"אהל שם" בשיתוף עם הקונגרס היהודי העולמי

השבת ב-10 י. סברסקי — תנ"ך. ב-11 — ד"ר ש. ז. כהנא — תפילות. ב-4 במסיבת "עונג שבת" ירצה מר שמחה רז ע. ה. "הגבורה ב' ישראל". דברי פתיחה — משה גולד' שטיין — יו"ר "אהל-שם". דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

בית הכנסת ב"בית מרמרוש"
רח' שטנד יורקאל 89

זמני התפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר: ב-7.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב שמבצון פרנקל. תפילת שחרית ב' 8.30 בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית.

בכל יום שני בשבוע ב-7.30 בערב שיעורים בתנ"ך ומחשבת ישראל.

ביום חמישי ב-7.30 ירצה ד"ר צבי זהבי על הנושא: מלחמת בית חשמונאים.

בית המדרש "אהל יוסף"

בנשיאות כ"ק האדמו"ר מקוידינוב שליט"א ת"א רח' דיזנגוף 67, ב' מוצאי שבת נר שני של חנוכה ב-8 בערב תערך מסיבת חנוכה לסיום הש"ס בנשיאות הקיב מרן אדמו"ר שליט"א. הדרן על הש"ס יאמר הגאון הרב יצחק קוליץ, אב"ד ת"א. דרשה הרה"ג הרב מיכאל אורליך, חבר הרבנות ורב בית המדרש. ינעים זמירות הרב מ. א. הרשטיק חזן ראשי בר"ג. כל אנ"ש מוזמנים.

חניכה בהת הנוער הדתי
רח' מוהליבר 2, פנת בן יהודה 86 (המרכז הקהילתי)

בליל שבת ב-8.30 יפתח מועדון לצעירים ולצעירות מגיל תיכון ו' מעלה. שיחה מפי שמחה רז, ושירה בציבור.

במוצש"ק נר שני של חנוכה ב' 8.30 מסיבה ליד שולחנות ערוכים בהשתתפות הרב נתן נטע לנדמן והחזנים אליעזר הרשטיק ויהושע קמפינסקי.

באגודת "אהבת הסד"

בליל שבת מסיבה "עונג-שבת" לכבוד חנוכה. הפותח והמנחה הרב משה ברנשטיין. האורח הרב מאיר גרוזמן, מרצה באוניברסיטה "בר-אילן" ירצה על החשמונאים. החזן מר ישעיה סולניק יעים את המסיבה בשירי חנוכה.

בבית-הכנסת "בית-יעקב — אוהל-רבקה" (יהושע בן-נון 7)

בשבת ק' פ' מקץ — זאת חנוכה, ידרוש בביהכנ"ס הרב י. מ. לאו, וישא מעניני דיומא.

החל מיום ראשון, ג' בטבת ב-8 בערב, ובכל יום ראשון באותה שעה יתקיים תנ"ך לנשים ע"י המרצה מר אריה גליק.

לוח הצופה

● פילים הקונה רהיטים אנטי' קות פריזידרים, טלויזיות וירושות — 804938 — 876852 בערב.

● למכירה / להשכרה 7 גדולים נחמני 57 ת"א. טל. 621420 857553.

● למשפחות מסורתיות בין סבירן לבר-אילן דירות 3 חדרים מ-170,500 ל"י. 4 חדרים מ-196,500 ל"י. תנאי תשלום נוחים מאד. משכנתא גדולה. "אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ טלפונים: 03-50437, 03-751540.

● למכירה דירה 2½ חדרים בבני-ברק עם טלפון בסביבה דתית. טל. 784348, 855562 בין 7-5 אחה"צ.

● בני-ברק גבול רמת-גן. דרוש 4 חדרים. 958378.

● בהזדמנות! למכירה בבני-ברק 3 חדרים חזית 3 כיוונים+ארונות קיר ספסים וריהוט טל. 749377.

● למכירה בבני-ברק הגפן 3 + הול גדול צ"ע חניה סגורה 789727.

● בבני-ברק 2 חדרים ק"א 780486 מ-1.00 פנקס 1 מיטרני

● בשכונה בבני-ברק 3 חדרים ו' חניה חדש רח' מימון 794307

● בבני-ברק 3 חדרים + ארונות קיר+דוד שמש 160,000 ל"י שרות 30 טל' 788681, הכס

● לקואופרטיבים ריווחיים באי' זור: ירושלים, השרון, השומרון ו' רמת-הגולן דרושים מועמדים משקי' עים רציניים יוצאי צבא לחברות בענפי: אפיה, מתכת, עץ, דפוס, אופסט, מכבסות ונהגים. לפנות: למרכז הקואופרציה של הפועל המזרחי, אבן-גבירול 166 ת"א ט. 440316 ת. ד. 22235.

● קונה אוסף בולים מהארץ ואי' רופה ומטבעות זהב ש' החברה ה' ממשלתית ת.ד. 31441 ת"א.

● דודי שמש צופי אמאיל 10 שנים אחריות 6 תשלומים 03-764006 מהצהריים.

לוח ירושלים

● בשכונה 3 חדרים, 4 כיוונים, 2 מרפסות גדולות בבקור ברוך 286668

● 2½ משוכללים למכירה לזוג-צעיר הכניסה כרצון הקונה. גבעת-מרדכי 30484.

● לדתיים בלבד, דירות בנות 3-4-5½ חדרים בקרית-איתרי. אפש' רות משכנתא 50,000 לא צמודה. מחירי הדירות סבירים מאד. המעוני' ינים בתשלום מזומן יזכו בהנחה. בדבר פרטים להתקשר טלפונית: 02-221774, 02-231833.

● 3 חדרים בסנהדריה ריקה מרווחת ק"ב 33553.

● למוסד דתי דרושה מזכירה בכירה ומנוסה. טלפון 536469 בשעות 18.00-20.00.

● למוסד חינוכי דתי דרושה מז' כירה-כתבנית אנגלית-עברית לחצי משרה. ת"ד 7447 ירושלים.

● דרושה מזכירה, למרכז נוער בירושלים, למשרה חלקית, בשעות 15-18 אחה"צ. רצוי בעלת ידע בהקל' דה בעברית. לפנות 521825 מ-15.30 עד 19.00.

● דרושה מטפלת עבור תינוקות עם עזרה בבית תנאים טובים 534774

לוח חיפה

● דירה למכירה 2½ בקרית-שמואל מקום מרכזי ק"ג מסודרת 04/714731

היום

יום ששי, כ"ד כסלו תשל"ו, 28.11.75

פר' וישב

הפרק: מלכים א' כא-כב; המשנה: מכשירין ה, ו-ז; הדף: שבת צו; ההלכה: אורח חיים תרמח, ידישו.

שבת — הפרק: מלכים ב' א-ב; המשנה: מכשירין ה, ח-ט; הדף: שבת צז; ההלכה: אורח חיים ידישו

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

08.10 "קונצרט בוקר" 10.05 שיר המזמן 10.15 שידורים לתלמידים בבתי-הס היסודיים 10.35 "רדיודעת" 11.15 שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים 11.35 "מוסיקת הזה-אידיות" 12.05 מהקלטות התזמורת הסמפונית ירושלים 13.55 "בה בבוטיקה" 14.10 לאם ולילד 15.05 הדלקת נר ראשון של חנוכה וספורו של בעל צל"ש 15.15 לקבלת-שבת ער "ויחי".

רשת ב'

06.00 "מה טובו אהליך יעקב" 10.05 "כאן בבית" 11.45 "כמה לקוח עם..." 12.05 "בקצב יהודי" 12.30 "בשיר ובחידון" 13.05 "בחצי היום" 14.10 "כאן, שם ובכל מקום" 15.05 הדלקת נר ראשון של חנוכה

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 09.05 ד"ש 10.05 הכים ומים 12.05 כוכב עם 12.40 הנקודה היהודית 12.55 הסיפור החסידי 13.05 שלמה צינן מביא בשירי תבורת 14.05 הרכינית 14.55 הספרת השבת 15.05 שלוש לפני שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 לרוקא באהבה 15.30 שלום לבת שבת — לשבת הנוכה.

טלוויזיה לימודית

09.05 ג'יאוגרפיה ד 09.25 מבצ'פיסיקה א 10.00 ביולוגיה ז' 10.20 אזרחות ד' 10.45 ייצוג ההון ז' 12.00 חברה ותרבות 14.00 קוביה הפלא 14.15 איזור יפאני — פרש הצודה 14.35 שיר לי — תנועת לחנוכה.

במוצאי שבת

רשת א'

17.30 "בקרוסו פתוח" 18.04 הדלקת נר שני של חנוכה 19.05 יומן השבת — מהדורה שניה 19.50 פרקי היום בתנ"ך: מלכים ב', פרק ב"ד — קריאה בעקבות 20.05 "הבדיל" 21.05 "בריאת העולם" 00.10 קריאת בספר הקבלים.

רשת ב'

18.04 הדלקת נר שני של חנוכה 18.16 שירים עבריים 18.30 מסגרת הספורט 21.05 "לבנפה שיר כזכור" 22.15 נעימות קלות 00.10 "רדיופקר".

גלי צה"ל

17.45 "בכפלה העבולודיה" 18.05 לוח הכפל 19.05 קריאת ב"בייה" 19.53 סיפור להכוכה 20.05 החזכר 21.05 דכירה ספרות 21.35 החג זמר 23.05 שעה של נועם 23.45 יומן חצות 00.10 ציפורי לילה.

טלוויזיה כללית

20.00 "צודרות" 20.30 מבט לחדשות 21.15 מבט ספורט 22.15 "המלאך" 23.45 ספוקה של יום החדשות.

ירושלים

בביהכנ"ס "תורת חיים" בעיר העתיקה

בתפילת שחרית שבת ידבר הרב מ. הלצברג על הנושא: "נס חנוכה בעבר ובזמננו אנו" מטעם מח' התרבות תורנית של העיריה.

חיפה

בית כנסת לנוער בביה"ס ממ"ד "יבנה—נצח-ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב' שעה 8.15. לפני התפילה שעור ב' תלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גגר ב-7.30. לפני הקריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא ביהכנ"ס.

במוצ"ש 29.11.75
הבימה
האוהל: אולם גדול
היום ב-11.00 בבוקר
מחר, מוצ"ש, ב-9.45
על קלוה דעת:
באולם הקטן
הקאמרי
קירולטס
תיאטרון עירוני חיפה
אגזר מבל המלך: ירושלים
בבוקר: ת"א "נחמני"

הצופה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דניאלי. מערכת ומנהלה: תל-אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ★ סניף ירושלים: רח' בן-יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910 ★ באר-שבע, טל. 528344 ★ סניף חיפה רח' אילנות 3, טל. 663628 דפוס השער בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66, טל. 31584.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולפרסומן.

مكنز من الاهل

נרות חנוכה יודלקו ברחבת הכותל

נר ראשון של חנוכה יודלק בערב שבת ברחבת הכותל המערבי על־ידי שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל.

ברחבת הכותל המערבי הותקנה חנוכיה מיוחדת ומידי ערב בכל ימי החנוכה ידליקו רבנים ואישי ציבור את הנרות. בין המדליקים יהיו הרב הראשי לישראל, הרב עובדיה יוסף, הרב א. י. אונטרמן, זקן הרבנים, מר דוד גלס, מנכ"ל משרד הדתות, מר י. ישראלי, מפקד משטרת העיר העתיקה, הרב א. חזן, הרב הראשי של משטרת ישראל והרב י. מ. שכטר רב הכותל.

לראשונה תודלק השנה חנוכיה בקבר רחל.

משרד הדתות בשיתוף עם הרשויות המקומיות מארגן מסיבות חנוכה בעשרות ישובי פיתוח וריכוזי עולים.

חנוכה בהר־ציון

התכניות של חנוכה בהר־ציון תתחלנה במוצאי־שבת בהדלקת חנוכיית הגולה התחנכיה שבמסגרת זהב בלפיד שיובא ממודיעין. לאחרי הדלקה תתקיים בחורשת הר מסיבת חנוכה חגיגית בהשתתפות מקהלת הישיבה ובה ירצה ד"ר ש. ז. כהנא על משמעות החג בדורנו.

יתקיים בבית־העם בירושלים ערב שירי חנוכה ואגדות חנוכה.

לקראת שבת חנוכה הותקן בבני־ברק צופר חדש

מאת סופרנו בגוש דן

לקראת שבת חנוכה הותקן בבני־ברק צופר חדש רב עוצמה בשכונת קריית־הרצוג המבשר את כניסת השבת והג לכל אזור הצפון של בני־ברק והשכונות ברמת־גן הקרובות ובני־ברק. עד הנה פעלו בבני־ברק הצופרים המבשרים על כניסת השבת בעיר במרכזה של העיר ובדרומה. כעת השתלב האזור הצפוני של העיר השכונות פרדס כץ וקריה הרצוג עם העיר כולה. עם התקנת הצופר החדש מתבשרת כניסת השבת בכל שטח שטוחה של בני־ברק.

הוגבל תוקף צו מניעה לבחירת הרב האשכנזי הראשי בפ"ת

מאת סופר "הצופה"

בית־הדין הרבני בתל־אביב החליט להפחית את תוקפו של צו המניעה שניתן ב־30.9.75 בקשר לבחירת הרב האשכנזי הראשי בפ"ת, ולהגבילו רק עד 18.1.76.

ביה"ד קיבל את ערעורו של סגן ראש עיריית פ"ת, אברהם פרמורשטיין, שהוא יו"ר הגוף הבוחר, — על כך מסר מר פרמורשטיין בישיבת מועצת סניף המפד"ל בפ"ת. כן הוחלט בישיבה על הקמת ועדת אימוץ למושב רמת־הכובשים, שתשתלב בפעולות האימוץ של עיריית פ"ת.

חייל נהרג בתאונה

חייל צה"ל, ששמו לא נמסר לפרסום, נהרג אור ליום ה' בתאונת דרכים, שאירעה בצומת כביש יכיני־נתיבות.

נהג מכונית מסחרית אהרן בכר, בן 20, מנתיבות, נעצר לחקירה כחשוד בכך שפגע בחייל.

בית הכנסת הגדול
תל־אביב, אלנבי 110

מסיבת חנוכה

תערך ביום שני אור ליום כ"ח כסלו תשל"ו (1.12.75) בשעה 6.30 בערב.

תפילת מעריב והדלקת נרות חנוכה. ע"י החזן מר יהושע לרר בי בלווית מקהלה, נגינה, צוות חזנים ושירה בציבור.

פתיחה: יו"ר ההנהלה מר אברהם תבורי ב"י.

נאומים מעניני דיומא:

1) הרב הראשי לת"א יפו הרה"ג ד"ר י. י. פרנקל שליט"א.

2) חבר ההנהלה עו"ד מר דניאל יעקובסון נ"י „מאבק ה־אורות והדרורות".

בסיום — סעודה מצווה.

הכניסה חפשית

לישיבה במרכז הארץ
דרושים:

1) ר"מ ומנהל חינוכי
2) מדריך פנימיה

● רק מועמדים רציניים יפנו לטלפון 053־99719

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית

מפעל כסות חורף

האגודה המטפלת במשפחות מצוקה בעיירות הפיתוח מכריזה בזאת על מפעל כסות חורף.

●

משפחה המבקשת לתרום בגדים ושמיכות עבור משפחות אלה — מבקשת להודיע על כך בכתב לת. ד. 7788 ירושלים.

לכפר הנוער הדתי
דרושים

1) מנהל חשבונות ראשי
(עם ידיעות מבוססות בהכנת משכורת למחשב)

2) מזכירה או פקידה מנוסה
(ידיעת שפה לועזית וכתיבה במכונת כתיבה בשתי שפות רצויה).

■ מועמדים(ות) מתבקשים(ות) לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות והמלצות לכפר הנוער הדתי, כפר חסידים 20494.

המועצה הדתית - בני־ברק

חנוכה תשל"ו

מסיבות חנוכה (ליד שולחנות ערוכים)

על הנושא

בימים ההם בזמן הזה

בהשתתפות

רבנים, מגידי שיעורי תורה, נציגי העיריה והמועצה הדתית תתקיימנה אי"ה, בבתי הכנסת דלקמן:

בשבת ק' פ. וישב א' דחנוכה — 10 בבוקר
בבית הכנסת „בית ישראל" החסידי ויזניץ
ע"ש האדמו"ר מרוזין זצ"ל, ק. הרב הרצוג
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב שמואל סיגלר שליט"א
רב שכ' עולי רוסיה, קריה הרצוג

בבית הכנסת „שבת אחים" ב.ב.ב. — 10 בבוקר
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב שמואל דודי שליט"א רב השכונה
הרב מנחם כהן

בבית הכנסת לצעירים רח' הרצוג — 10 בבוקר
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב זאב ווסרלוף שליט"א, רב דביהכ"נ

במוצש"ק פ. וישב נר שני — שעה 8
בישיבת „כסא־רחמים" רח' הרצל 20
בהשתתפות: הרב מאיר מזוז שליט"א — ראש הישיבה
מנחה — שמואל עוזר
פרקי שירה, ע"י מקהלת מר דוד רוזאי

ביום ראשון, נר שלישי — 7 בערב
בבית הכנסת „סיני" (אשכ') נורדוי 8
בהשתתפות: הרב שלמה צרוק שליט"א — רב השכונה
מר ישראל גוטליב — מ"מ ראש העיריה
מנחה — מר שמואל ברוור חי המועצה"ד

ביום שני נר רביעי — 7 בערב
בבית הכנסת „סיני" (ספר') נורדוי 8
בהשתתפות: הרב שלמה צרוק שליט"א — רב השכונה
מר פתאל ברמי מ"מ ר. העיריה
מנחה — מר יוסף בן־ישי

בבית הכנסת „שהרוך" עולי איראן, פ. כץ — 7 בערב
בהשתתפות: הרב יחיאל האוך שליט"א — רב השכונה
מר ישראל גוטליב — מ"מ ר. העיריה

בבית הכנסת „שירת ישראל" — 8 בערב
בהשתתפות: הרב זאב זרצקי,
ישראל גוטליב — מ"מ ר. העיריה
הרב א. איינשטיין

בבית הכנסת לצעירים „נצח ישראל" — 7.30 בערב
בהשתתפות: הרב יהושע מנגס שליט"א — רב השכונה
מר א. מלכיאל

ביום שלישי נר חמישי — 7 בערב
בחברת משניות שע"י בית הכנסת „מהליבר"
באיצב המסיבות, רח' מהליבר 10
בהשתתפות: הרב יהושע מנגס שליט"א — רב השכונה
הרב בן־ציון רוזנפלד
וועד בית הכנסת

בבית הכנסת „משכן דוד" (ספר') ק. הרצוג
בהשתתפות: הרב יחיאל זאור שליט"א
ר' צוריאל שקד, מ. שיינר
מנחה — שלום דבוש

ביום חמישי נר שביעי — 7 בערב
בבית הכנסת „תפארת אהרן" שכ' ה'
בהשתתפות: הרה"ג ר' שלמה ע. קנרת שליט"א
הרב דוד מושקי רב דביהכ"נ
שלמה זמרוני יו"ר
הרב צוריאל צרוק

בשבת ק. פ. מקץ זאת חנוכה
בבית הכנסת „שחיל" שכ' ה'
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב הגאון ר' אהרן לשצובר שליט"א —
רב לשכת הרבנות ב.ב.
מנחה — מר יצחק מלער חי המועצה"ד

בבית הכנסת „משכנות" פ. כץ הרב בזיר 9
קדושא רבה
בהשתתפות: הרה"ג ר' שמואל סיגלר שליט"א —
רב שכ' עולי רוסיה ק. הרצוג
מר אהרן קופלביץ ס"ר העיריה
מנחה — מר שלמה גרטנר

בבית הכנסת „אוהל שרה" רח' יוסף נשיא 8
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב שמואל קול שליט"א — רב השכונה
ר' שרגא יוסף אוסטרר

בבית הכנסת „עולי גרוזיה" ק. הרב הרצוג — 10.30
קדושא רבה
בהשתתפות: הרב זאב זרצקי שליט"א — רב השכונה
רפאל מרוכה ס"ר העיריה
מר אליהו אולשטיק מחי הקליטה של המוהכ"ד

בבית הכנסת „משכן דוד" (אשכ') ק. הרב הרצוג
מסיבת סעודה שלישית
בהשתתפות: הרב דב זרצקי שליט"א — רב השכונה
מנחה — מר יוסף דונברג

חדש!

EVA GABOR פאות
על כל ראש - ולכל כיס!

"אווה גאבור"

היצרנית הגדולה בעולם לפאות איכות

מציגה:

30 דגמים חדשים

של פאות ELURA MONSANTO
ב־16 גוונים

הפאה של „אוה גאבור" זכתה להצלחה עולמית בזכות היותה קלילה, בעלת סלסול התמידי ונוחה לטיפול: ניתן לחפוף ולסרק את הפאה בבית!

לקראת חנוכה - הנחה מיוחדת!

להשיג בכל סלוני הפאות בארץ
(בחיפה: סלון לני, שמריהו לוין 4)

יבואנים בלעדיים:

עולמה
סלון הפאה
ז'בוטינסקי 9, בני־ברק

הופיע

ספר „עינים למשפט"

על מסכת בבא בתרא חלק שני

מאת
מרן הגאון רבי יצחק אריאלי זצ"ל

●

המכירה הראשית אצל: גיטלר, רחוב בילו 4 ת"א

ישובי עמק הירדן ודרום רמת הגולן

מיתאבלים באבלם של המשפחות, הישיבה הגולן והישוב רמת מגשימים
על נפילתם של

נדלר מיכאל הי"ד
פניגשטיין נחום הי"ד
לייבוביץ בן־ציון הי"ד

בהתקפת המרצחים על הישוב

מועצה אזורית עמק הירדן

הלווייתו של

הרב ד"ר נחמן פריז זצ"ל

תצא היום בשעה 12.30
מבית הקברות סנהדריה להר המנוחות.

שבה לשמים של יצאו משפחתנו

הרב טוביה בן־פזי ז"ל

נעלה לקברו ביום א' כ"ו כסלו תשל"ו ב' דחנוכה בשעה 3.30 בהר־המנוחות דרך ירושי בית הקברות, חלקת פרושים.

המשפחה

המועצה הדתית אילת
בשיתוף המחלקה להווי דתי של משרד הדתות

תנועת בני־תורה
רח' עמוס 27
ירושלים

ירחי כלה באילת
י"א - י"ח שבט תשל"ו
13-20 ינואר 1976

בעיצומם של ימי החורף הקרים, סע לקיץ באילת עם תוכנית „ירחי כלה".

אנו מציעים לך שבעה ימים של:

● נופש מהנה ומבריא במלון עציון המפואר
● התעלות רוחנית באוירה תורנית.
● חברה נעימה של תלמידי חכמים.

תוכנית עשירה ומגוונת, שלוה של לימודים, הבראה והווי.

✱ נופש רוחני וגשמי בקיץ של אילת ✱

• כרטיסי טיסה מוזלים באדיבות חברת „ארקיע" •

■ פרטים והרשמה:

1. במשרדי תנועת בני תורה טל. 28494 ת.ד. 5227 ירושלים.

2. במשרדי לשכת הרבנות המועצה הדתית טל. 6711 או 054־2294 אילת.

יהי אור — יהי אור

עצרת חנוכה
למען בית חנוך עוורים בירושלים

תתקיים אי"ה ביום שני כ"ז בכסלו תשל"ו 1.12.75 בשעה 8.30 בערב — בבנייני האומה בירושלים

בחסותו ובהשתתפותו של

פרופ' אפרים קציר

נשיא מדינת ישראל

אורח כבוד: מר זבולון המר — שר הסעד

המנחה: גדי יגל

✱ „תזמורת נתניה" בניצוחו של איתן אביצור
✱ גיורא פיידמן ולהקתו — מוסיקה נשמה יהודית
✱ הופעות אמנים עורים
✱ הדלקת נרות חנוכה ע"י החזן אליהו גרינבלט

כרטיסים להשיג:
משרד כהנא, ירושלים
משרד בן נאים, ירושלים
מסעדת נרדין, רחוב מלכי ישראל, ירושלים
מזכיות אייזנבך, רחוב שאה שערים 7 ירושלים
משרד בית חנוך עוורים קרית משה טל. 522211/2

חסר לך כסף לגמור את החודש?
יש לך בעיות בסידור הילדים?
גם אם אינך עובדת
מקצועית בתפירה, בואי אלינו!

נדאג לך לסידור הילדים במעון (בבני־ברק)

● פני לרוטקס, דרך ז'בוטינסקי 7 בני־ברק טל. 789192.

תנועת האשה הדתית לאומית
משרד הדתות ● המחלקה להווי דתי

מסיבות חנוכה ע"י שולחנות ערוכים

הרצאות: „משמעות חג החנוכה בעבר ובימינו"
הדלקת נר חנוכה

מוצאי שבת קודש כ"ה כסלו תשל"ו 29.11.75

פתח־תקוה — מעונה יהודה בבית הנוער בהשתתפות הגב' שושנה בורשטין, שירה בציבור.

נהריה — באולם המועצה הדתית בשעה 7.30 בערב. דברי ברכה — הרב מכן. המרצה — הרב קלר שליט"א.

רמת־גן — במועדון של משטרת ר"ג הדלקה נר שני של חנוכה ע"י החזן. המסיבה לשוטרים במשמרת.

יום ראשון כ"ו כסלו 30.11.75

גבעתיים — שוריה לילדים בבית ראשונים שביל גדה יצחק 5 בשעה 11 לפנה"צ. ברכת החג — הרב י. גליקסברג, רב העיר. קוסם — עמוס קדברא. מופע אמנותי בגוון — תמר לבנר. תיאטרון בובות ותרועים.

חיפה — במועדון התחברה רח' ירושלים 27 משעה 8 בערב. המרצה הרב קשר דורון. תכניה אמנותית ע"י מר ש. פרידמן, שירה בציבור בלווי אקורדיון. דברי פתיחה ע"י הגב' יהודית פינק.

בית־שאן — בפעמון האשה הדתית לאומית בשעה 4 אחה"צ. המרצה הרבנית הבליק, דברי פתיחה — הגב' אסתר יעקבי, שירה בציבור בלווי אקורדיון.

יום שני כ"ז כסלו תשל"ו 1.12.75

תל־אביב — באולם גיל רח' גורדון 34, בשעה 7.30 בערב. בהשתתפות חוג יהדות הבכור — חברת ההנהלה הארצית וסגן מנכ"ל משרד הפנים. המרצה — הרב איסר פרנקל רבה של שכונה בבלי. להקת פריילך. תזמורת מקהלה והולנים.

רמת־גן — בבית חוג שרה הלברד ברח' הרצל 78 א' בשעה 8 בערב. הרצאה — עו"ד מ. אביצוק. שירה בציבור.

קרית־ים — בסניף הפועל המזרחי בשעה 7.30 בערב. המרצה הרב משה טנדר. מקהלה ביה"ס עציון. שירה בציבור בלווי אקורדיון.

חדרה — במעון תנועת האשה הדתית לאומית בשכונת „גבעת" בשעה 7 בערב. בהשתתפות ההזה עוזריץ מנהל ביה"ס „יבנה". שירה בציבור.

יום שלישי כ"ח כסלו 2.12.75

בני־ברק — שכון ד' בבית חוג וינופקר. המרצה הרבנית חוה סגלוב, סרט על תקופת החשמונאים שירה בציבור.

רמת־השרון — נוה מגן — בבית חוג רחל כהן רח' הרצוג 5 בשעה 8 בערב המרצה — חוג שירה סבים. שירה בציבור.

עכו — באולם המועצה הדתית. המרצה: הגב' א. סגל, שירה בציבור בלווי אקורדיון.

חדרה — בבית הזרועה רח' הרשלר 7, בשעה 8 בערב, הרצאה — הרב דוד חנד.

יום רביעי כ"ט כסלו 3.12.75

קרית־צפרון — בסניף הפועל המזרחי בשעה 7.30, בהשתתפות חוג מרחבי, שירה בציבור בלווי אקורדיון.

ראש־העין — בסניף הפועל המזרחי בשעה 6 בערב, בהשתתפות הרבנית חוה בכוי, שירה בציבור בלווי אקורדיון.

מוצאי שבת קודש ב' טבת 6.12.75

ראשון־לציון — בסניף הפועל המזרחי רח' הרצל 50, בשעה 7.30 בערב. המרצה הרב יוסף עוזן רב העיר, בפרקי חזנות מר א. כרמל. שירה בציבור בלווי אקורדיון.

אשקלון — במרכז הקהילתי במתנ"ס ע"ש גולדברג עתיקות, בשעה 7 בערב הרצאות, להקה גרוזינית, שירה בציבור בלווי אקורדיון.

„משהב"
חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ

מציעה דירות למכירה

ירושלים - קרית משה*
דירות בנות 3 חדרים החל מ־287,000.— ל"י

בני ברק - רחוב השומר*
דירות בנות 3 חדרים החל מ־179000.— ל"י
דירות בנות 4 חדרים החל מ־233,000.— ל"י

בני ברק - קרית הרצוג*
3 חדרים החל מ־141,000.— ל"י

רמת־גן - רחוב אהרונסון*
דירות פאר בנות 4—5 חדרים

רמלה
דירות בנות 3 חדרים החל מ־172,000.— ל"י
דירות בנות 4 חדרים החל מ־209,000.— ל"י

חיפה - קרית שמואל*
3 חדרים החל מ־133,000.— ל"י

כפר סבא -
3 חדרים לזכאי משרד השכון
החל מ־145,000.— ל"י

נהריה -
3 חדרים החל מ־142,000.— ל"י

טבריה עילית -
דירות בנות 3 חדרים לזכאי משרד השכון
החל מ־117,000.— + הלואה עומדת בגובה של 20,000.— ל"י

* לדיירים דתיים.

פרטים והרשמה: **ירושלים:** רחוב הגיזם 1, טל. 224181
תל־אביב: רחוב לילנבלום 27, טל. 58144
חיפה: רחוב ארלוזורוב 3, טל. 668049

דירות לדורות

תנועת האשה הדתית לאומית
המדור לקליטה חברתית של עולים

משרד הדתות
המחלקה להכשרה דתית

מסיבות חנוכה תשל"ו

הדלקת נר חנוכה ✱ חזן וזמר בליווי מוסיקלי ✱ שירי חנוכה ונעימות חסידיות הקראות מהמקורות ✱ שיחה על החג ומשמעותו ✱ ליד שולחנות ערוכים עם כיבוד מס

יום ששי, כ"ד כסלו (28.11.75)

קרית־גת — בביה"ס „משואה" — מקהלה, שירה בליווי אקורדיון, שיחה — יוסף שלום, מנהל ביה"ס והאורח עולים משיכון עזרה שהגיעו באחרונה.

נהריה — שכון אורים, במעון — מסיבה הנוכה להורים עולים — שיחה בעברית הגננת, ברוסית: זילברליכט: שירה בליווי אקורדיון; חלוקה דמי חנוכה.

כ"ה כסלו תשל"ו — נר שני של חנוכה

ירושלים — במעון עולים „בית־גיורא" — שיחה ע"י ב. סמט — הווי של חנוכה, לימוד שירים, פ בציבור בליווי מוסיקלי על־ידי ש. כרמן.

נהריה — המועצה הדתית, בשעה 7.30 בערב, שיחת הרב קלר והרב מכן; מקהלה ושירה ע"י החזן

פתח־תקוה — מוסד „פליה", בשעה 7.30 בערב, שיחה: הרב סלומון — ד"ר סטלרץ' ברוסית, הצגת בנות „נצח ישראל"; שירה בליווי אקורדיון.

ליל שבת, כ"ד כסלו — נר ראשון של חנוכה (28.11.75)

תל־אביב — מעון עולים „קסמי" — מסיבת עונג שבת—חנוכה, שירה ושיחה עם החזן מר יצחק שפי דברים הוכני ע"י הגב' טובה קורצטג.

מעון עולים „הירקון" — מסיבת עונג שבת—חנוכה, שירה ושיחה עם החזן מר יוסף זיו.

כ"ו כסלו — נר שלישי של חנוכה (30.11.75)

פרדס־חנה — „בית הילד" — נוה־מיכאל — בשעה 7.30 בערב, שיחת הרב לוין, מר ברקמן — (ת האידיש), החזן אברהם קלימובסקי — בליווי מוסיקלי.

תל־אביב — מעון עולים „קסמי" — שיחה והדלקת נרות חנוכה ע"י מר יוסף זבידוביץ.

באר־שבע — הדלקת נר ע"י ילד עולה, תזמורת, מקהלת נוער עולה, הקראות ברוסית, שיחת הרב מ הורביץ, מנהל התיכון; הפותח הלל שכנוביץ, עולה מוילנה. המארגנות: שושנה סילברג ורבנדה ג.

חיפה — במועדון „התכיה" בשעה 8.00 בערב, שיחת הרב בקשי־דורון, פתוחת הרבנית יהודית פ הכגיה אבמנותית — מאיר פרידמן, שירה בציבור בליווי אקורדיון. יארחו משפחות עולים מכוחכי בשר פז, ומצוות „באוליה" מסיבה משותפת לעולים וותיקים.

אשקלון — מעון הכורזינים, בשעה 6.00, תלמידים משפיר יופיעו בריקוד ושירה, בגינה בפנבהר, מעון־כוריים! מרצה: חיים פרי — מנהל היתוכי בגבעת וושינגטון. מארחות חברות מרכז שפ ישפיר. ארגנה אסתר וזסמן.

נהלים — קרן ג' — במרכז קליטה — בשעה 8.00 בערב, שיחת הרב שילה, קבוצת בחורי ישיבה מנוח ניגוני הג ותיגונים חסידיים בניצוח ע"י גב' אדית מוסקס — כבריה; חלוקת דמי חנוכה לילדים מסיבת לעולים ומשפחות ממושב נחלים. ארגנה פסיה אונגר.

כ"ז כסלו — נר רביעי של חנוכה (1.12.75)

תל־אביב — מרכז קליטה „בית ברודצקי" — בשעה 8.30 בערב — הדלקה נרות, ושירה ע"י הזמר י לביא. שיחה ע"י הרב נחום קוק.

מעון עולים „הירקון" — שיחה ע"י ד"ר סרבר — הדלקת נר חנוכה.

טירת הכרמל — בי"ס מכ"יד „מורשה" — דברי פתיחה — הרבנית ג. שיינין, שיחה ברוסית ע"י יעקב זק, הקרנת סרט, הופעת מקהלה, שירה בציבור עם אקורדיון. תכנית אמנותית ע"י הש החזן — מר דוד אולמן.

הדרה — במעון שיכון גזית — שיחה ע"י המחנך מר אברהם שורץ, שירה בציבור, בליווי אקורד ברכות — ג. כגיד, מר מרדכי ליברמן — יו"ר המועצה הדתית.

אשקלון — בקאות יצחק — במרכז הקהילתי בשעה 7.00 בערב — הופעת נוער ציון צוריים במשי חנוכה. — זאב שפיצר. סרט על להקות המכבים, — מקהלת, דברי פתיחה — צפורה לבבי. לש מבקרים הנהיגות ובריבע, ישתתפו משפחות משואות־יצחק והמארגנים והמארחות.

תל־אביב — ב„אולפני גיל" — רח' גורדון — שיחת הרב איסר פרנקל, ברוסית — מר שמעון בריל להקת פריילין, תזמורת מקהלה וסולנים. — משותף לעולים ותיקים.

כ"ח כסלו — נר חמישי של חנוכה (2.12.75)

טירת הכרמל — ג"ר צציון — יארחו עשרות משפחות עולים מטירת הכרמל להדלקת נרות, סיור מה במשק, ארוחת ערב עם משפחות המושב, מסיבה משותפת בערב.

קרית־ים — ביה"ס המכ"יד, בשעה 7.00 בערב — הדלקת נר חנוכה, מקהלת ביה"ס, דברי פתיחה מר ביטרין, המנהל. שיחת הרב יוסף אברקי. הופעת מקהלת ביה"ס עם אקורדיון. — לעולים ותיק

עכו — באולם המועצה הדתית, בשעה 7.00 בערב, שיחת המורה א סגל, בעברית, מר משה פרוסטר אידיש — נגינה ושירה. שמואל גייסלר. מידון על מנהגי חנוכה, משותף לעולים ותיקים.

תל־אביב — מעון הירקון — המרצה מר ידידיה ברויאר, החזן חיים אליהו הרשקוב, — הופעת בב תיכון צייטלין בשירה ונגינה.

יום חמישי, ל' כסלו — נר שביעי של חנוכה (4.12.75)

תל־אביב — מעון עולים „קסמי" — המרצה מר שלמה יהלומי, הזמר יגאל זינגמן בליווי מוסיק הדלקה נרות ע"י בנים תיכון צייטלין. המנחה — הניה רוזנבלום.

✱ ✱

עשרות עולים הוזמנו על ידינו לקונצרט למוסיקה יהודית בתל־אביב, אולם בית עובדי העירייה [illegible]

הבאנו למאות רבות של הנוכיות ושיפוצו על חנוכה לעולים באשקלון, באר־שבע, רעננה ותנתניה. עולים רבים יהנו אורחי משפחות חברותינו להדלקת נר חנוכה ומילוי בחגי חנוכה, כמו איכות הגל עולים למסיבות ציבוריות של ועדי הקליטה העירוניות.

אגרה? — זאת מציאות!
[illegible]
ההליכה נוחיתה קלה ביותר
זו היתה תגובת
הלקוחות הותיקים של

נעלי ד"ר פלסון

א. צ. שבתי, ירושלים
רח' כאה שערים 7, טל. 285838

דרושה מטפלת דתית
לפעוטון בקרית שלו־מון
תנאים נוחים

שעות עבודה 12.00 — 3.30
טלפון 02—527516
או 02—528595

מה רוצים הסורים?

מאת יעקב אדלשטיין

...התרגיל שסוריה עומדת לערוך מסביב להארכת המנדט של כוח ...ים, הוא תרגיל כפול, סחיטה של הבטחה מישראל לנסיגה, ...ות הנושא למועצת הבטחון, הפקעתו מידי קיסינג'ר, ושינוי ...טה 242 על ידי הכנסת סעיף המכיר באש"ף כגוף בעל מעמד ...ם. תרגיל זה מטרתו גם להביך את מצרים על ידי הסתבכותה ...ם באמצעות מועצת הבטחון, הוצאת ארה"ב מן התמונה, והבכת ...אל, על ידי סעיף הפלשתינאים. כל זה דורשת סוריה כתנאי ...רכת המנדט של כוח האו"ם. דרישות אלה מכוונות למעשה ...צת הבטחון ולא לישראל, אלא שישראל היא המפתח להסכמה ...שות.

...אסאד, השליט הסורי, כבר ...את דברו, שכוח המשקיפים ... אינו מהווה בעיה, ובמקרה ...לחמה, לא יהווה מכשול לפני ... לכן עצם הארכת המנדט אין ...נבית, כל ערך. הבעיה היא ... לגמרי — נסיגה ישראלית ... אש"ף. לגבי הדברים הרא־ ... ניתן לזכור שאסאד אכן ... ברגע שסוריה תחליט להפר ...הסכם ההפרדה, לא תתחשב ...עם אלף או אלפיים משקיפי ...חונים בגולן. בכל זאת הארכ־ ...מנדט שלהם היא אמצעי ל־ ... שיטת הסחיטות היא שיטה ...נשנה שיש לדעת כיצד להת־ ...ולית.

★

...ות באמצעות ...לים

...ת שלהם „איתות" לישראל ... האכזרי ברמת כבשימים, ...זה בא לומר, כי אנו מסוג־ ...הפך את החזית בגולן, גם ... הסכם הפרדה, לחזית של ... התשנות, אם אתם בישר־ ... תפעלו בהתאם למה שאנו ... שלושה בתורים רקים, ... מחיר האיתות הזה. בשעתו, ...נערכו הסכמי ההפרדה, ביק־ ...ראל סעיף בהסכם, שהוא ...ם פעולות מחבלים האסורות ...כם. ואמנם אסאד סירב ל־ ...עיף כזה. משני טעמים, הן ...באין סוריה יכולה להתחייב ...פעולה מחבלים באופן מוס־ ...כום שלדעת אסאד, לא היה ...כך. סוריה אמר, היא מדינה ..., כאשר אנו מעוניינים ש־ ...קט, ישרור שקט, ואין צורך ...זה. מכלל הן אתה שומע

לאו. אם סוריה לא תהיה מעוניינת בשקט, אין ערך להסכם. הערבים אינם מכבדים ניירות, אלא אם זה כדאי להם. זהו כלל ידוע. לכך באה ההתחייבות מצד ארה"ב ל־ ישראל, שכל פעולת מחבלים תהיה הפרה של ההסכם. ישראל תהיה חופשית לפעול במקרה כזה.

עד הזמן האחרון שמרה סוריה על ההסכם ומנעה כל פעולת מח־ בלים. רק גבול לבנון היה פתוח לפעולת מחבלים. גבול סוריה היה שקט. לאחר חתימת הסכם הביניים עם המצרים, נוצר מצב חדש. סוריה החלה להתיר פעולת מחבלים. ב־ מצב זה אין ערך להסכם ההפרדה ולכוח החירום של האו"ם.

לכן, לא הארכת המנדט של כוח האו"ם עומד כאן על הפרק, אלא השקט בגבול. גם אם יוארך המנ־ דט, ספק אם סוריה תשמור על ה־ שקט. סוריה שומרת על הסכם ה־ הפרדה כל עוד שזה כדאי לה.

סוריה נמצאת במצב מדיני מסו־ בך. למעשה היא נשארה לבד ב־ חזית של ישראל. מצרים חתומה על הסכם הביניים. ירדן יש לה אמנם הסכם עם סוריה, אבל אין לסמוך עליה במקרה של מלחמה. עם שכנתה עיראק יש לה יריבות שבקורה בסכסוך שבין שתי מפל־ גות ה„בעת". אמנם היריבות ה־ כתיתות פגו במקצת, אבל חילוקי הדעות נשארו עדיין בתוקף לשעת. לכן, אם סוריה תחליט לצאת למל־ חמה לבד מול ישראל, היא תימצא במצב קשה. ברית המועצות הורי־ קה לסוריה שפע של נשק. מטוסים והטנקים במספר גדול פי כמה ממה שהיא יכולה לקלוט. חלק גדול מה־ ציוד הזה עומד ככוח מלואים, ב־ מקרה של מלחמה, כאשר יאבד לה ציוד. אפשר לומר כי סוריה הפכה כיום למחסן הנשק הגדול ביותר ב־ מזרח התיכון. נוסף לכך היא עלו־ לה לקבל סיוע מדינות ערב האח־ רות במקרה של מלחמה על ידי משלוח כלים ואנשים. אך כל זה לא מספיק כדי להכניס את סוריה למלחמה. נגד ישראל. התרגיל של הסכם הביניים עם מצרים, שנועד להשאיר את סוריה מבודדת הצליח בנקודה זו. הבעיה של סוריה היא כיצד להפר את הסכם הביניים עם מצרים, לא פחות מאשר כיצד לת־ קוף את ישראל.

★

התמרונים הפוליטיים נגד מצרים

התמרונים הפוליטיים הסוריים מ־ כוונים לכן נגד מצרים, נגד ארה"ב ונגד ישראל גם יחד. ההזדמנות לכך היא — כאמור — הארכת המנדט של כוח האו"ם שמבחינה מעשית אין לו אלא משמעות סמלית בלבד. אם סוריה תרצה לשמור על השקט בגבול, היא תשמור אותו גם בלי כוח האו"ם. ואם לא תרצה לשמור על השקט, לא יועיל כוח האו"ם. לכן לא הארכת המנדט היא הנקודה המכריעת החזקה במערכה זו. המא־ מצים הסוריים כלפי ירדן מכוונים ל„ייצר חזית שניה או שלישית. ה־ התקרבות לירדן באה למרות התאוות אישית.

המערכה בלבנון אף היא מהווה משקל נגד חימום הגבול בגולן. אם סוריה תפתח במערכה בגולן, לא תוכל לעמוד במערכה בלבנון, שם היא רוצה לרכוש השפעה על ידי הפיכת לבנון, לתת־מדינה של סו־ ריה, שבה תקום ממשלה בעלת רוב מוסלמי שתיהפך למעשה לסניף סורי. כל עוד ששפיכות הדמים ב־ ביירות נמשכת, לא נוח לסוריה לפתוח בחזית בצפון.

ברית המועצות יש לה מעמד מכ־ ריע בסוריה, משום שהיא תלויה בה באספקת הנשק. ממשיכה במדי־ ניותה הדו־פרצופית. היא מעוניינת במתיחות, אך לא מעוניינת במל־ חמה. אין היא מעוניינת להכנס ל־ עימות עם ארה"ב לכן ברית ה־ מועצות מעוניינת במהלכים מיצד־ ביים עד הסוף, אבל לא בפריצה מלחמה.

ברית המועצות מעוניינת להשיג הישגים לסוריה ולאש"ף. להביך את ארה"ב ולהוציא אותה מן ההתמו־ נה של התיווך, אבל לא במלחמה. אולם כאשר מלבים מתיחות אין לדעת עד היכן היא תגיע. כך קרה בשנת 1967 כאשר ברית המועצות ליבתה אש באיזור בסכנה כי ישר־ אל עומדת לתקוף את סוריה, וה־ תוצאה היתה מלחמת ששת הימים, שבהם לא נחלה היוקרה הסובייטית באסון כבוד גדול. במצב זה מוש־ כת בריה"מ בחבל הסורי עד לגבול מסויים. כאיזד ארה"ב מוסיפה ל־ הזהיר את אסאד מפני הרפתקה מסוכנת שכן לדעתה טרם נעלמו הסיכויים להסדר נוסף בגולן.

★

העיתוי לא נוח לסורים

העיתוי של המתיחות והליכה על סף מלחמה אינו נוח כרגע לסוריה. גם משום שטרם בוצע הסכם הב־ ניים שבין ישראל למצרים. אסאד מבין שסאדאת לא יוכל להצטרף אליו למלחמה כל עוד לא בוצע הסכם הביניים. לכן עליו לחכות עד סוף פברואר כאשר ישלם ביו־ צוע ההסכם. כל זה מורה על כיוון של הארכה קצרה של המנדט. אלא שלא כאן הנקודה המכריעת של אסאד. הוא רוצה להופיע בפני ה־ שלום הערבי כדואג העיקרי לזכו־ יות הפלשתינאים. הוא מנצל את המתיחות כדי לעסוק בכיוון זה, טוב כדי להביך את מצרים שהיא לא דאגה לזכויות הפלסטינאים ב־ חתימתה על הסכם הביניים.

המערכה נגד מצרים שסוריה ער־ כה בראשה, לא הצליחה עד כדי הבכתו של סאדאת. התרגילים של סאדאת היו מועילים. סוריה נשארה בבדידותה. אך היא סבורה שהיא יכולה להשתמש בסאדאת כנקודת לחיצה על וואשינגטון, להחזיק מ־ ישראל מה שיותר, בטענה שגורל הסכם הביניים בסיני תלוי בגורל הסכם הביניים בגולן. שיקול זה על הפרדת ישראל המפתח ארה"ב, הוא שיקול מכריע בתרגילים הסו־ ריים. לכן נראה כי המדיניות ה־ סורית תהיה להמשיך את המתיחות כמה שיותר. הן מתיחות מדינית והן מתיחות צבאית ע"י הפעלת מחבלים. מתוך הנחה שישראל תזהר מללבות את האש ולא תגרר אחרי פרובוקציה. זוהי מלחמת עצבים שנצטרך לעמוד בה במשך זמן מ־ סויים.

במלחמה עצבים זו מוטל על ישר־ אל לא לחכות אלא לאותת לסוריה חזרה. אם על ידי תרגיל שילמד את סוריה כי פעולה הבלה אינה חד־סטרית, האם על ידי תרגיל פני־ מי של הקמת האיחזויות בגולן. ב־ שלב זה נראה שלא עושים לא את זה ולא את זה. הממשלה מוסיפה לחכות להתבהרות המצב.

הנר שלא יכבה

צרפת מחייה את הארגון של עמי הים התיכון

מאת ד"ר י. נפתלי

הרעיון של אירגון עמי הים התיכון, ראשיתו בימי הרפובליקה הרביעית בצרפת. בתקופה להוציא את הים הזה מהתחרות מעצמות העל רוסיה וארצות הברית התחיל דה גול. המשיך בכך פומפידו, שהציע תוכנית מקוצרת בנדון. הבעיה הזאת הועלתה ביתר שאת בימים אלה על ידי נשיאה של צרפת ואלרי ג'יסקאר ד'אסטן בעת ביקורו בתוניסיה. הוא הודיע שממשלתו החליטה לחזק את הנמל הצבאי שלה בטולון, שיהיו לפחות למעצמה ים־תיכונית אחת אמ־ צעים בים זה.

הוא דיבר על הצורך הדחוף ב־ אירגון כל עמי הים התיכון, אבל התפקיד המיידי הוא אירגון עמי דרום הים התיכון וכאן לעמי המאגרב תפקיד נכבד ביותר. יתר על כן, הוא הוסיף: לעמי ערב שליחות מיוחדת של תיווך בין הארצות המתועשות ל־ בין הארצות המתפתחות ועליהן לעזור לקיים את עבודת אירופה־ ערב.

מכאן, הבהרה ברורה הסותרת את כל הידיעות האופטימיות שבאו מ־ מקורות רשמיים שלנו, שחל שינוי לטובה ביחסי צרפת—ישראל מאז ביקורו הרשמי של שר החוץ יגאל אלון בפאריס. עתה הובהר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: בדעתה של צרפת להדק יותר ויותר היחסים עם הערבים ולהגיע סופית להגשמת הרעיון של ועידה אירופה־ ערב. מובן מאליו, שבתנאים כאלה אין מקום לדבר על שיפור יחסים בינינו לבין צרפת.

הביקורים במאגרב

נשיא צרפת, ואלרי ג'יסקאר ד'אס־ טן, התחיל במחצית השניה האחרונה במסע התקרבות לארצות המאגרב, שהיו פעם בשליטה ארצו, היינו — אלג'יריה, תוניסיה ומארוקו. המטרה המוצהרת של הביקורים האלה הוא סילוק חשבונות מהעבר ולהגיע לא רק לידי הבנה, אלא ובעיקר לידי ידידות ממש, כי בסופו של דבר צרפת וצפון אפריקה משלימות זו את זו.

לפני ביקורו באלג'יריה שלח נשיא צרפת את יד ימינו, שר הפנים מישל פוניאטובסקי, הנחשב לידיד ישראל, שביקר בארץ לפני שלוש שנים ר התפעל ממראה עיניו. הוא גם ידוע מהצעתו בימי מלחמת אלג'יריה ל־ עצמאותה, לחלק את הארץ הזאת ולהקים מדינה אירופית והקשורה עם צרפת במקומות שם נמצאים ריכוזים של אירופים ומדינה ערבית. בשובו מאלג'יריה עם חוזים מעניינים בכיסו נשאל על ידי עתונאים ומה בדבר הצעתו בעבר האם לא נשתנה יחסו לישראל — ענה: לא ערכתי באלג'יריה ביקור סנטימנטלי אלא נסעתי לעשות עסקים והצלחתי ב־ משימתי זו.

ביקורו של שר הפנים הצרפתי באלג'יריה שימש אות לאלג'יריה, שהושם קץ לחלומה של אלג'יריה צרפתית וכי גם קיצוני מסוגו של שר הפנים משלים עם המציאות ר מכיר בעובדה של אלג'יריה עצמאית ואין להחזיר את הגלגל אחורנית. מה שנשאר לעשות הוא לקיים יחסים טובים אתה.

בביקורו באלג'יריה נתקבל נשיאה של צרפת בהתלהבות רבה ורואים בכך חזרה של אלג'יריה השמאלית לחיק המערב דרך צרפת, הלוא ב־ משך שנים היו מודאגים במערב מ־ התקרבותה של אלג'יריה לרוסיה, כבו־שמודאגים היום מהתקרבותה של לוב לרוסיה.

גם בביקורו זה בתוניסיה נתקבל שם נשיאה של צרפת בהתלהבות רבה. המגמה העיקרית בביקור הזה הוא שתוניסיה הקשורה כיום במיוחד עם ארצות הברית תחזור להשפעתה של צרפת, דרך אירגון עמי הים התיכון, רעיון הקוסם מאוד לתוניס־ אים, כי מעוניינים הם להגלות להם באזור הזה מקום נכבד, בפרט ש־ לפי התוכנית אוטאלקית הרואה את הים התיכון כים שלה, „מארא נוסטרא" (הים שלנו) כפי שהכריז מוסוליני בזמנו לא תתפוס מקום בראש.

נשיאה של צרפת טרם ביקר ב־ מארוקו, אבל נעשות כבר הכנות לכך והצעד ראשון של התקרבות למארוקו באה תמיכתה של צרפת בתביעת המלך חסאן השני להחזיר את סאהארא הספרדית למארוקו, דבר שהרגיז מאוד את ספרד המקיימת יחסי ידידות עם צרפת. אלא לשם שיווי משקל ולהסיר את חרון הספר־ דים, הודיע נשיאה של צרפת, ש־ ישתתף אישית בהלוויתו של פראנקו. והוא הנשיא הראשון שהודיע על כך, כלומר — מעוניינים מאוד בהמשך הידידות עם ספרד.

אירגון עמי הים התיכון

בביקורו בתוניסיה הודיע הנשיא ג'יסקאר ד'אסטן, שבעיית היסוד ב־ ימינו אלה הוא: הבראת המצב בים התיכון והאה על ידי אירגון עמי הים התיכון ושיתוף פעולה אזורי מלא מהארצות הגובלות את הים הזה, באומרו: „ים התיכון, שהוא אגם כנהר, הופך להיות ריכוז צבאי גדול ובעיקר לא מצבאות הארצות הגובלות אותו. אני סבור — הוסיף — הגיע הזמן, שהארצות הגובלות את הים התיכון לא רק מאירופה, אלא גם מהמזרח התיכון ומאפריקה יתכנסו כיצד ניתן יהיה להבטיח, כאיזור זה בעולם יהיה בהשפעת הארצות הגובלות את הים התיכון. לשם כך החליטה ממשלת ארצו לחזק בעצמה את יחסיה המסחריים עם אר־ צות דרום־ים התיכון.

כתגובה לדבריו באה הצהרת נשיא תוניסיה חביב בורגיבא, שהמטרה הסופית של עמי הים התיכון צריכה להיות שהים הזה יהיה אגם שקט. כנדיבאי כשאי שאל בורגיבא: מה ניתן לעשות כדי להוציא מהים הזה את הצי המלחמתי של שתי מעצמות העל, רוסיה וארצות הברית המתח־ רות זו בזו על עליונות בים התיכון.

התוכל ישראל להשתלב באירגון עמי הים התיכון?

הרעיון של אירגון עמי הים התיכון הועלה עוד בימי הרפובליקה ה־ רביעית. ראש ממשלת צרפת לשעבר, הרדיקאל פליכס גאיאר, מראשי ה־ ממשלה האחרונים בימי הרפובליקה הרביעית הכריז בזמנו: צרפת היא ארץ ים־תיכונית. כוונתו היתה שעל ארצו להקים גוש של ארצות הגובלות את הים התיכון, בעיקר להוציא אותו מהתחרות הרוסית—גרמנית. תוכנית טרומאן והמלחמה הקרה כ־ תוצאה ממנה, הביאה לידי כניסת השייטת השישית של ארצות הברית לים התיכון. הרוסים התיחסו בתמיהה רבה לדבר, מפני שלא היו מעוניינים לראות כוח רב עוצמה אמריקאני בקרבת גבולותיהם. מאז התחילו במאבקים לפרוץ את ההסגר להגיע לים התיכון.

גם דוד בן גוריון בהיותו ראש ממשלה הכריז „אנו ארץ ים תיכו־ נית". הוא סבר בכך, שיש לישראל אינטרסים משותפים עם עמי אירופה השוכנים על חופי הים התיכון.

(סוף בעמוד 8)

בין הלירות הכחושות ל„דולארים השמנים"

מאת יצחק דויטש

✡ מהותו של הויכוח על תקציב המדינה

הצעות לדון בשכלול שיטת הפיחות הזוחל

✡ מתכננים הנהגת ניוד במחירי מצרכי

היסוד תוך שינוי שיטת הסובסידיות ✡

„הפיחות הקטן" שבוצע השבוע, בשיעור של אחוז וחצי בקירוב בלבד, יותר משכוון לגופו, בא לשמש תזכורת שהממשלה דבקה בשיטה זו. הדבקות היא בשיטת הזוחלה לא רק לשם התאמת שער המטבע, אלא כשיטה כלכלית כוללת. ההשלכה המיידית שלה היא על מדיניות הסובסידיות. אף כאן הנטייה לנהוג בשיטת ההתאמה הזוחלת במקום השינויים הדראסטיים.

השבוע היה זה פיחות מספר ארבע בשיטה הזוחלת. צריך היה ללמוד ממנו כמה דברים. ראשית: אין שום הכרח שועדת השרים להתאמות שער תמצה את מלוא סמכותה לבצע פיחות של שני אחוזים. היא יכולה לעשות זאת בשיעור נמוך יותר. הפעם היה זה אחוז וחצי ובפעם אחרת אחוז, או חצי אחוז. שנית: היא אינה צריכה למצות את סמכותה לפעול אחת ל־30 יום. היא יכולה להשאיר מירווחי זמן גדולים יותר. הפעם היה המירווח 55 יום. הפיחות יכול להיות מצומצם יותר, או רחב יותר, לפי העניין לגופו. ועוד: זהו פיחות במסגרת סמכותה של ועדת השרים. כאשר מגיעים למסקנה שיש לבצע פיחות גדול יותר — כמו בפעם הקודמת בשיעור עשרה אחוזים — מביאים זאת לאישור הממשלה.

אולם על אף שיעור זה שניתן לציבור, ואשר יש בו כדי להרתיע ספקולנטים למיניהם מציפיות לפיחות בשיעור כפויים ובזמן מסויים, ישנן הערכות כי יש לשכלל את שיטת „הפיחות הזוחל". בנק ישראל הציע לאוצר לדון בלקחים של השיטה מאז הפעלתה. לדעת הבנק יש להנהיג גמישות בסמכות הועדה. יש לאפשר לה ביצוע פיחותים קטנים בתקרה שמעל לשני אחוזים (דוגמת 3־5 אחוזים. — הדוגמה עצמה לא הוזכרה ע"י אנשי הבנק. — י. ד.) ובלא הגבלה של מירווח זמן מינימאלי.

נראה שבאוצר אין ממהרים לשנות עתה את השיטה. אך צפוי שדיון כזה ייערך באחת ההזדמנויות הקרובות.

ניוד מחירים

השיטה של הפיחות הזוחל רוצים לאמצה, כאמור, לגבי מדיניות המחירים של מצרכים מסובסדים. הגיעו למסקנה שמדיניות הסובסידיות הקיימת אינה עונה על צרכי המשק.

הקיצוצים בתקציב הסובסידיות שנעשו בעבר עדיין ישנו סכום למטרה זו של 2.5 מיליארד ל"י. ההנחיה לשנה הבאה לוקחת בחשבון התייקרות המוצרים במונחים של לירות מהסיבות הבאות:

✶ הפיחות הזוחל בשער הלירה יגרום לייקור מוצרים מיובאים.

✶ המוצרים המסובסדים מייצור מקומי יתייקרו בגלל עליית המחירים המקומית. עפ"י חישוב זה יידרש בשנת 1976 סכום סובסידיות של כ־4 מיליארד ל"י. סכום זה אין תקציב המדינה יכול לעמוד בו.

הכוונה היא „ליישר" את הגיבנת בבת־אחת בסכום ניכר. מדובר על העלאת מחירים של 40־30 אחוזים. אך מעבר להורדת הגיבנת בבת־אחת בשיעור ניכר רוצים לקבוע שיטה של ניוד בעתיד. במסגרת שיטה זו ייקבע שכל מוצר חיוני (לחם, סוכר, שמן, חלב, ביצים, גבינות, אורז, בשר קפוא ועוד) יוגבל בסובסידיה לשם הוזלת מחירו. הסובסידיה תהיה בשיעור בין עשרה עד שלושים אחוז מהמחיר לצרכן, כאשר הסובסידיה הגבוהה ביותר תהיה ללחם. אם תהיה ירידה במחירים בחו"ל — הדבר זה אמנם קרה לגבי הסוכר שכבר כיום אפשר למכור ב־1.5 ל"י לק"ג פחות מהמחיר הקבוע בשל ירידת מחירים בחו"ל — או תבוצע התאמה לטובת הצרכן. אם תהיה התייקרות בחו"ל ותמנה יימנר העלאת מחירים מעבר לסובסידיה של שלושים אחוז שהוצבר ייהנה ממנו, אזי יעלו את המחיר מידית.

התוצאות תהיינה שתיים:

✶ המדינה לא תיכנס להפסדים גדולים בתקציבה כהוצאה סובסידיות.

✶ מכיוון שלא תהיה צבירה של ההתייקרויות שיש להעבירן לצרכן לא תתהיינה ציפיות להעלאות גדולות במחירים בבת אחת. דוגמת אלה שהיו בעת ההעלאות הקודמות. בדרך זו ימנע המחזה המביש של אגירת מצרכים והרקת המדפים מהחנויות (כולל הדבקה לא רק בספקולנטים מקצועיים ובעקרות בית נבונות אלא גם בקיבוצים שונים שנהגו כמו הספקולנטים עם זו מקצועי). כאשר שינוי המחירים הצפוי הוא בגבולות של אחוזים בודדים נשמטת מאליה הסיבה לאגירה.

מדיניות זו של התאמה שוטפת במחירי המצרכים החיוניים היה לה מקום מכבר. אך רק עתה עומדים לבצעה. זאת עם ההסתייגות האמורה: תחילה „יישור" את הקו ואחר כך, ינהגו עפ"י השיטה החדשה.

הרווח המיידי — מוגבל

הכוונה היא לקצץ את סכומי הסובסידיות מ־4 מיליארד ל"י הדרושים לשם שמירת רמת המחירים הקיימת לשנת 1976 לשני מיליארד ל"י. אולם מהבחינה התקציבית לא יהיה זה חסכון מלא ב־2 מיליארד ל"י. לפחות מחצית מהסכום תצטרך הממשלה להחזיר כבר השנה. נעשה חישוב כי כל ביטול סובסידיות בלירה אחת גורר אחריו הוצאה של 50—60 אגורה למטרות הבאות:

✶ העלאת הקיצבאות.

✶ תשלום מילווה צמודים של המדינה בשנה הנוכחית.

✶ התייקרות הקניות הממשלתיות (למערכת הבטחון, המשט־ רה וכדו').

✶ תשלום תוספת יוקר לעובדי המדינה ולעובדים במוסדות הנתמכים על ידי התקציב.

לכן הרווח מביטול הסובסידיות הוא נמוך מזה הנראה במבט ראשון.

השפעת הלירות על הדולרים

בימים הקרובים תבוא לעולם, בשעה טובה ומוצלחת, הצעת תקציב המדינה ומדיניות כלכלית לשנה הבאה. בינתיים יושבים על מדוכת הכנת התכנית הכלכלית להצעת התקציב אנשי האוצר ובנק ישראל. אלה מנסים להתמודד עם הבעיה הקשה של המצב הכלכלי: כיצד לרפא את המשק בלי ניתוח שיסכן אותו.

הבעיה הישירה היא מה יהיה הפער בין הכנסה להוצאה שאותו יכסו על ידי הדפסת כסף.

לפי הצעת התקציב שהוכנה בשלב הראשון יסתכמו ההכנסות השוטפות ב־8.8 מיליארד ל"י ואילו ההוצאות יגיעו ל־9.2 מיליארד ל"י. ישנו איפוא גרעון של 11 מיליארד ל"י. ברור היה שהדפסת כסף בסדר גודל שכזה תגרום להצפת השוק בלירות שאין להן כיסוי בסחורות ומוצרים. התוצאה תהיה השתוללות עליית מחירים.

נראה שתהפוך את הכסף לפיסת נייר שחוקה. מכאן הצורך לקצץ את תקציב ההוצאה ולהגדיל את תקציב ההכנסה.

בצד ההכנסה מושם הדגש על מס־ערך־מוסף שיהיה בשיעור גבוה מזה שהציעו מראש. זאת כאשר הויתור על המסים העקיפים האחרים שהציעו תחילה יהיה מצומצם יותר.

אולם המערכה העיקרית לאיזון־יתר של התקציב היא בצד ההוצאה. גם אנשי האוצר משוכנעים כי הגבול העליון של הגרעון המותר הוא 5—4 מיליארד ל"י. אנשי בנק ישראל וחלק מאנשי האוצר גורסים כי הגבול העליון צריך להיות 3—2.5 מיליארד ל"י גרעון.

בשתי הגירסאות הללו יידרש קיצוץ דרסטי בפעולות תקציב־ יות. פחות חינוך חינם. פחות מיטות בבתי־חולים. פחות בנייה של בתי ציבור. פחות פיתוח, פחות השקעות. פחות סובסידיות.

אולם הויכוח מתמקד בשאלת סדר העדיפויות: כלכלי או חברתי?

אנשי האוצר — ובראשם שר האוצר י. רבינוביץ — טוענים כי אם הגרעון יהיה נמוך מ־4 מיליארד ל"י, אזי יש סכנה שנגלוש למיתון רציני. אבטלה גדולה תגרום לבעיות חברתיות מכיוונות. יש גם חשש שהיא תשפיע על מאזן ההגירה. עלולה להתחזק הירידה ולהיחלש העלייה. יש להניח כי שר האוצר עצמו אף שוקל מהו הגרעון המכסימום שיש בידי הכח הפוליטי (בממשלה, במפלגה ובציבור) להעביר אותו.

כנגד זאת טוענים אנשי בנק ישראל וכלכלנים אחרים שאם הגרעון יעלה על 3 מיליארד ל"י, אזי יש סכנה חמורה כי תחול הרעה רצינית במאזן התשלומים שלנו. הלירות הכחושות מטבען שהן אוכלות את הדולרים השמנים, לירות המצויות בשוק קונים בהן מטבע חוץ ורוכשים סחורות ובתוצאה מכך במחיר של דולרים. התוצאה תהיה: במקום גרעון של 4.1 מיליארד דולר במאזן התשלומים שנחזה בתחילת הדיונים לגבי השנה הבאה, נגיע לגרעון גדול יותר. גרעון זה לא נוכל לממן מיבוא הון בתנאים רגילים, כפי שהיו עד כה. ניאלץ או לאכול את הרזרבות שלנו במטבע חוץ ולהריקן או הקופה מהמיליארד הדולר שנותרו בה, באשר לכל הדעות הן „קו אדום" שאסור לחצותו באופן משמעותי. לכל היותר נצליח לשמור על קו זה על ידי קבלת הלוואה לזמנים קצרים ובריבית גבוהה. איראן ניכנס למצב תהום. המעמישה הכלכלית שלנו תרד. גם היכולת לגייס כספים בתנאים שבהם יש קופה במצב סביר כלשהו, תינטל מאתנו.

בהקשר זה מזכירים כלכלנים רבים כי הגרעון המובטח בתחילת השנה איננו זה שאותו מסכמים בסוף השנה (בראשית שנת 1975 הבטיח האוצר הגיבית שהגרעון לא יעלה על 1.5 מיליארד ל"י ולפי כל הסימנים הוא יגיע ל־6 מיליארד ל"י) לכן גורסים כי יש להיאבק עתה על תקציב מאוזן באופן ריאלי. שיבטיח כי הגרעון בפועל יהיה מצומצם. אז יהיו אמנם ימי מעבר קשים למדי, אך במרוצת השנה נוכל לשפר את כבבה הייצור שלנו ולהתחיל להקטנת הגרעון במאזן התשלומים, תוך יציאה מוגדל ומאוחר יותר לצמיחה מחודשת על בסיס בריא יותר.

יומן ניו־יורק

„מי שמגנה את הציונות מגנה את התנ"ך"...

הסבירו חברי משלחת הכנסת לנשיא פורד בפגישתם בבית הלבן

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

בין התגובות להחלטת עצרת או"ם על הציונות כ„גזענית" הוכח הגורם ...הדתי, התורני, כמשכנע ביותר וכיעיל ...ביותר. משום שבארץ זו מכבדים את ...הדת וסולדים מכל פגיעה בה. ביחוד ...קיים יחס של כבוד לתנ"ך. לכן כאשר ...מצליחים לשכנע שההחלטה האמורה ...מהווה התקפה נגד הדת היהודית, שעם ...ישראל זהה איתה, כל אמריקאני הגון, ...ישנם כאלה רבים ורבי־השפעה — יתק־ ...וממו מיד נגד זה.

★

מכאן הרושם המיוחד שעשו דבריו, והופעתו, ...ל הנציג הפרלמנטארי הדתי בתוך משלחת ...הכנסת לארה"ב. הגדרותיו המוצלחות של שר ...הדתות לשעבר קלעו אל המטרה.

כאשר ח"כ ד"ר זרח וארהפטיג אמר אל הנשיא ...ג'רלד פורד שכאן לפניו התקפה מעמד א"י ...ר התנ"ך יסכיל הבטחה אלוקית לעם ישראל ...ל ארצו; שכאן התמודדות נגד מצווה יסודית ...בתורה, שכן שיבת ציון שהיתה מסרה לגעגועים ...ותפילות, — לשאיפות ומאמצים של העם היהודי ...ך אלפי שנים, — קלט הנשיא את הדברים ...ך שבגנע פנימי, כפי שהיה נראה מתשובתו ...מרגשת והידידית מאוד.

בעוד שאחרים דיברו על מדיניות, ד"ר וואר־ ...הפטיג התרכז בנקודה הדתית. ובעוד שעל מדי־ ...ות אפשר להתווכח, ואמנם התווכחו, בוודאי ... ביסוד הדתי לא היה מקום לויכוח, וגם לא ...ה ויכוח.

יש ללמוד מזה באשר לכוון ההתקפה־נגד (לא ...גנה!) שיש לערוך נגד או"ם (ולא רק נגד ...לטתו זו!). זה הוכח ברושם המיוחד שעשו ...דבריו של ד"ר וארהפטיג, אם כי גם חברי משלחת ...אחרים הצליחו בהסברתם.

★

...ני הגבר..."

...אמרו לי חברי הקונגרס אותם שהסבריו של ...ד"ר הכנסת ישראל ישעיהו השאירו רושם בל ...ימחה, מכמה טעמים. ראשית, משום שמעמדו ...כיח שבכל זאת תופסים יהודים מעמדות המורה ...דרות רמות במדינה. שנית, משום שנימוה ה־ ...כנסת של „אני הגבר ראה עני". שלישית, ...ום שהוא סיכל את הנשמה קבוץ גלויות ...ישראל.

...אמר מר ישעיהו לנשיא פורד, וגם לו"ד ...מנהיגים קרל אלברט ולחברי הקונגרס רבים, ...בוועדות חוץ ובוועדות אחרות:

— אני עולה מתימן, ובבשרי אחות. שליטים הערביים מרבים להלל את ארצותיהם ואת עצמם על יחסם האדיב, כביכול, ליהודים. הם מפיצים את האגדה כאילו ארצותיהם היו גן־עדן ליהודים, שחיו בהן בשוויון זכויות מלא, בחופש ובשפע. זהו אחד הכזבים הגדולים של תעמולתם הכוזבת!

— עדיין מהדהדים באזני זעקותיהם ואנקותי־ הם של ילדים וילדות יהודיים, יתומים. לפי החוק מארץ מוצאי, תימן, יתומים היהודים נלקחו ע"י המוסלמים ואולצו לקבל את דת האיסלם. אבל הילדים הילדות, אף בגיל רך, היו כבר חדורים באמונות לדתם היהודית וסרבו להמיר דתם לנכרית. ואז עונו בעינויים קשים, הושמו בסוהר.

— וזהו רק דוגמא אחת ליחס „סבלני" ליהו־ דים. והנה אלה השליטים הערביים מצביעים כיום על ישראל, על יהודים, כ„גזענים"! האם אפ־ שריה עוד רמיה גדולה מזה?!

★

הרב י. ד. סולובייצ'יק וד"ר וארהפטיג

אשר לשר הדתות לשעבר מעניין הוא איך שהסברו היה כמעט זהה לזה של הגאון הרב יוסף דוב סולובייצ'יק, שסיפר לי פעם על ויכוח עם מלומד לא־יהודי, פרופסור בהרברד, על אותו נושא. אמר הרב: אם מתדיינים על העניין מבחינה פוליטית, ואומרים לו שתמיכה בישראל היא בהתאם למיטב האינטרסים של ארה"ב, — הגוי־יהודי עשוי להשיב: זוהי דעתכם, אבל האם אתם, היהודים, הנכם היחידים שיודעים „מה טוב לאמריקה"? הרי ישנם מומחים שסוב־ רים אחרת, שהאינטרסים של ארה"ב מכתיבים קשר הדוק יותר עם מדינות ערב, הרבות ורבות־ אוכלוסין.

אבל כאשר אומרים אנו, שהקשר בין עם ישר־ אל וארצו מבוסס על יסודות דתיים, שהינו אחד היסודות של אמונתנו, — אז אין ויכוח, משום שהאמריקאני המצוי יכבד את אמונתנו!

★

מטרומן עד פורד

כאשר שמעתי את דבריו של ד"ר וארהפטיג אל הנשיא פורד עלו בזכרוני דבריו של נשיא אחר, שראוי להזכירם בהקשר זה. היה זה בשנת 1951, כאשר שר החוץ דאז מר משה שרת ביקר בפעם הראשונה, — והיחידה! — אצל הנשיא הרי טרומן. הוא הביע לפניו הכרת תודה של העם היהודי בעד תמיכתו בהקמתה של מדינת ישראל והכרתו בה מיד עם הכרזתה.

על זה ענה הנשיא טרומן:

— אינני זכאי לשום תודה. אגיד לכם (שרת ביקר בבית הלבן בלוויית אבא אבן, השגריר הישראלי אז) מה היה המניע לעבודתי זו. אני חונכתי על התנ"ך. קראתי: ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים וכו' (הנשיא ציטט בדיקנות בע"פ את האמור. בציינו מזכרונו את הפרק והפסוק...). וכאשר עלה על הפרק ענין ארץ ישראל אמרתי לעצמי:

— אם תוכל להרשים יד שהבטחה אלוקית זו תתגשם, איזו זכות יכולה להיות לך יותר גדולה מזו?... ועשיתי מה שהיה עלי לעשות...

דו"ח על הדברים אלה שלח שרת לכל השרים ובהיותי מנהל במשרד החוץ בימים ההם היה לנגד עיני. (רצוי להוציא את הפרוטוקול מן הביקור הזה מארכיון ולפרסם את הקטעים הנ־ כרים).

ד"ר וארהפטיג לא ידע על הצהרתו זו של טרומן, אבל מדעת עצמו השכיל להשמיע אותם הדברים באזני נשיא אחר, פורד, וכוון בדייק לאותם הפסוקים בפרשה נצבים — ואלה נקלטו היטב אצל הנשיא ועשו את הרושם הצפוי, כפי שנאמר לנו.

לדעתי היתה זאת אחת הנקודות החשובות של הצלחת המשלחת בשליחותה.

★

הצלחתה של משלחת הכנסת

בימי אופל אלה של הסתערות אנטישמית הביאו האורחים מישראל עידוד ליהודי אמריקה. יש להניח שגם קיבלו עידוד. ביקור משלחת הכנסת היה דבר בעיתו. שכן מצד אחד היתה נחוצה הסברה מול התעמולה בקשר עם בקורו של סאדאת, ומצד שני הקרקע כשרה כיום לקליטת הסברה ישראלית. היא „הוכשרה" על־ידי ההחלטה האנטי ציונית של או"ם, שגילתה את כוונותיהם האמיתיות של אלה שמעמידים פנים של „מתו־ נים" ושל „שוחרי שלום". מאמציהם של פקידי הסטייט דיפרטמנט להעניק אמינות לחלק מדבריו של סאדאת ולבטל כבלתי־משמעותיים בטויים האחרים, כמו בטויי האנטישמיים במועצת ה־ עתונאים — הצליחו רק בחלקם. שכן ההחלטה הנודעת לשמצה של האו"ם היא ראייה בלתי־ מופרכת לכוונותיהם של שליטי ערב, אף של ה„מתונים" בהם.

★

מזימותיהם של ראשי הקרמלין

בשאון ה„רזולוציה" הנפשעת של עצרת או"ם נעלמו משום מה מזימותיו של הקרמלין בנידון זה. נכון שזה לא התבלט במיוחד בביצוע זה — בפרהסיה. שלא במנהגו, יאאקוב מליק, ראש המשלחת של בריה"מ באו"ם לא ניצל את ההז־ דמנות לחזור על השמצותיו נגד ישראל. גם בריה"מ לא היתה בין המצביעים. פרשנים כבר הסיקו מזה שהסובייטים הוכיחו „מתינות" בנידון.

ולא הוא. ראשית, אין להעלות על הדעת שהי־ זמה של הערביים לא קבלה הסכמת הקרמלין — ל פ ר ע. שנית, כ ל גרורית נגררו אחריה גם בקנוניה זו.

שלישית, אם בנידון מדינות ה„עולם השלישי" ומדינות ערב לא תהיה השפעה מההחלטה על מצבם של היהודים, — כיוון שאין כמעט יהודים בארצות אלה (פרט לסוריה, לבנון, מארוקו, עי־ ראק, שמצבם בכל רע בלאו הכי), עלולה להיות השלכה של ה„רזולוציה" על יהודים בברית המועצות וארצות קומוניסטיות אחרות, שנמצאים בהם ישובים יהודיים.

ועתה באה האספקה המאסיבית של נשק מ־ בריה"מ לסוריה, וכאילו הדגישה את עמדתה כלפי ישראל שנעשתה יותר ויותר עויינת ומאיימת.

★

ה„דיטאנט" החד־סטרי

כיוון שכך ענין ה„דיטאנט" עולה שוב על הפרק, ויחד עם זה „תקון ג'קסון" המתנה סחר עם בריה"מ בחופש ההגירה ליהודי רוסיה.

התקון זה היה נושא להתברגים שונים עד שב־ סופו של דבר תוקפו נחלש, הסובייטים אינם מקיימים מה שהתחייבו בלאו הכי. כי הרי בהצ־ הרת הלסינקי התחייבו להפסקת הרדיפות, וקבלו תמורה רבה באין ערך להתחייבות זו אף אם היו מקיימים אותה. זוהי הוכחה נוספת שה„דיטאנט" הוא חד־סטרי, הם מקבלים ואינם ממלאים את אשר מוטל עליהם.

נוכח מצב זה, שאף מאמציו של קיסינג'ר אינם מצליחים להסתיר בפני דעת הקהל, גברה האכזבה ממדיניות זו והדרישה לשנותה. הוזה אומר, להפסיק ההענקות השונות שארה"ב מעני־ קה ביד רחבה לבריה"מ.

לכן שוב עלתה על הפרק הדרישה שהועלתה כבר ע"י אחד הלוחמים העקביים למען יהודי בריה"מ מר מוריס בראפמן. הוא יצא עוד לפני שנים בהצעה שהחברות המסחריות והתעשייתיות האמריקאניות הגדולות יתנו מצדם מאת בריה"מ את הסחר שהם עסוקים בו בחופש עליה ליהו־ דים. מר בראפמן פנה לבעלי מניות בחברות אלה, שהם ידרשו זאת בתוקף באסיפות כלליות, וכמה מהם נענו למבוקש וכך נוצר לחץ שתרם הרבה לקבלת „תקון ג'קסון" גם ע"י מושלי הקרמלין — באין ברירה.

★

„סחר בעד חופש"

את ההשתלשלות בקשר עם מאבקים אלה מתאר בספר האיש שהיה הוגה רוח החיים של מבצע זה, מוריס בראפמן, בעזרת המלומד הצעיר דוד שיפל, פעיל גם הוא בשטח זה. שם הספר „סחר בעד חופש" (הוצאת שיינגולד, ניו יורק, 1975).

אולם אין ספר זה מכיל רק היסטוריה. הוא דן בהווה ובעתיד הקרוב. המסקנות הנובעות מאליהן מסיפור הדברים הן מעשיות מאוד. הן תובעות פעילות נמרצת, ומודרבנות להן.

ההתפתחויות האחרונות מאשרות את ההנחות שעליהן ביסס מר בראפמן את מבצעיו כנכונות. נזכיר רק אחדות מהיזמות הסובייטיות בימים האחרונים שמוסיפות הוכחות לחד־צדדיות של „דיטאנט". הצבעה בעד ההחלטות באו"ם המג־ נה את הציונות כגזענית, על צירוף אש"ף לשיחות ג'ניבה, על מינוי ועדה שמטרתה להחזיר החת קיומה של ישראל, אספקת „מיגים" חדשים ביותר לסוריה והזרמת נשק מתוחכם בממדים עצומים לארץ זו.

בצלן של יזמות אלה שגרמו התאכזבות בדעת הקהל בבדיקת מדיניותו של ד"ר קיסינג'ר הספר הזה הוא דבר בעתו, שכן הוא מהווה אזהרה מפני אשליות והוראה לתמורה בנידון הפעילות למען יהודי רוסיה.

הספר „סחר בעד חופש" מביא גם עובדות מההיכרות על אולתי"ד הנעדר ישע של עסקים שנקפאו בסגרה.

כיום קם דור חדש של אקדמאים, מלומדים, בעלי מעוף וכושר מעשה. ואלה מסרבים ללכת בתלם של „בעלי חוקה" אלא מעדיפים ביידוד מחודש, השיבה צבאית. לאלה מכוון ספר זה בכדי להפעילם בכיוון הנכון והיעיל לבנין יהודי ברית המועצות.

هكذا من الاصل

לפרשת השבוע

וישב

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (לז—ב)

חז"ל אומרים שאמר ש[...] אבר מן החי, והבר שאלו: נמשך? או שבאמת המשך שחט ושלום שקר יוסף לאביו? הראנת שהם רצו אם הוא הולך רכיל ומגלה האמור בגנוו: „מה שנ[...] אבר מן החי", כמתמציא אבלה, ויוסף האמין לחשד, דברים כמוהיזמים, וסיפר שיטותם. לכן נאמר: „ד[...] רעה ולא מעשיהם. (רבי אייבשיץ).

וישראל אהב את יוסף מכל בניו... ועשה לו כתונת פסים (לז—ג)

הכתוב אומר: „אהב את [...]סף", „אהב אבוהם", לשון ולא לשון תוה; כי השונ[...] העלים את אהבתו המוחצ[...] יוסף מכל בנו, והוא מ[...] לא הרגישו האחים בזה. כאשר „ועשה לו כתונת פ[...] בתגלה להם כי יעקב א[...] כבר את יוסף מכל בנ[...] שכתוב: „כי אותו אהב מכל אחיו (אבני שהם שוהר).

ויאמר ישראל אל יוסף לכה ואשלחך אליהם (לז—יג)

לבאורה מספיק היה ל„לכה אליהם"? או „[...] אליהם", ולמה אמר בי לש[...] ומבואר על־פי דברי הכל[...] כי הנסיעה הוא שעוקר מ[...] מחשבתו לגמרי מאותו [...] והליכה היא שעוקר הגוף מהמקום, אבל דעתו ומו[...] קבועות במקום שהולך מ[...] חושב לחזור עוד למקומו. ונראה שמשום־כך מצאנו לשון של נסיעה רשות לה[...] „לך לשלום", רק הולכ[...] לא נסיעה, שיעקר מן מהשולה, הנך אמר הי ל[...] „לכה ואשלחך (שמות ב[...] לומר: שהשליחות האמת [...] בבחינת לכה —. (הליכה ולא המחשבה, כי מחשבתך [...]כה להיות צמודה אלי גם [...] ועל כן גם כאן אמר יעקב ואשלחך", כי אנני משלח[...] העקור מהאץ מכל הכל, — בחינת הליכה בלבד. האחים, שהעמיקו את עצם גמרי מהאחוה, לכן אמר אך עליהם: „נסעו מזה[...] לגמרי, בגוף ובמחשבה. (באר מים חיים).

ויראו אותו מרחוק (לז—יח)

אמרו חז"ל שלשון הרא[...] ראות תין, משום שהוזמנת[...] מרחוק, שיושב בסורא וה[...] רומי. וזהו: „ויראו אותו [...]תוק" — כלומר: שראו אותו על שהוא הורג בלשו[...] בריחוק מקום, ועל־כן [...] יקרב אליהם ויתנכלו את[...] המיתו" — על ידי שיסו[...] (מדברי חז"ל) — נמ[...] תוק; מדה כנגד מדה [...] מדברי לרים דרוקר מספי[...]

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו (לז—כו)

ידע יהודה שהקב"ה [...] אף וגובה את שלו, כמו בזכריה הנביא, שהרג בעז[...] אחר־כך נשחטו רבבות מ[...] כדי לכסות את דמו (גוס[...] וזהו שאמר: „מה בצע [...]רוג את אחינו — הרי אנו [...]בהו — וכסינו את דמו [...] דמו יודרש הצטרך לכסות [...] דמו, כמו אצל זכריה (או משה הכבי"ה).

וישב ראובן אל הבור ו[...] אין יוסף בבור (לז—כט)

והיכן היה? בשקו הנ[...] כשנתגנה הלך והציע לאותו אמר לו הקב"ה מעולם לא[...] אדם לפני ועשה תשובה, פתחת בתשובה תחילה, חי[...] בן־בנך עומד ופותח בה תחילה. ואי־זה? זה הושע[...] נאמר: שובה עד ה' א[...] (מדי"ר פ־ד־יח). פרד זה הוא: „סור מרע ועשה[...] (תהלים) קדים יעצב את ואחר־כך יעשה סוב; אמרו (קידושין יג): כל מי שאשו[...] בטוב נוסך וקידושין, אל[...] לו עסק עמהם. כלומר: מי[...] יודע לפרוש את הרע ה[...] לפטור עצמו בגט־כריתות הטאים, ואחר־כך לקיים [...]שוך — לקדש עצמו — יהיה לו עסק עמהם, הישג הגלות (ר' ישעי' מרימנוב) בותת המדרש: „והיכן [...] בשקו ותעניתו — התחיל [...] תשובה על מעשה בלהה. מרע. אמר לו הקב"ה: פתחת בתשובה תחילה? בסור מרע, בשק ותענית, אחר־כך באת לעשות את הגדולה, של הצלת יוסף — סוב; חייך שבן־בנך גם־כן [...] ועשה: שובה ישראל עד אלוקיך — ואח"כ — סוב", לפי הסדר הזה (מ[...] של שבת, שהיה אי, עמ' 8).

שבי אלמנה בית אביך, עד יגדל שלה בני, כי אמ[...] פן ימות גם הוא כאחיו (לח—יא)

יהודה לא ידע שההאשמ[...] עד אונן, ולכן השש שהיא [...]לגות. הנה מבואר בזהר, ש[...] הבעל הוא יותר גדול מזה [...]שוו, אין לירא. מה שאין כ[...] הוא קטן ממנו. וזהו: „שב[...] יגדל שלה בני" — שיגדל ב[...]שים טובים, יותר ממנו; „כי א[...] פן ימות" — אם ישאנה, הו[...] ואינו גדול מהם בתורה ובנ[...]שים טובים (ישמח משה).

ולא שמע אליה לשכב אצלה, להיות עמה (לט־י)

אין להתחבר עם רשע, אפ[...] לעשות מצוה. כן מפורש בגמ[...] תא, על הכתוב (דברי הי[...] ב־יב): בהתחברך עם אחזיה [...] האפצ"י שנתחבר עמו להלך ו[...] ארצו. וכך אמרו חז"ל (ס[...] לה): „להיות עמה" — לעו[...] הבא; ועולם הבא הוא רק [...] קבל שכר ולא עונש, כי שם [...] לא נבראו עולם הבא (הר[...] הצדיק, אות מה).

ליקט שלמה יהלות

בין ארץ־ישראל לגלות ישראל

(אגרת תשובה)

מאת ש"ז שרגאי

לד"ר א. ה. נויהק. קבלתי מכתבך מט' במרחשון (14.10) ואתה שואל: האם הדעה שנשמעה, והן נשמעו כאנשי רוח בציונות ובמזרחי. כמו הרב הראשי לאנגליה, ד"ר עמנואל יעקובוביץ, פרופ' אלעזר גוטשאלק, גרשון כהן, מאיר סירקין, פרופ' שלמה גרינברג ועוד — אתה שואל, אם הדעות הללו הן דעות ציוניות ומסוגלות לעורר את רצון העם לשוב לציון, ולעלות למדינת־ישראל.

הואיל ושאלתך חורגת מאגרת „אהובי־ידידי", הנני לפרסם תשובתי ששלחתי לך ב„הצפה", שגם אחרים שקראו את המאמר ב„הדאר" יראו תשובתי, ביחוד בעלי הדעות השו־נות.

כל הדעות שנשמעו, אף אלה ש־מדברים על „מרכזיותה" של מדינת ישראל", אינן לפי דעתי, דעות צי־וניות ובוודאי לא הדעה של הצי־ונות הדתית.

יישוב יהודי או מדינה

כל הדעות שנשמעו, בין אלה ה־מחייבים את „המרכזיות" של מדי־נת ישראל ליהדות הגולה ובין אלה השוללים אותה יוצאות מהנחה אחת, מסולפת, לדעתי, מבחינת מהותה של מדינת ישראל בהיסטוריה של עם ישראל, — שמדינת ישראל היא ישוב־יהודי שיהודים שולטים בה, שבאה במקומה של „ירושלים דליטא" שאיננה עוד; של פולין ה־חסידית, ושל הישובים של המוני היהודים ביתר ארצות אירופה שהוש־מדו על ידי הקלגסים הגרמנים של היטלר.

מדינת ישראל זו היא ישוב יהודי כמו הישוב היהודי בארה"ב, קנדה וכדומה. מאחר שמדינת ישראל זו שיהודים שולטים בה (אגב, חלק מאגודת ישראל וסטמר חושבים ככה) נמצאת בארץ־ישראל, יש ל־התייחס אליה ביחס מיוחד, ואם כי הגולה שנמצאת בארצות אחרות מל־את הרדה לגורלם של כל הישובים בעולם ועזרות להם — בכל אחת כלפי מדינת ישראל, מפני שהוא בארץ־ישראל, החרדה יותר גדולה והרגשת האחריות כבדה יותר לש־מור על קיומה, לעזור לה מבחינה כלכלית (סוף סוף היא גם קולטת וקלטה למעלה משני מיליון יהודים של גולת המצוקה) ומדינית בטחו־נית.

מדינת ישראל, יתכן שבמשך ה־זמן, תהא מסוגלת להקרין לגולה משכינתה של ארץ־ישראל והמשטר החברתי יהודי אנושי מוסרי — ש־יקום בה, אחרי שהיא תעבור את חבליה במישור המדיני, הבטחוני, הכלכלי ומיזוג הגלויות.

מדינת ישראל זו תהא איפוא מעין „מרכז רוחני" עבור הגולה שצריכה לפי דעה זו, להתקיים לעולמי־עד. ואין בין מחייבי „מרכזיותה" של מדינת ישראל ליהדות הגולה לבין שולליה אלא, המחייבים סבורים ומאמינים שמדינת ישראל תהא מסוגלת להקרין משהו טוב ויפה ליהדות הגולה, והשוללים סבורים שאין ל־מדינת ישראל שום עליונות רוחנית של יהדות הגולה, וכי גם יהדות הגולה יכולה להתעלות ולהתרומם לדרגה רוחנית עליונה, כפי שאנו עדים שהגלות בארצות שונות — עלתה לשיא בכל מישורי היהדות גם במישורים העיוניים וגם במישו־רים הארגוניים־החברתיים, ואף ה־הוויים המוסריים.

גישה זו גוזרת למעשה על עם ישראל להיות עם־בגולה לעולמים. המאמינים והאבנים לדבר ד' — ייתכן, שהם רואים קץ לגלות עם זה, בביאת המשיח, ואולי יותר רחוק — באחרית הימים. ברם, ב־באחרית הימים בשכל העולם יהיה בורא אחד, בוודאי שאפשר יהיה להוסיף לשבת בגולה, אז כל העולם הרי יהיה ירושלים.

עם נגאל

כל העניין של ה„מרכזיות" היא פרי החלטה אומללה, לדעתי, של המוסדות העליונים של התנועה ה־ציונית, שבעטיה של לחץ מהחלק הציוני בכיבול של ארצות הברית — לא קיבלו את ההצעה שהוצעה ש־מדינת ישראל נושאת גאולה לעם. גאולה — היינו, שעל ידה נוצרה האפשרות שעם ישראל ישוב למו־לדתו ויהיה עם נגאל, שמדינת ישר־אל מבשרת לעם ישראל כי לא נגזרה גזירה כעם ישראל יהיה עם גולה לעולמים; כי על ידי תקומתה מח־דש של מדינת ישראל, אנו נמצאים ב„ראשית צמיחת הגאולה" ומעתה הדבר בידי העם עכ„ראשית צמיחת הגאולה" תצמח הגאולה השלימה. על־ידי מאמציו בשני מישורים:

א) עליה רבתית־המונית ויצירת אפשרויות של התאחזות העו־ליה בכל מישורי החיים;

ב) הרשאת עזרה כלכלית, מדינית בטחונית וכיוצא־בזה.

ובכן שהמטרה „א־אשונה אתגוה בידי המדינה ובמוסדותיה יותר, או־לי, מאשר ביהדות הגולה, על־ידי יחס אוהד, יהודי, שיורגשו בו ביחס לא ביורוקראטי כי אם ביחס של אהבת יהודי ושמחת ההתקדמות לק־ראת הגאולה השלימה על־ידי העליה. ולזכור שכל יהודי הבא לארץ הוא שותף לעם הנגאל והגואל.

גישה זו לקיומה של מדינת ישר־אל טובעה לה כשם מיוחד בהיס־טוריה של עם ישראל ובי"עד קיומה.

חטיבה אחת

גישה זו רואה לפניה את עם ישר־אל כולו כחטיבה אחת. כעם אחד שארצו הטבעית היא ארץ־ישראל מאז ועד הנה, ושגורש ממנה בחזק יד; שהעמים בנכר, בהם ישב ויו־שב — לא נתנו לו ומנעו ממנו לשוב לארצו, לחדש בה את חייו הטבעיים, היהודיים־הכהוהיים וה־ממלכתיים ושהוא, עם ישראל אף פעם לא איבד לו ארץ אחרת בארצו; שארץ ישראל נשארה שוממה כש־נמצאה בשלטונם של אחרים ושעם ישראל עשה כל מיני מאמצים ו־נסיונות לשוב לארצו אם בהמונים לשים שימת קץ לגלות, ואם על ידי יחידים כדי לשמור על הקשר הבלתי מנותק בינינו ובין ארצנו, עובדה היסטורית היא שאף פעם לא חדלו להמצא יהודים בארץ־ישראל; אף פעם לא השלים העם לא עם ישיבתו בנכר, ולא עם כיבוש הארץ על ידי זרים.

יעדו של עם ישראל שלמענו בא באש ובמים היה, גאולתו מן הנכר וגאולתה של ארץ ישראל מכיבושה על ידי זרים; שקידה על קומה של האומה הישראלית בפזורות בין העמים, על ידי שמירת יהודה היהו־די. נאמנה לאמונה ואורחות חיים יהודיים, חיי תורה ומצוה — וכל זה בהתכוננה ליום בו יזכה להג־שים יעודו: לגאול ולהיגאל.

תקומתה מחדש של מדינת ישראל מהווה מפנה בתולדות עם ישראל: בהקופת גולה מאונס של כאלפיים שנה, ומהתחלה תקופה של עם נג־אל בארצו הגאולה, מדינת ישראל. אין איפוא יעדים שונים בין העם היושב בציון עם היושב עדיין בגו־לה.

העם היושב בציון רואה את יעדו כלפי החלק של העם היושב בגולה מרצון בארצות החורה שאפשר לצאת מהן — לשקוד על קיומו כעם יהו־די, כחלק מן העם כולו, העם האחד. מתוך כך הוא חרד, העם היושב בציון, לתופעות של התכחשות יהו־דים בגולה מרצון ליהוד היהודי ול־חיים היהודיים; לתופעה האיומה של התבוללות וטמיעה על־ידי נישו־אי־תערובת, ואף עושה מאמצים כס־פיים וארגוניים לעזור לעם הגולה מרצון לתת חינוך יהודי לבניו ולמ־נוע נשירת בניו ממנו לתוך הנכר הנכריות, ויחד עם החרדה, הדאגה לקיומו של העם בגולה מרצון, הוא עושה מאמצים לעורר בחלק של העם היושב בגולה את הרצון להיג־אל כיחיד ולעזור על־ידי כך לעם להיגאל כעם ולקיים את ארץ־ישראל כמדינת ישראל שיעדו גאולה הגש־מת חזון ישראל ביד נביאיו.

יעד משותף

אין העם היושב בציון תובע לעצ־מו, „מרכזיות" ויחוס מיוחד, הוא רואה עצמו כחלק מן העם שביחד עליו לעשות כל המאמצים ליעד המשותף: שמראשית צמיחת הגאולה שבתקומתה מחדש של מדינת ישר־אל — נתקדם לגאולה השלימה, וש־עם היושב בגולה, ושמסיבות שונות אינו מסוגל עוד לעלות בהמוניות — יוסיף לקיים את יהודו כעם יהודי.

אין ארץ־ישראל ענין של מרכזיות, היא מקומה של עם ישראל ואין אחר לה. ירושלים דליטא היתה יכולה לשמש כ„מרכזיות" מעין מרכז רוח־ני, אף ליובוויטש היום יכולה להיח־שב כ„מרכזיות" — ברם, ארץ ישר־אל הוא המקום היחידי בעולם ואין שני לו, שאין להפריד בינו לבין האומה הישראלית בשום נימוקים כמו שאין להפריד בינה לבין תורת ישראל.

עם ישראל לארץ ישראל לפי תו־רת ישראל הוא יהודו ויעודו.

ודאי שישנן תקופות ששוגמים אם בארץ־ישראל, אם בתורת ישראל ואף בעצם יהודו של עם ישראל כעם יהודי. מסילא הוא רואה עצמו מנותק גם מארץ־ישראל וגם מתורת ישראל, אולם ניתוק זה הוא תמיד זמני, ובעת רצון הכל מתאחד ברזא דאחד.

גולה מאונס וגולה מרצון

הציונות רואה את כל ארצות נכר, גם ארצות שיהודים בהן בני־חורין ושווי־זכויות וגם הארצות ש־היהודים נתונים בה במצוקה — כל ארצות נכר באשר הן — הן גולה. ברם, יש להבחין בין גולה מאונס כמו היהודים בברית המועצות, ב־מדינות ערב ועוד ובין גולה מרצון שיהודים יושבים בה מרצון, למרות האפשרות שניתנה להם לצאת מן הגולה ולהיות מן הראשונים לגאולה.

תורה זו של שתי אומות: אחת שבניה בני־חורין בארץ־ישראל ה־משוחררת שהוחזרה התורה לעם ישראל, ואחת אומה שבניה בני חורין בארצות נכר בגולה מרצון, גם אם חושבים לשאוב „רוח הקודש" מ־מרכזיותה של מדינת ישראל מבחינה למעשה התכחשות לציונות שבארץ־ישראל היא ארצה הנצחית לעולם ועד של עם ישראל בכל הדורות, גם בדורנו, ושעם ישראל הוא עם הבצה של ארץ־ישראל, גם אם זרים באו בנחלתה וקוממו, וגרשו אותנו והחזיקו אותנו מאונס בנכר בשעבוד (רק עם בן־חורין בארצו בת חורין אינו משועבד).

סכנה בשני מישורים

תורה זו של שתי אומות: אחת גולה מרצון והאומה יושבת בארצה יש בה גם סכנה בשני מישורים:

א) הצדקת קיום אומת גולה מר־צון — משתק כל־רצון של יהודים לעלות לארץ ובכך לסכן את מצבה של מדינת ישראל מבחינה מדינית בטחונית, כי בדרך הטבע — התפת־חותה הכלכלית, החברתית היהודית והמדינית־בטחונית — מותנות במי־דה רבה וקובעת מספר היהודים שבארץ־ישראל, ואין כל ספק־ספיקא שבמידה שמספרנו בארץ יגדל — גם הצד הרוחני היהודי היהודי ישו־פר (הכמות יוצרת את האיכות) וגם הצד הכלכלי, החברתי, המדיני וה־בטחוני ישופר.

הטענה שיש צורך בקיום הגולה מרצון למען הרשאת עזרה למדינת ישראל איננה תופסת. אין עזרה יותר טובה, מכרעת וקובעת בכל המוב־נים, מאשר שיהודים יעלו ויבואו וימלאו את הארץ יהודים.

ב) הצדקה זו, מבלי דעת מא־שרת למעשה השלמה עם המציאות המרה והאיומה של נשירת חלקים חשובים של בני־האומה מגופה ה־נטמעים בין האומות על־ידי ניתוקם מכל ערכי היהדות הן במובן ההיס־טורי והן במובן אורחות החיים, ש־חייהם באוירה נכרית, המצאם בבית ספר עם נכרים, חייהם באוירה של ספרות הנכר מנתקים אותם, גם שלא מדעת, ממקורות היהדות ומן החיים היהודיים היהודיים.

„מרכזיותה" של מדינת ישראל לא תעזור כאן הרבה, כי מדינת ישראל לא ברוכה עדיין בשכינת־אל במידה כזו, שהיא תוכל להאציל מרוחה על היהודים בגולה מבחינה יהודית.

אין מדינת ישראל מבחינה זו באה האינה מסוגלת להציל את העם בגו־לה מטמיעה. ברם, ריכוזם של המוני יהודים, מאמצים של בני־ישראל לעשות הכל לעלות לארץ־ישראל ולהיות שותף למעשי־הגאולה, עשוי במידה ניכרת מגנת טמיעה.

אכן, האמת לאמיתה היא שדבר אחר יש שיקיים את נצח ישראל על האדמה גם על אדמתנו בארץ ישר־אל, וגם על אדמת־נכר כל זמן שאי־נם עולים — הוא להתעטף בטלית־החיים של תורה ומצוות, של לימוד התורה, של ההיסטוריה היהודית וערכי־הנצח של היהדות והזונה לעם ישראל ולעולם כולו.

כשמשליכים את הטלית והתפילין בין בנכר ובין בארץ־ישראל — גורמים לחורבן האומה והארץ „ומפ־ני חטאינו גלינו מארצנו". תקומתה מחדש של מדינת ישראל באה לחדש את נעוריה של האומה הישראלית עם אלקי אברהם, הוא חיי תורה גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו, לעמו ולארצו, ולהזכיר לעם ישראל את יהודו ואת יעדו בעולם החזון גאולתו בארץ־ישראל.

כל עמנו מכבים, כל ימותינו חנוכה

מאת אלכסנדר מלכיאל

יֵשׁ מִי שֶׁהִפִּיל
כְּמוֹ אֶלְעָזָר אֶת הַפִּיל
וְאוֹיְבוֹ עָלָיו הִפִּיל.
— חַיָּיו מִנֶּגֶד הִפִּיל.

וְזֹהִי גְּבוּרַת נָקָם.
זוֹקֶפֶת נִקְמַת עָם.
עֹז שֶׁל „תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם"...
וְאַחֲרִיתִי כָּמוֹהוּ תְּהִי".

אֵלֶּה זוֹקְפֵי נְקָמוֹת
בְּיָמִים אֲפֵלִים כִּתְהוֹמוֹת,
מוֹרְדֵי גַּאֲווֹת. צַר מָצַת.
חַיּוּ וְתַמּוּ לְשֵׁם תִּפְאֶרֶת.

וְיֵשׁ שֶׁגִּילוּ גְּבוּרַת קַנָּאוּת
בְּסַעֲרַת רוּחַ וּבְלֵב פְּלָאוֹת —
כְּפִינְחָס. כְּאֵלִיָּהוּ וּכְמַתִּתְיָהוּ הַכֹּהֵן.
לְשַׁעַת בּוֹגֵד. מוֹסֵר. פַּתְיָן.

וְלִפְעָמִים בְּטַבְחֵי בְּדֶגֶל רָם.
בְּקֶרֶב גָּלוּי כְּעָם מוּל עָם.
בְּאָבָק לוֹהֵם. בֶּאֱמוּנַת אֵ־ל אֵלִים
פָּרְצוּ הַמַּכַּבִּים. נִצְּחוּ יִשְׂרְאֵלִים.

כָּל יְמוֹתֵינוּ חֲנֻכָּה —
כָּל גָּלוּתֵנוּ חֲשֵׁכָה. הָאֲרֻכָּה.
כְּאַבּוּקָה גְּדוֹלָה אַחַת דְּלוּקָה.
הָיִינוּ כְּנֵרוֹת הַלָּלוּ זְעִירִים.
עַל עֲלָטָה רוּחָנִית מְאִירִים.

בְּהִסְתַּתְּרֵי מַחְשָׁךְ עָרַחְנוּ בַּחֲשַׁאי.
כֶּסֶף צָנוּעַ שֶׁל בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי.
כִּפְתִילוֹת שֶׁמֶן רַבּוֹת זוֹהֲרוֹת.
שָׁרִינוּ עִם רוּחוֹת מִצְווֹת יְפֵי רוּת.
חֲנֻכָּה חַג אוֹר לְדוֹרֵי דוֹר.
בְּנֵרוֹת שֶׁל אוֹר לֹא יִשְׁלֹט הַכְּפוֹר.

לַיְחִידִים סְגוּלִים — הָיִינוּ פְּנִינִים.
לְגוֹיִם רַבִּים - כְּבָנִינִים.
מְעוֹרְרִים הָיִינוּ. לַהַב־סְנֶה אַפִּידִים.
כָּל עַיִן רָעָה וְלֵב עָרִיצִים.
וְהַפֶּה בְּמֶסֶר אַשְׁפּוֹת חִצִּים
בִּקְשׁוּ לְכַבּוֹת אֶת הַנִּסִּים.

הָכָה חֲבֵרִים חֲבֵרוֹת
נְהִי נָא כֻּלָּנוּ בֹּעֲרוֹת —
רַבִּים וְזַכִּים. וְזָהֲרוּ בְּצִנְעָה.
שׁוֹאֲפִים אֶל עַל פּוֹעֲלִים בְּיִסּוּפָה.
קוֹרְנִים. זוֹרְחִים עַל כָּל הַקָּרֵב.
אֶל כָּל הָרָעֵב אֶל כָּל הַתָּאֵב.

עיטורי

סופרים וספרים

ילקוט אנשי מידות

מאת ש. קורא

הרבי ר' יעקב־יצחק מפשיסחה, היהודי הקדוש לפי כינויו, אבי החסידות הלמדנית־עיונית נוסח פולין, טבע מימרה, יהודי למופת קודם לצדיק בעל־מופת. המשימה אינה לשנות חוקי הבריאה אלא להעלות סגולת כל יהודי בבין אדם למקום ובין אדם לחברו אל שיאה הטבעי. זו עבודת דביקות מאומצת ביותר עד כלות הנפש, המוליכה במעלה הדרך להיות יהודי. אמונה ומידות הולכות ונעשות תכונתו של מי שקנה אותן במסירות־הנפש.

פעם אחת שאלני מורי־ורבי היהודי הקדוש, סח יורשו הרוחני הרבי ר' שמחה־בונם מפשיסחה: מה תעשה בימות השבת? השבתי: אתפלל, אלמד תורה, גם אערוך שולחן עם אנשי שלומנו, ומשאתעייף קימעא אשכב לפוש כשהטלית־ותפילין מראשותי. משיגיע לאזני רחש באו של משיח צדקנו ארוץ לקראתו כמוך מקשה. העיר היהודי הקדוש: סבורני, לא תוכל להתנמנם אפילו דקה אחת בזמן ההוא. ואכנם בציפייתו המתמדת לגאולה היה שרוי בעירנות בלתי פוסקת.

עירנות מתוחה זו, שמבחינה בין עיקר לטפל ובין אמת לחיקויה, ריתקה אליו בני־העלייה, שבעקבותיו פנו אל חסידות של דביקות האל למדעות של תורה לשמה. חסידיו הוו בו מיסוד סגה ברעד ואינם אוכל. בתפילתו־עבודתו הגיעה להתפשטות הגשמיות כאמירה הציורית, נשמתו התפילה וגופו נגרר אחריה כצרור קש. הוא עצמו היה אומר, בתפילתי דומה עלי כאילו עשרה קוזאקים עומדים על גבי וחרבותיהם בידיהם, מוכנים ליטול נשמתי אם לא אגיע לדרגת כל עצמותי תאמרנה מי כמוך.

סח ר' שמחה־בונם מפשיסחה: „פעם אחת הייתי בגנזי מלכים וראיתי שם אחד מפלאי הטבע, שבולת אחת שגדלה בשדה כשאר שבולות והיתה כולה וכל אשר עליה זהב טהור. כמותה פני מורי־ורבי היהודי הקדוש, ילוד־אשה וכולו למעלה מקומת הנבראים. כולו, ממש כולו, רוח ונשמה. לכן רגלי היו בהערות מרוב כוסף בלכתי להסתופף בצילו.

עתה יצא הספר „דורות בישראל, דור דור וחכמיו" (הוצאת דון, תל־אביב), מאת שלמה אשכנזי, דור ששי ליהודי הקדוש, ילקוט רב־היקף, כלא הומר ממקורות מרובים, שבשמונה־עשר פרקיו מקנה ידיעה, הבנה והדגמה בסוגייה מהו יהודי. מובא בשם הפשיסחאי שאמר, הריני נותן חלקי בזה ובבא כדי לזכות בדרגה כלשהי של היות יהודי, כולו יהודי, ללא עירבוב יסודות זרים. חוטר ביתו, מחבר הספר, כינס באהבה ובשקידה מבחר דברים בהנהגות ומידות שבהן סגולת תוך־השבולת המוזקק של הטבע, כיהודי למופת.

הרי, למשל, מעשה ברבי אברמליה מפוריסוב, בן בנו של היהודי הקדוש, שפעם אחת ישב בבית־המדרש ולמד כל הלילה בלא זיזה כלשהי ממקומו. אחד ממקורביו הנז' שאלו: מדוע שנית מנוהגך ללמוד בקרן זוית, שלא להתנודד בשקידה, וקבעת את מקום לימודך בבית־המדרש, לעיני עם ועדה? השיב לו כלאחר מה: לא מיניה ולא מקצתיה. אלא יהודי זקן ותשוש התיישב סמוך אלי על כנף מעילי ותוך כדי ישיבה שקע בשינה עמוקה. אילו קמתי הייתי מקיצו משנתו. לא רציתי לעוררו והאלצתי לישב במקומי כל הלילה.

בצירוף של שקידה בתורה, מידת החסד בהימנעות מלהפריע בעל־מלאכה יהודי עייף ויגע בשנתו, ומידת הענוה בהתנצלותו שלמד כל הלילה במומביות יתירה, דמות היהודי במידותיו.

בילקוט פרקי־מחקר תולדתיים ופולקלוריסטיים, כגון „זרות ראשונים ברבנות", ו„מכתרים בכתר מורנו", כינוס מקורות נהוג ומסורות תירופם לחטיבה אחת. מובאת מרמב"ם ושירת הר"ריש שלובה בעובאה מפנקס ועד ארבע ארצות וקטע מתשובות הגאונים ליד וקנת מדינת מעוזין. המחבר חורז ממקור למקור כדי להבליט את הרציפות בהשתלשלותו של נוהג במורשת הרבנות והוראייה. סוגייה זו, שבהיקפה המלא זקוקה לירידה רחבה, מרוכזת כאן בנקודותיה העיקריות, כשלכל אחת מהן אסמכתאות מהימנות. מתי נוצר המושג „רבי" ומה נדרש מבעל התואר והעמדה, מה סמכותו, מאימתי הוהלו להשתמש בכתר „מורנו" ופולמוס מסביב להתואר, וכיוצא, כלולים בדברי הפרקים, המקנים ידיעה ונקראים בעניין.

בכלל מחקר כאותו סוג הם פרקי „שומרי משמרת הלשון העברית", „מחברי ספרים", „דרשנים בדרשותיהם", „ספדנים בהספדיהם", ו„מכובדים בכבוד התורה". בצירופי מובאות מובהרות, מחיבורים וכתבי־עת, הוא מעצב דמות לנאמן הלשון העברית ולמחבר הצנוע, לדרשן המלהיב ולספדן המעורר, כשם שבכל אחד מנושאים אלה יש גם גילוי־תפל. הוי היהודי מגונן על אורותיו וצלליו, והדה רצינותו חשיבות בדיוניו, משתקף במוהרות הקטעים המגוונים.

הפרקים ברובם מספרים בלשון נוהג ועשוה, אמירה ומובאה, תכונות ומידות של אנשי שקידה בתורה, צנועים וענוים, עוסקים בצדקה וחסד ומסתפקים במועט, מיהודי השם באהבת הבריות ומקדשי השם באהבת ארץ־ישראל. יהודים, שבהם ערכי־היהדות מבוטאים בהליכה יומיומית.

ברי השקין, מעים לילות כימים בלימודו ואינו הולך מנעליו אלא בלילות שבת. לומד שעה קלה לפני תופתו, לומד גם במוצאי יום־הכיפורים ובפסח לאחר הסדר. לימוד־תורה כנחלת המוני־עם ולא רק של שכבה אחת. עגלונים היו משוחחים בדברי תורה עם נוסעיהם. רב, שנר לא היה דולק בביתו אחר חצות הלילה היה כעורר תרעומת אנשי קהילתו. השקידה בתורה כסימן־היכר בולט של קהילה יהודית מודגשת בספורים ובדוגמאות רבים.

מידת הענוה, הגדולה במידות, כפי שהתלבשה ביהודים, החל מן „והאיש משה ענו מאד" עד לחכמי התורה בדורנו, מתוארת בפרק „אנשי מידות". כאן עוברים לעיני הקורא האמורא רב יוסף ור' עקיבא איגר, ר' רפאל מברשוד ור' זונדל מסאלנט, ר' יצחק־אלחנן וחפץ־חיים, ר' אברהם מקאליסק ור' יוסף־דוב סולובייצ'יק מבלוזק. מעבר למחיצת דורות ושיעורי־קומה מאירה מידת הצנע־לכת בקרב יהודים השומרים על צלמם. „ומי מאן דיהיר בעל מום הוא". פשוט, לקוי בתכונתו.

אנשי־ענוה באורחותיהם האישיים היו בו בפרק תקיפים ביותר בהגנה על כבוד התורה, כבודם של תלמידי־חכמים ושלום ישראל. בפרק „אנשי חיל" באים דברי סיפור ונוהג המדגימים קיום של „לא תגורו מפני איש" בשעת־הצורך. הרך כקנה נעשה קשה כארז בעניינים שדורשו מסירות־הנפש.

בפרק אחד מתאר „מסתפקים במועט", איש התנהגותו איש ואמרתו, עובדות ופיסקאות המבליטות מידה זו במציאות היומיומית, ובפרק שלידו מופיעים המסתפקים־במועט לעצמם כשוקדים על מעשי צדקה וחסד. בפרק מיוחד כינס עובדות־חיים של אנשי חסד היושבים על כסא־דין והם מכריעים בין מידת־הדין למידת הרחמים. לבטי פוסקים מובהקים והכרעותיהם. חומר קריא רב מרוכז בפרקים „חכמי לב וחריפי מוח" ו„צדיקים מושלים ביראת אלוקים".

לא מעטים מבין הפרקים, הם בחינת מועט המחזיק את המרובה, שכן ניתן להרחיבם כדי ספרים. ב„נספחים" באים פיסקאות הנעודות.

פולו מקור הוא הפרק האחרון של הספר, „שושלת רבנים־אדמו"רים", שבו מתאר בית אבותיו, מן היהודי הקדוש ועד סבו הרבי ר' אורי־יהושע מפוריסוב־קולביל, בעל „אמרי יהושע", שנספה בגיטו וארשה בתקופת חורבן יהדות פולין. לפניו נפטר בנו, אביו של המחבר, הרבי ר' ישראל־אליעזר מסאבין.

דרכו של היהודי הקדוש, כפי שניסחה, „דרך שהגדולים יהיו בה גדולים והקטנים יוכלו לילך בה ולגדול", משכה אליה גדולי החסידות בפולין, מניחי אוסדות לבתי פשיסחה וקוצק, גור ואלכסנדר א־זביצה וסוכוצוב. בעל „חידושי הרים", מייסד בית גור, אמר: עד פשיסחה חסידות היתה פירוש לבעש"ט, מפשיסחה ואילך החסידות היא גם פירוש ליהודי מפשיסחה.

המחבר ממעט לכתוב על היהודי הקדוש, אבי הבית, שדמותו ותורותיו מבוארות בספרים, ומרבה בהבאת דברים מפי השמועה ובספרים של ממשיכי השושלת, אישי דביקות והתלהבות, שהקימו ברכתם חסידים ביהדות פולין.

מבין צאצאיו של היהודי הקדוש הוא מספר על בנו האמצעי, ר' יהושע־אשר מפוריסוב, רב ואדמו"ר, שסביבו התרכזו חוג מצומצם של חסידים בעלי מדרגה. בנו, הרב ר' יעקב־צבי אשכנזי מפוריסוב, בעל „עטרה לראש צדיק", בקי וחריף בגמרא ונגלה וניסתר, היה מהלך בשיטתו של סבו, היהודי הקדוש, למדנות, תפילה בדביקות רבה, שיחות מעמיקות בפני חסידיו מופלגים בתורה, כשהוא מכוונם באימרתו: היו מאמצים את מחשבותיכם לאין עוד מלבדו כדי שדיבוריכם ומעשיכם יהיו בדרגה מליאה. רוב ימיו הירבה בצומות, ישן מעט על ספסל־עץ ללא מצע, ובו בזמן קרא להתעלות בשמחת המתקת הדינים בשמחת־מצוה. צופה־גאולה ומרבה לשוחח בשבח ישיבת־קבע בארץ־ישראל. היה מקבל בכבוד וביקר יהודים אורחים מארץ־ישראל. באומרו, שסבו, היהודי מפשיסחה, זכה לשמוע זימזום רחש צעדי משיח־צדקנו הקרבים ובאים, פירש את הכתוב בתהילים: „יחל ישראל אל ד', כי עם ד' החסד והרבה עמו פדות", היינו, בחסדו הרב יפדה ד' בקרוב את עמו ישראל. כאביו, ר' יהושע־אשר, כן הוא היה מדיב את חסידיו לתרום ליישוב ארץ־ישראל.

בן־יחידו ר' אורי־יהושע, רב ואדמו"ר בפוריסוב ואחר־כך בקולביל, המשיך בדרכי אבותיו בשקידה בתורה, בדביקות בתפילה, באהבת ישראל וארץ־ישראל. בספרו „אמרי יהושע" באים דבריו על צערם של יהודים בגלות, על כיסופיהם לארצם ועל חובתם של צדיקי הדור למסור את נפשם לישועת כלל־ישראל. ביתו היה פתוח מן הבוקר ועד שעה מאוחרת בלילה לחסידים רבים, לעצה ולברכה, לעידוד ולעזרה. כל פדיונותיו חילק לצדקה, במיוחד לבני־תורה השרויים בעוני. הוא בעצמו הסתפק במועט, אף־על־פי שהיה משובש ביסורים קשים, רוב בניו נפטרו בחייו, היה קורן באמונתו בישועה גם בימי השואה.

הפרק מסתיים בפיסקה: „ממשפחת האדמו"ר מפוריסוב־קולביל, ומחמשה־עשר נכדיו וחמשת ניניו, נשאר נכד אחד, הוא כותב שורות אלה, בן הרבי ר' ישראל־אליעזר מסאבין, בעל „מגדנות אליעזר".

הרוח הגדולה של הבית, מהיהודי הקדוש מפשיסחה ועד היהודי הטוב מקולביל, מרחפת על הספר כולו. כך זה, דור דור וחכמיו, והכרך הבא, דור דור ודורשיו, הם ספרם של יהודים לכופת ברעותיהם ובמידותיהם.

יהודי בין ערבים משעבדים

מאת אב־קלמן בלאט

התימטיקה של אלבר ממי סובבת על צירי הפרוציולוגיה והספרות, כאשר במרכזם נתון גורל חיי היהודי בארצות צפון אפריקה, בעידן הקולו־ניזציה ולאחר השחרור. אלבר ממי, שנולד ב־תוניס בשנת 1920 ולמד באוניברסיטאות פאריס ואלג'יר חי את החלק הנכבד ביותר של חייו בין הערבים, דיבר בלשונם וצייר בשחרורן בשלטון צרפת, ואף צייר מסכת מסגנונית של חיי היהודים ברומנים שלו — „נציב מלח" (1953) „הזר" (1955) „העקרב" (1969) שבהם מתוארים חייו של סופר יהודי בחמש נורלות מפי חמש דמויות.

בספרים אלה העלה את דיוקנו של היהודי כ־אלו חקר יחוד לאומי ואנושי בין סימטאות הגיטו ואורות הכרך. אדם ללא חותם עצמי המטלטל בין קטבי הסמיכה והיאוש, בין משבר ומשבר, עם חלום ילדות על ערכי עדה אשר חיה את חיי המזרח וימי הביניים, ודתיעה לבורגנות אשר היה חיים נסולי צדק ואידיאלים. אלבר ממי רצה למ־צא הכל בכח עצמו, לבדוק יסודות, למלא חלל אך הוא נשאר תלוש ונכרי באותה ארץ שבה נולד ארץ אשר לא רצתה להכיר בו, באותה תרבות אשר טיפח אותה והיא לו ככלי שאול, ואז שאל את עצמו את השאלה הגורלית: „היכול אוכל, כאשת לוט שהפכה אלוקים לנציב מלח, להוסיף ולחיות מעבר למה שעיני ראו? והוא נותר עם חייו בבדידות, ללא אמונה, דת או מ־סורת.

הוא היה בן תרבות צרפת אולם תוניסאי. הוא היה תוניסאי אך יהודי. יהודי, אבל יהודי אשר ניתק עצמו מן הדת היהודית ואינו יודע את תרבותה. ספריו משקפים בעיית יחיד וצבור יהו־די אשר נקלעו בין משעבדים ומשועבדים. אך אכזבתו הגדולה ביותר היתה כאשר נוכח לדעת כי אותן מדינות ערביות שהוא חייב את מלחמתם נגד הקולוניאליזם כלגיטימית — המכו עורן וגילו את פרצופן כמדכאים. אלבר ממי, שרק תמול שלשום השתלב בתנועות שחרור מוסלמיות ודי־בר סרה בשלטון הזר, שהשפיל וביזה את חיליך הערבי — התייצב כיהודי ציוני גאה התובע בקול עצות גבורה את המגזר הערבי לדיון פילוסופי סוציולוגי ולאומי בקשר לזכות ההיסטורית של היהודים — כעם הקוק הרעאי לתפיסת ארץ משלו פתחת לרגליו.

בימים קודרים, כאשר עמים וקבוצות אתניות שבעבר הקרוב עדיין התהלכו ביערות עד וקטפו אגוזי קוקוס מהעצים, זכו להתקבל כעמים מוב־דלים לכל דבר, אך מעיזים להשמיץ חלום אל־פים שנה של עם נרדף ומכנים את רעיון הציונות בנטע זר של גזענות — ראוי חיבורו של אלבר ממי „יהודים וערבים"*) לשמש תעודה אנושית שיש להפיצה בין האומות הנאורות. הסופר ה־יהודי־ערבי־צרפתי מוקיע כאן את המיתוס ה־ערבי בהפריכו את התיזה ההומניסטית הצבועה על בן ערב „האציל", ואת ה„אגדה" על החיים האידיליים של היהודים בארצות האיסלם. „הק־הילות היהודיות חיות היו במחשכי ההיסטוריה, בצל הפחד ושרירות הלב, תחת שלטונם של מלכים כל יכולים, שאין להעביר את רוע גזי־רותיהם ואי אפשר אפילו לערער עליהן", וברשי־מה אישית הוא מוסיף: „ידעתי גם ידעתי את האזעקות של הגיטו, זוכר אני את הנפת הדלתות והחלונות. את אבי שהיה מגיע במרוצה לאחר שהוריד בהפוזון את תריסי החנות שלו מפני ש־נפוצו שמועות על פרעות ממשמשות ובאות. הורי היו אוגרים מזונות מתוך ציפייה למצור, אף שאמנם לא תמיד בא, אבל היה זה אות נאמן לחרדתנו, לחוסר הבטחון המתמיד שהיינו שרויים בו" (עמ' 15).

הבחינה המדעית של בוגר סורבון, והנסיון ה־אישי של יליד תוניס, הופך אצל אלבר ממי ל„אני מאשים" נגד, שלא הציונות היתה מקור האנטישמיות הערבית, שהרי מדינת ישראל היי־תה דווקא התשובה הנורמטיבית לדיכוי שידעו היהודים בעולם כולו בהיותם קרבנות ההיסטוריה האנושית. הסופר חושף את כוחות ההרס הערי־ביים אשר פרצו אחרי שחרורם וקעקעו את חר־מות הגיטו והוא קורא תגר כלפיהם: „מטיחים בפרצופינו את השגיאה של „דיר יאסין" אך עלינו עברו מאה אלף דיר יאסין, ולא רק ברוסיה, גרמניה או פולין, אלא בתכלית הפשטות מצד האוכלוסים הערביים, והעולם לא נע ולא זע כל עיקר". הפלשתינאים נעקרו למרחק של כחמי־שים קילומטר, ואנו נעקרנו למרחקים של אלפי קילומטרים אחרי שנטלו מאיתנו הכל. כך נמשך הסיפור האמוציונלי של אינטלקטואל יהודי ש־הגיח מהגיטו הערבי אל עבר המטרופולין פאריס לקנות חכמה ודעת, ושם הפך לאורח העולם, אך תמונת הטיפוס היהודית רדפה אחריו ולא נתנה לו מנוח.

אלבר ממי אשר הקדיש את פרי עטו למשתעבד הערבי במשטר קולוניאלי ניסה להתעלם מהיהו־די, ועכשיו הוא הולך ומפרש את האפשרות של היהודי שדבר אינו מחזיר לו את זהותו. לא תהליך ההתבוללות באירופה, לא אימוץ גורלו של המשועבד הלא יהודי. כל זה איכזב. הוא נוכח לדעת כי רק דרך אחת נשארה פתוחה ל־פניו והיא — לחזור להיות יהודי, כי בתור יהודי צפון אפריקני במעמד לא ידע לאום והיסטוריה בקנה לו היהדות ערכים וקניינים של מסורת ודת, תרבות וחברה.

כאשר הוזר כציר האורות לביקור אקראי לתו־ניס מגלה לפתע רגישות ליהדות צפון אפריקה שמצטיירת כעדת אבנים צירוריים, ובעצם נגזר עליה גורל של כליה ואבדן. הוא מתאר דראמה של קבוץ יהודי החי חיי דוחק ושממון בגיטו פרוץ של בתים הרוסים. אוכלוסיה השותתת דם ומתייסרת במצוקה ועוני, אוכלוסיה הנודעת גוויעה ביולוגית ולאומית ללא כל תוחלת. הוא מנתח את מצב היהודי הנקלע בין תרבויות זרות. בעוד הנוצרים רוצים להציג את הבעיה במונחים תיאולוגיים, באים אנשי השמאל ומגדירים את הנתונים לפי סכימה כלכלית ומעמדית. אלבר ממי מנסה לצייר את דיוקנו של האדם היהודי לפי דיוקן עצמו, ובסופו של דבר בא לידי מס־קנה שקיים מצב יהודי משותף — מכיוון שיהו־דים מדוכאים בכל המימדים הקיבוציים שלהם.

✡

הוא כתב ספרים פסימיים והוא סופר מפוכח אך הריביזיה הנאו־יהודית שלו טבעת קודם כל מבחינה קיומית ולאו דוקא מבחינה רגשית, קש־ריו עם התרבות היהודית רופפים. ז'אן פול סארטר כתב שנוכח לדעת כי המצב היהודי הוא מצב של דיכוי ולפיכך שיקומה של מדינה יהו־דית הוא דבר לגיטימי בעיניו כדי להשיג ליהודי את מעמדו כבן חורין. התימטיקה של אלבר נובעת מן הניכור התרבותי והחברתי בתור יהודי מזרחי, בהיותו מודע לפחד והשפלה שהיהודים סבלו בארצות ערביות עוד לפני הציונות, ולכן, לדבריו „מדינת ישראל איננה תוצאה של אושוויץ אלא של המצב היהודי בכללותו. לרבות המצב ב„ארצות הערביות". בעזרת מסקנה זו הוא מסתייע בנסיבות סוציו־היסטוריות בערכי מאזן שיטתי על הוויית היהודים בדפוסי חייהם שובשו במשך דורות. הוא מודע לבעיה הפלס־תינאית וקורא לא להתעלם ממנה כי היישות הפלשתינאית גם היא ייקנות לאומית", כפני ש־קיים סכסוך היסטורי בין שתי שאיפות לאומיות אדירות כוח המתחרות בחלקן — אך בשום פנים לא בין תנועה חברתית ומהפכנית (ערבית) ל־תנועה לאומנית ואימפריאליסטית (יהודית) כל־שון הדמגוגיה הפוליטיקנית.

פירוש הדבר — המשך המאבק הנטוש בין יהודים וערבים אינו סתירה אלא סכסוך, ובלשון מארקסיסטית המשמעות היא — הצלחתה של כל אחת משתי התנועות איננה מחייבת את חי־סולה של זולתה. אלבר ממי, הסוציאליסטי ה־שמאלני, מעניק אישור את הכבוד והלגיטימיות היאים לכל התנועות לשחרור לאומי אך דוחה את הפתרון האלים. אלבר ממי „אורח העולם" החולם על חברה אוניברסלית, מציע פתרון של מיזוג אורחים ושלוה לשני הצדדים בשם הצדק ההיסטורי, ואולי אף פדרציה של „הסהר הפורה" כיוון שעושרו של האזור די בו לכלכל את הכול, לרבות העם היהודי.

מהנושא המרכזי עובר הסופר וקושר רעיונות למהות היהדות ומערער על היותה סגורה ומכו־נסת בתוך עצמה, ואף מציע לפתוח את שערי היהדות ולהטמיע את כל מי שנפשו חושקת לבא במחיצתה, שאם לא כן הדראמה עלולה להתמיד. אלבר ממי מנסה ללמוד מן האצטקים והספרדים, מן היוונים והמוסלמים, ולהוותם בקנה מידה אחד, בעוד שהיהדות איננה רק דת כי אם אורח חיים, ואין לנתק לאום מדת.

✡

„יהודים וערבים" הוא ספר אקטואלי של ה־סופר היהודי ערבי צרפתי. אלבר ממי, שהפרוב־למטיקה היא תימנית מעסיקה אותו, בר־הכי יותר בתרבות ערב, מאשר בתורת ישראל, אלא שחיבורו יכול לשמש מיסמך פילוסופי וסוציולוגי על אותו עם שהיה מפוזר על פני עולם ומלואו, מיאן להיסתלק מהזהות וההיסטורית, עד שחזר ונולד מחדש וחזר לארץ נעלמה, אל איזה מקדש נעלם, ורוח רפאים זו קרמה עור ובשר, ו־מתקראת ישראל. בימים אלה יכול ספר זה לשמש עזר במערכות ישראל כדי לחשוף את הכחות הזדוניים המתנכלים לנו.

*) „יהודים וערבים" מאת אלבר ממי, תרגום: אהרון אמיר הוצאת, ספרית הפועלים, תשל"ו.

לאור נרות הקודש

כהן שנשא את כתר־הכהונה בגאון, חי את הויית „מורינא קאתינא" בעומק־לבו, היו ימי־חנוכה אצל הרב ימי רוממות־ ימי גילויי הניסים שזכו להם ישראל „על ידי כהניך הקדושים" ותו בגהות־אורה.

תופעה המיוחדת, שדוקא הכהנים הם שהרימו את נס־המרד תופסת את רוב רעיונותיו הגאוניים בתוכן ימי־העלות־הנרות בן הטהור, התוכחת־הקודש־והמקדש. כל דברי הרב על חנוכה, ובכתב, התומים בחותמו של כהן־גדול, בחותמו של הכהן צק על ראשו שמן המשחה — שמן משחת קודש — ושלהבת הטהורה עולה מאליה.

יונים בהיכל...

כשנכנסו יונים להיכל — טמאו כל השמנים שבהיכל" (שבת — אמנם שנינו „יפיותו של יפת יהא באהלי שם" (מגילה ברם זה רק באהלי, בשטח החיצון של הבית. לא בן ההיכל מיוחד לפנימיות, שם לא יקרב זר, שם צריך להשמר רוחו רוחו של ישראל בטהרתו.

עשר המדע יש מקום להעזרות ע״י חכמת־הגויים — „יש גויים"! (איכה־רבתי ב׳, יז), — לא כן בשטחים הפנימיים ת־המוסר השקפת־העולם, כאן גישת חכמי־אומות־העולם

שיחות הראי"ה. פרק י"ח

ון וסודרו ע״י הרב משה צבי נריה

יום בוקים חמורים, העולם הרוחני שלהם יסודותיו שונים צוכבים הם לרוח ישראל, ומאותה חכמה יונית התהירונו חז״ל. ה שקיה בימי מתתיהו, זו היתה תדירותה של רוח־יון ז להיכל, לשטח הפנימי, ועצם כניסתם של יונים להיכל, לשטח הפנימי, זו עצמה „טמאה כל השמנים שבהיכל", גרמה טומאה לשמן הטהור של רוח־ישראל.

*

אמר על „נר חנוכה" כתב מרן הרב זצ״ל: „שהרוח של ל, המיוחד בטהרתו הפנימית, מעקת רוח־יון המתהדר והזיופנית — שתחתיה שוכבים כיעור וטומאה — השחרור ד על ידי התעוררות הקדושה של תחיית הרוח הלאומי וקורו, על ידי גבורי קנאת־הקודש, החשמונאים הכהנים הניח את חותמו על מהלך הדורות לכל הזמנים. התנגשות ין עם רוח־ישראל — הוא פרצם שאינו פוסק, עד אשר ז הגוזל, אשר בו יהיה נצדק קודש".

*

עי׳ הדברים נמסרו לי ע״י ד״ר משה זיידל ז״ל, תלמידו בתקופת־בויסק, שנפטר בירושלים ביום ראשון של חנוכה — ו תשל״א.

משה זיידל — תלמיד ישיבת טלז בנעוריו — הצטיין ת וצניעות הליכותיו, והיה חביב מאוד על הרב. באגרותיו מכנהו: „ידידי־אהובי, נחמד ונעים, מלא תבונה ודעת־ „חכם לב לתורה ולתעודה, יקר מפז". רת מערב יום־הכיפורים תרס״ה, כתב אליו הרב: „ידעתי יך הטובים, את מדותיך היקרות, ולבך הנבון להשכיל (אגרות הראי״ה ח״א, עמ׳ קי״ח, וראה שם עמ׳ קל״ב וקס״ד).

לה ד״ר זיידל ארצה השתקע בירושלים, וניהל את בית־ מדרש של המזרחי. פרסם מאמרים חשובים במדע־המקרא ון.

ו בא דברים אלו, פנינת המחשבה של הרב שנשתמרה על ידו, מתו של התלמיד אשר אהב סלה].

מלחמת רוח־יון ברוח־ישראל

ת־יון קבעה שישנן שתי דרכים נפרדות: או ללכת בחוות צום ולחוקם (הם היו הראשונים לשלחן הספורט, לפולחן וף), או ללכת נגד הטבע, להתמסר לפרישות גמורה מכל בעיים ולחיות חיי־רוח.

כן ישראל — עליהם נאמר „ואתם תהיו לי ממלכת־כהנים" העוסקת בהנהגה מדינית, וכהונה העוסקת בהנהגה רוחנית, ומלוכות; „וגוי קדוש" — לא רק בודדים מגיעים לדרגת לא הגוי כולו, העוסק בכל מלאכת עבודה, אף הוא קדוש

ך זה של רוח־ישראל, בא לידי ביטוי במנורת הטהורה, יו העלו נרותיה בדרך טבעית, בשמן־זית ובהדלקה מעשה־ ומצד שני דלק בה „הנר המערבי" שהיה כולו גילוי ע״י שבת כ״ב, ב) — הכח הטבעי והכח הנסי השתלבו רות שהשכינה שורה בישראל", שהכינת־מעלה שרויה על

ים לא יכלו להבין את דרכם המיוחדת של ישראל, המאחדת הרמים באיחוד מלא, ההשקפה הרואה בגוף בסיס לרוח, והודעת לפתוח קדושה גם בתוככי החיים הטבעיים, הם ניסו להטיל על ישראל את רוחם, את תרבותם.

ולכן: „כשנכנסו יונים להיכל — טמאו כל השמנים", הם נלחמו נגד אורם של ישראל, נגד המנורה המופלאה המאחדת את הטבע והנס גם יחד.

ולעומתם קמו והתקוממו החשמונאים מזרע אהרן, ממשפחת הכהונה בישראל. הם שנחלצו למלחמת־הקודש, החזירו עטרת המלכות לישראל, סמלו גם את המאבק הרוחני: הלוחמים בעוז ובגבורות־הגוף, הם גם המגינים על רוח־ישראל ועל נשמתו, על טהרתו ועל מקדשו.

[ובזיר־אלקים הרב דוד הכהן ז״ל כתב בחוברת „אור הגנוז" — ירושלים תשל״ג — עמ׳ כ״ד: „יסוד תנועת הקודש, לדעת מרן הרב זצ״ל, היא התעלות של החול אל הקודש, לא רק שמי ארץ־ישראל קודשים הם, כי אם כל הארץ — קודש היא, הריה ועמקיה, אדמתה ואוירה"].

המנורה והשמן

מדוע נעשה הנס בשמן ולא נעשה גם במנורה (עי׳ מנחות כ״ח, ב, שמלכי־חשמונאי עשו אותה משפודין של ברזל, ועי׳ מגילת תענית פרק ט׳. (ובזיר־אלקים הרב דוד כהן ז״ל כותב בחוברת „אור הגנוז" הנ״ל, עמ׳ י״ח: „ענין שפודים של ברזל — מפני שלא היו בה גביעים וכפתורים נקראו שפודים. ונראה שכך סדרו את המנורה, על כידונים ורמחים, כלי־נשקם במלחמת החשמונאים").

אמר הרב: נס־חנוכה בא להודיע, שהרוחניות הקדושה השורה בישראל היא המקיימת את החומר, וגם בימים שהחומר נמצא במצב קשה ורעוע — הרוח חי וקיים, והוא שיחזיר אח״כ את החומר למעמדו הקודם, וכמו שהיה בימי החשמונאים, שהאומה היתה במצב של עניות חומרית, ולעומתו רב היה העושר הרוחני שלה.

ועל כן לא נעשה שום נס במנורה, בכלי, שהוא מסמל את הצד החומרי, אלא בשמן המסמל את האורה הרוחנית של כנסת־ישראל, למען דעת שאורה זו לא הרפה, ולמעלה־מדרך־הטבע תופיע תמיד במלוא טהרתה, בתכלית היהדות.

„להדליק נר של חנוכה"

מדוע תקנו בייחד של חשמונאי לברך „להדליק נר של חנוכה" ולא תקנו להדליק נרות של חנוכה? (על דרך הפשט אפשר לומר, דהואיל ועיקר המצוה היא „נר איש וביתו", נתקנה הברכה על המצוה כמו שהיא, ללא הידורים).

השיב והסביר מרן הרב זצ״ל: אמנם הרבה אורות יש לנו בפרטיותם, ואף צריכים הם לפעמים לעמוד בפירודם, כדי שלא תמחה צורת כל אחד על ידי עירוב־פרשיות.

ברם, לא לעד ישארו הפירודים, שהרי כל זמן שיש פירודי־ דיעות אין הקדושה מתבססת בעולם, ועיקר הברכה היא ברכת־השלום, ברכת העתיד, שכל המאורות כולם יהיו למאור גדול אחד. על כן לא נרות נאמר בברכת חנוכה — הנושאת בחובה את העתיד העליון בעז״ה — אלא נר של חנוכה.

נר חנוכה — על פתח ביתו מבחוץ

„נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ" (שבת כ״א, ב) — אור־עולם אתנו וקרני־אורה להאיר ארץ חוצות, מהפנימיות המלאה תוכן בוקעת ועולה הנהרה ומגיעה חוצה.

התעוררות הקדושה של גבורי קנאת־הקודש, העניקה לנו עוז ותעצומות להתגבר על ימי־החולין הסוערים, ואף להביא בשורת אור־קודש לעולם כולו, להאיר לארץ ולדרים עליה.

אכן „בשעת הסכנה" — בזמן שרוחות רעות מנשבות בעולם, שנאה פראית לישראל ולגנוז המקדש, ריקי־מוח־ולב מחללים את גאון־עתנו, „מניחו על שולחנו" — אז יפנה ישראל אל ביתו ואל שולחנו, אל קנייני תרבותו הפנימיים, אל תורתו ואל מצוותיו, אל טהרת־רוחו ותקון־כפיו, לבנות את ביתו על אדמת־קודשו בכל עוז קנאת־הקודש — „תערוך לפני שולחן נגד צוררי", שולחן־ערוך בכל מדה נכונה, שולחן־גבוה מלא כל נעלה ומרומם, בכל בית בישראל.

ונר־החנוכה, סמל הנצחון, המונח על השולחן, ימשיך להאיר את אורות־החיים של בית־ישראל, עד אשר סוף סוף יבואו רחוקים ויכירו, כי מהבית היהודי ומשולחנו־הגבוה, תבוא ברכת־השלום, הצדק והאמת, לאנושיות כולה.

אז תעבור „שעת־הסכנה", אז ישובו בנים לגבולם, ונשוב אל מצות נר־חנוכה כבימי־קדם, ונחזור ונדליק את הנר „על פתח ביתנו מבחוץ", ויתקיים בנו „והלכו גויים לאורך ומלכים לנוגה זרחך".

*

ב„לוח ארץ־הצבי", שהופיע בימי הרצי״ה, פירסם הרב פתגמים לכל אחד מחדשי השנה.

פתגם החדש כסלו הוא: „הברק האלקי שבנשמת החשמונאים נתנוצץ לניצוצות — כשיתקבצו לאבוקה אות ישוב להגלות".

כתיבת ספר־תורה בחנוכה

שיחה מיוחדת במבנה שלה, הרצופה רעיונות המשלבת הלכה ואגדה יחד, השמיע הרב בר״ח טבת, נר־שביעי־של־חנוכה, תרצ״ב, בעת התחלת כתיבת־ספר־תורה, ע״י מתפללי בית־הכנסת „בית־אברהם" במאביאניק.

יהודים יקרים אלו, במרחקי גלות פולין, הוליכו שכשם שכל קבוצת־חסידים המרוכזים סביב „רבי" מסוים, יש להם „שטיבל" משלהם, כך גם הם הרואים את עצמם כחסידיו של הרב, צריכים ליחד בית־כנסת לעצמם, ושמו יקרא — „בית אברהם". עם התבססות ביהכנ״ס בתפלה ובתורה, החליטו גם על כתיבת ס״ת חדש ולכבד את הרב בהתחלת כתיבתו, ואכן הובאה הידיעה ע״י שליחים מיהודים מפולניא לירושלים, ובליל ר״ח טבת נערכה בבית־הרב חגיגת כתיבת־ספר־התורה.

הרב פתח את שיחתו המקיפה בפסוק: „כי נר מצוה ותורה אור" — לפנינו עתה שילוב נר מצות החנוכה בכתיבת אותיות האור של התורה: ישנה מצוה בדרגת תורה, והיא מצוות כתיבת־ספר־תורה, ויש מצוה שהיא מאירה כתורה, וזו מצוות נר־חנוכה.

יותר דברי השיחה הלא היא כתובה בספר שמועות ראי״ה להרב קלמן אליעזר פרנקל שליט״א עמ׳ קי״ח־קי״ט, עיין שם.

[שיחה זו ועוד מאמר לאחריה, שם עמ׳ קי״א־קט״ו, נשמטו בטעות מתוך החוברת „אורות החנוכה" — ירושלים תשי״ל — שבה ריכז הרב מרדכי בזינגבורג שליט״א, כמעט כל מה שנכתב על ידי הרב בענייני חנוכה).

*

ברם, ראוי להעיר כאן שגם אם קידם הרב בשמחה־של־מצוה את ידיעת ספר־התורה מביבבים שנקרא על שמו על ידי מעריציו, הרי עקרונית שלל הרב את הרעיון של התארגנות מיוחדת של קבוצת־חסידים סביבו.

וכך מסר לי מו״ר הגרי״מ חרל״פ זצ״ל בשם הרב שאמר פעם: „אילו רציתי הייתי מקרב אלי חוגים מיוחדים, שיהיו בבחינת חסידים שלי, העוסקים בהפצת דעותי ומחשבותי, אולם אינני רוצה בזה. החוגים מצמצמים, ואילו אני רוצה להיות שייך לכלל כולו, אינני רוצה להנתק מן הכלליות".

הנרות הללו

מאת משה קופשטיין

הנרות הללו מדליקים גם אנחנו / בפנה צנועה סמוך אל הפתח / זכרון למקדש, לנרות התמיד, / שדולקים־נדלקים בגלוי, בסתר / במחשכי לבבות, במנורות זהב־פז / אי שם ואי פה, אי עתה, אי אז!

הנרות הללו מצורים חזקו, / עוז מסער, זכו מספירים! / יש כוכב שעומם, מאורות־עד לקו / ונרות „חג חנכה" עד הנה מאירים / בפנות לבבות, במנורות זהב־פז, / ומגלים שעולם עוד פלא, עוד רז...

המשורר הוא תושב עיר גדולה בברית המועצות. המערכת את שירתו לפירסום בארץ.

בעיות ציבור לאור ההלכה (א׳)

מתנה וירושה

מאת הרב חיים צימרמן

ירושלמי פ״ה בב״ב: ר׳ יוחנן מתיב, והבאתי אתכם אל הארץ ונת־ תי אותה לכם מורשה. אם מתנה למה ירושה ואם ירושה למה מתנה? אלא מאחר שנתן להם לשום מתנה חזר ונתן להם לשום ירושה. א״ר אושעיה כל מקום שנאמר מורשה, לשון דיהה. הא כתיב מורשה קהילת יעקב? אמר לית דיהון סגין מינה מן דו לפי הוא משכה. (פירוש, דיהה, לא ירושה ממש כמו דאיתא בנדה (דף כ) דיהה מבן כר. לכאורה מהו החילוק בין לשון ירושה ללשון מורשה. ועיין בב״ב (דף קיט) היא גופא קא מסתפקא ליא דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה ע״ש.

אמנם הגאון בעל נועם ירושלמי מבאר פירוש הירושלמי על־פי דברי הקצות החושן (סימן רע״ח) בבכור, שאמר בחיי אביו שאינו רוצה לחלק בבכורה, שדבריו קיימים, כיון שמהני סילוק בבכור לאחר מיתת אביו, דמתנה קריא רחמנא, אבל בירושת משפחה אינו מועיל סילוק דהוי ממילא. בכור חשיב כמו על ידי מעשיו דהרי מתנה קריא רחמנא, ואם אינו רוצה אינו זוכה בבפורש בגמרא בב״ב קכ״ו.

כן כתב נמי לענין יבם למה דאמ־ רינן בכתובות (דף פא): גבי הנהו גברא דנפלה יבמה בטמכבדיתא בעי אחוה למיפסלא בגיטא מינא כו׳. אמר רב יוסף כוון דאמר רבנן לא לזבין, אף־על־גב דזבין לא הוי זבי־ ניא זביניא. כתב הר״ן: תמה אני אפילו אמרינן איכא דיבם ואחר כך מכר דליהוי זביניא, זבינא קודם שיבם האיך מועיל, הא דומה כאומר שדה זה שמכרתי לך לכשאקחנו מכאן תיקדום דלא קנה כי ותירץ, דמיי־ רי כגון שלא היה אלא שני אחים וכל שלא יבם א׳ מהם יד שניהם שוה ולכן מהני מדין סילוק, והקשה שם לשיטת התוספות בכתובות (דף פ״ב) דבאורייתא לא מהני סילוק. אם כן מאי מהני הא דבנכסי פליגנא לך. ותירץ, דכיון דמהני סי־ לוק בבכור משום דמתנה קריא רח־ מנא והוי כמו ירושה שבאה על־ידי מעשים דהא צריך הוא להתרצות לקבל המתנה. והרי נמי ביבם דבכור קריא דזומנא כמו דאמרינן ביבמות (דף כד) עבתיה.

בנועם ירושלמי הביא ראיה לכך מירושלמי פ״א הי״ד בקדושין הגוכיח גם כן מירושלמי פ״ח דב״ב ומסוטה י״ג, יוצא, מכל הראיות שהבאתי דמהני סילוק בבכור והטעם כיון דמתנה קריא רחמנא, אם כן הוי כמו ירושה שבאה על־ידי מעשים. אלמא דיש חילוק דבירושה דממילא לא מהני סילוק אבל בירושה הבאה על־ידי מעשים מהני סילוק. ירושת בכור כיון דמתנה קריא רחמנא הוי כמו ירושה הבאה על־ידי מעשים.

כיון שנתבאר שיש שני סוגי ירו־ שות, א׳ ירושה דממילא וזו ירושה טובה; וב׳ ירושה הבאה על־ידי מע־ שים, ויתבאר הירושלמי שהבאתי לעיל: והבאתי אתכם אל הארץ כי ונתתי אותם לכם מורשה, אם מתנה למה ירושה ואם ירושה למה מתנה, שמתנה באה בהפץ הנותן והמקבל ואילו ירושה באה ממילא. לאחר שנתן להם לשום מתנה חזר ונתן להם לשום ירושה, היינו, שתהא ירושה ממילא. על זה אמר ר׳ אושעיא: כל מקום שנאמר מורשה לשון דיהה, היינו ירושה של מתנה והיא כמו ירושה שבאה על־ידי מעשים, כמו ירושת הבכור הבעל שבאה על־ידי מעשים.

הקשה בירושלמי: האיך אמרינן דמורשה הוי לשון דיהה ואינו ירושה ממש, הא כתיב תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב? ודאי ירושה לישראל? א״ל: לית דיהוא סגין מנהון מן דו לפי הוא משכה, פירוש, אין זוכין בתורה אלא ביגיעה. לכן כתיב גבי תורה לשון מורשה, שהיא ירו־ שה הבאה על־ידי מעשים. וכמו דאמרינן בפ״ק דמגילה (דף ז): לא יגעתי ומצאתי אל תאמין. וכמו דאי־ תא בסוף נדרים (דף פא) מפני מה אינה מצויה כדי שלא יאמרו תורה ירושה להם, פי׳ ירושה ממש. וכמו שכ׳ הר״ן, יש חשש שלא ילמדו תורה מאחר שסומכין שירושה היא להם. ובאמת כתוב תורה צוה לנו משה מורשה. דהיינו ירושה שבאה על־ידי מעשה. וכן (בפ״ב דאבות) והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, שלא תאמר שהיא ירושה הבאה ממי־ לא אלא שהיא באה על־ידי מעשה והעסק בתורה.

*

לפי הירושלמי יש לפרש את הד־ תפלה הבאה: אומרים אנו בתפלת שבת: „ולא נתתו ה׳ אלקינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים כי לישראל עמך נתתו באהב־ בה לזרע יעקב אשר בם בחרת". מה הפירוש: ולא נתתו לגויי האר־ צות. ואמנם נאמרו הדברים ברזק, לפי ההגיון ועל־פי יסוד הלכה ברו־ רה. גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודה־זרה ואוכל נבלות הד־ הירד הכתוב על שבת, דמחלל את השבת כעובד עבודה־זרה (רש״י יב־ מות מ״ח). ברמב״ם פ״י מהלכות עבודת כוכבים כתב: „אין כל הדב־ רים האלו אמורים אלא בזמן שגלו ישראל לבין עובדי כוכבים או שיד עכו״ם תקיפה על ישראל, אבל בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם אסור לנו להניח עובדי כוכבים בינינו. ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח שנאמר לא ישבו בארצך אפילו לפי שעה. ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב".

הנה כוונת ולא נתתו לגויי האר־ צות, שאף לגוים יש דין השבת, מאחר שאין להניח גוי באר״י אלא אם יהיה גר תושב. הרי מצד ההג־ דרה, גר תושב מצווה על שבת. ברם קיימא־לן דגר תושב מצווה על הד׳ שבת כישראל בחול המועד (כרי־ תות ט׳) אבל מותר לעשות מלאכת אוכל נפש. נמצא, שישנו בדין שמי־ רת שבת אבל הדין של מנוחה לא ניתנה כי אם לישראל, לכן נאמר: ובמנוחתו לא ישכנו ערלים (מיושב בכך קושית התוספות ביבמות על רש״י מנוי ששבת דחייב מיתה).

מה שנאמר ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים, לפי האמור בירו־ שלמי, שבמקום שנאמר מתנה, מו־ עיל סילוק שיכול להסתלק עצמו מהדבר, מתפרשים הדברים כמן הר־ מר. שבת יש בה בעיקרת משום נחלה ומשום מתנה; נחלה, שהרי היא שייכת רק לירושת ישראל וגוי ששבת חייב מיתה; ומתנה, אמרינן במסכת ביצה ט״ז „לדעת כי אני ד׳ מקדישכם. אמר לו הקב״ה למשה, משה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישר־ ראל, לך הודיע אותם", כיון שהיא נקראת מתנה ונחלה לכן מי שמסלק עצמו משבת מאבד זכותו, לפי הי־ רושלמי האמור. וזהו הפרוש: „ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים", שאפילו ישראל שעובד עבודה זרה אין לו חלק ונחלה בקדושת השבת, עבודה זרה היא סתירה לשבת, ד׳ ממילא הוי סילוק, וכדברי רש״י חולין דף ה׳: „האי תנא חמירא ליה שבת כעיא, דהעובד ע״ז כופר בהקב״ה המחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב״ה במע־ שה בראשית".

מה שנאמר כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת, היינו שמשמר אינו בכלל ישראל, כלשון הרמב״ם: ישראל שעבד עבו־ דת כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לכל דבר ואינו כישראל שעובר עבי־ רה שיש בה סקילה (וגם חילול שבת בגופא עושה אותו למומר) ועיין ב״י שו״ת מהרי״ט ח״ג סי׳ מ״א וחד״ק, ועיין בית הלוי סוף דרוש י״ז ודו״ק.

*

לפי הנחה זו שאמרנו שבמקום שנאמר מתנה וירושה מועיל סילוק ויכול לסלק עצמו מהירושה, אם כן גם בירושת א״י, שנאמר בה ירושה, מכל מקום כיון שנאמר בה מתנה אפשר לסלק עצמם מכנה. יוצא, מן ההיבט של ההלכה, אין להוציא שום דבר שנלקח באי״י על ידי כיבוש, מאחר שמ״ע סילוק. וכך מבוארים דברי הירו־ב״י כעין חומר. (אלא שיש כאן מקום עיון שאולי סלוק באונס, לכאורה אין לו דין סילוק, וצריך לדון מנקודת השקפת ההלכה מה נקרא אונס במציאות פוליטית).

הראגוני מה שכתב רבינו יהונתן ז״ל בעל „אורים ותומים" ב„אהבת יהונתן" בהפטרת בלק, שעיקר הד׳ חטא היה שעזבו את הארץ ונטשו את נחלתם ועיקר התשובה יהיה לעתיד שלא יעזבו את נחלתם בארץ הקדושה וזו לשונו: „והיה ביום ההוא נאום ה׳ והאבדתי מרכבותיך הכרתי סוסיך מקרבך, פי׳ דידוע שהקב״ה יציל את ישראל ממלחמת גוג ומגוג כאשר יעברו עליהם כמה וכמה צרות, ואפילו הכי לא יעזבו את ה׳ ואת נחלתם ארץ הקדושה תובב״א. זו תהיה עיקר תשובתם, שצריכה להיות באותו מקום ובאותו מעשה. שעיקר החטא בזמן הבית היה ירידתן למצרים כמ״ש הוי הד׳ יורדים מצרים לעזרה, ונשהרבבר מכאן חטאים גדולים ולכך יהיו תשר־ בתם לעתיד שלא ינטשו את נחלתם".

קרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל

מודיעה על
פתיחת מועד קבלת יצירות
לתחרות הספרותית השנתית של

פרס יפה

ע״ש לייב יפה ז״ל

הפרס יינתן, כמדי שנה, ליצירה בלשון העברית, אם בצורת שירה, מסה, מחקר או בוגרפיה, באחד מהנושאים: עם ישראל, ארץ ישראל, גלות וגאולה, שיבת ציון בהווה ובעבר, הארץ והתנחלותה מתקופת שיבת ציון ועד היום, הקשר שבין הגולה לארץ מבחינה היסטורית, סוציולוגית, כלכלית או תרבותית.

יבואו בחשבון חיבורים בהיקף של ארבעה גליונות דפוס לפחות שפורסמו בתקופת השנתיים האחרונות.

המועד האחרון להגשת היצירה: 31.1.76.

בדבר פרטים: מחלקת ההסברה, קרן היסוד.
רחוב רד״ק 7, ירושלים.
טלפון: 67173—4—5.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיעה מהדורה חדשה

סדר תפלה

עם פירוש

עולת ראיה

מאת

הרב ר׳ אברהם יצחק הכהן קוק זצ״ל

2 כרכים

המחיר: —.60 ל״י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח׳ אלנבי 87, טל. 615036

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע:

פירוש הריבמ״ץ השלם

לרבנו יצחק ב״ר מלכי־צדק מסימפונט

למשנה זרעים

על פי כתבי־יד בר״ם האוקספורד
עם השלמות רבות לעומת המודפס
ועם הערות והארות ומ״מ

מאת

הרב ניסן זקס״ש

*

440 עמוד בפולי־טורים
המחיר —.48 ל״י

*

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית:

בימ״ס חיים גיטלר, בילו 4, תל־אביב

* יצא לאור *

● מוסד הרבנות מטעם ברוסיה, פרשה במאבק התרבות בין חרדים לבין משכילים, מאת עזריאל שוחט, הוצאת אוניברסיטת חיפה, תשל״ו.

● נתיבי ארגון ומינהל, רבעון לבעיות ניהול, מינהל ופיתוח נוער־נים, העורך צבי תירוש.

● היהודים הגרוזים בגרוזיה ובארץ־ישראל, מאת נתן אליהו־שווילי. התקין לדפוס מתוך כתב יד שבעזבון הנוסף מבוא ב. קרסל, צ׳ריקובר מו״לים, ת״א, תשל״ו.

● אור תורה, גליון כסלו תשל״ו, כתב־עת תורני בהוצאת ישיבת כסא רחמים, בני ברק, שנה שמינית.

● בנתיבי הגורל, מהווי שנות העדאות, מאת פינה גרינשפן־מילישטיין, 262 ע׳.

● נרות שבת קודש, טעמים, מקורות וביאורים, הוצאת צעירי חב״ד, סניף באר שבע הנגב.

● סיני, ירחון לתורה ולמדעי היהדות, גליון סיון־תמוז תשל״ה, שנה ל״ט, בעריכת יצחק רפאל. הוצאה מוסד הרב ״

28.11 הצופה

אם הבית

מאת יחיאל גרינשטיין

ית באה בטרוניה על אמה, התרעמה, ממנה כל העת שמחורת על עני בתים ונביה אצל עשירים. תוך כדי שיחה ופרצה בבכי. לאחר מכן קפצה פית, אינה החדר, ישבה ללא תנועה והמתנה ב שותקת בצד.

חשה כאילו גשם חזק שטף אותה וחודר עצמות. דבריה של בתה הבכורה, בת ה, נחתו על ראשה כסופה ולא ידעה כמה מבטיה לעבר שולמית שכעס ודבבים היו בהם. תמהה, האמנם חודש ד ילדתה? לא ידעה עד כה כיצד הבית מגיין לה הכסף לקניית ספרים ובגדים לשאר הילדים? ובשביל המורה לאנג־ כון לו היא נזקקת? ומה הבושה ב־ בתים זרים, כשעושה זאת כדי להביא ת?

אבה בקרבה, לא היתה מסוגלת לפ־ הורותיה וסברה כי טוב תעשה אם לא לשולמית לפי שעה ותמתין עד שכאב יישכך מעט.

בטוחה שבזרועותיה ובכיה של שולמית ביתו — דרך החלונות הפתוחים — אל שם יושב מסעוד בעלה ועוסק במלאכ־ להתעלם מדבריה הפוגעים של שול־ דעתה למסעוד שלה. בסך הכל נפש שך כל שעות היום הוא תקוע בשקע הבית בו יש בקושי מקום למכונת ה, לשרפרף הנמוך ולפלג גופו בלבד. כות, זוקות, שליצים משווים אתן עליהם אוסרים את הסוס בעגלה, יוצ־ להתום פיתגו, בעדה הוא משלם שכר המקום. מה ניתן להוציא ממיבה כזו, הוא טלאי, מאחה קרעי בגדים וקור־ ט. משונה הדבר, יש חייטים התופרים ל מלכים, ראשי מדינה, חייטים טר־ ים חליפות בשביל עשירים גדולים שו־ במרכז העיר, לחייטים כאלה עצמם חות, ועוזרים ושוליות, ו־ורגלים מכל את למדידה מן התקרה ועד לרצפה, טלאים כמו מסעוד שלה, וראשו זה ללא הבדל, חיים יקראו.

א שעבודתו כשלעצמה אינה גרועה. זה, טוב יעשה, בשלימות. לעולם לא ל, זוג מכנסיים, אף לא יתפור חליפה שני, אם יבקשו ממנו, ושיר אמת ידבר. ר ללקוח שעבודה זו מעל ומעבר ם כך הדבר, מניין שתהיה פרנסה

ב במסעוד וגוזרה בסיפוריו מימים בארץ שממנה הגיע, והוא עדיין צעיר קה דווקא בפשר ללמוד מאביו שתי ן אחת: להיות מוהל ושוחט. הסכין אותו ראה תמיד בידי אביו, מצא חן עצם המלאכה: אותה מעביד את חוה תמה. אלא שאבא שלו, כך היה יד לו פעמים רבות, שאין לראות ו סכין בלבד. אין הוא העיקר. זם המעשה, ומצוות השם מעל לכל. כך גילה לו, לא השכיל לרדת דיו של אביו ושאף בכל זאת לעסוק ב־ ו, אלא שבין כך לא יצא דבר משאר־ פתו. בבואם לכאן, לארץ הקודש, מצאו הכל שונה כל כך מזור, כמעט הפך עליו עולמו, עד שבעצם הטיל ספק אם כדאי לו, ואם זה נבון מצדו לר־ צות להתעסק במלאכת אביו ולהתפרנס ממנה. לא הספיק ללמוד מקצוע אחר והתחתן. עכשיו הקימו משפחה, ילדים בבית ודירה צרה מאוד מאוד ד פרנסה אין, פשוט — אין.

מן הרגע הראשון לנישואיהם מודעת רפאלה למצב אליו נקלעה. באין ברירה נטתה שכמה לסבול. ידים לה, ברוך השם, בריאות, חזקות וכפיו ששכנים משבחים אותה בפניה, גם קצת שכל בראש. והשכל אמר לה לתת לילדים שלהם מה שחסר לה ולמסעוד, למען שיוכלו להיות קל יותר, שלא כמותם. אז מה, אם היא משכירה ידיה לכל מיני עבודות, אפילו הקשות ביותר, למען ילדיה שידעו חיים אחרים? להתבייש בכך?

*

חמשה הם ימי העבודה שלה בשבוע. מוקדם בבוקר, בטרם תצא את ביתה, האכיל את ילדיה הקטנים, תכינם ליציאה לגן, לבתי־הספר בסביבה תנהיה נשיקה לשולמית המסתדרת לבד והמספיקה אף לעזור לאחים ולאחיות הצעירים, בטרם תאסוף את ספריה כדי לנסוע לתיכון בו הולה ללמוד זו השנה הראשונה.

אולי יודעים שכני הבית ואולי אינם יודעים מה מעשיה של רפאלה בצאתה את הבית שלה. ועל מה להם לדעת זאת? מרובים היום העיסוקים של בני אדם וידיהם מנוצלות לכל מיני דברים שאבות אבותינו לא ידעום. אז מי אומר שדווקא בספונגיה שבות, או בכביסת כבסים?

אכן, אחת מהן, ובכל זאת שונה רפאלה זו משכנותיה. דלות וצפיפות מזויינה הן תנאי חיי משפחתה, מאלה של שאר המשפחות בגוש הבתים בהם מרוכזות משפחות־עוני. ואף־על־פי־כן שונה אשה זו מחברותיה, שכנותיה, כאילו לא היתה מתאימה כלל לסביבה אליה היא שייכת. לפעמים תתבונן אשה זו בעצמה ותעלה סברה שמטפסת היא על סולם שאינו בשבילה, שתמעד, שלא תגיע אל סוף הדרך אליה שואפת, אבל כוונה בכך שאינה מוותרת, אינה נכנעת לספקות המכרסמים בקרבה. ברגעים כאלה תשאל לא אחת את עצמה, מניין ידעה ומי אמר לה על מה עליה ללחום בחיים, כיצד השכילה לדעת שבכל מחיר עליה למנוע מילדיה התחברות עם צעירים בני שכונתם ששמם הולך לפניהם במשטרה? ומניין לה הכח הזה לעמוד בפרץ בתוך מארת הבזיון וההידרדרות המאפיינים את שכונתם? אילו יכלה לצאת מכאן! אילו יכלה להעתיק את מגוריה! והרי אפילו לחלום על כך אינה יכולה. רחוק הדבר מהישג ידיה. ואם כן הדבר, לא נותר לה איפוא אלא להיאבק, להתמיד ולהלחם את מלחמתה כדי לתת לילדים שלה כל אותם הדברים שהיא עצמה לא ידעה אותם כנראה בבית בו גדלה והתחנכה.

*

בהתהלכה בשעת הבוקר ברחוב, נראית רפאלה כמי שממהרת למשרד, לחנות, לאיזה מפעל. בהתקרבה למקום עבודתה, תאט פסיעותיה, תעצור רגע, תביט לכאן ולכאן ומיד תיעלם אל תוך הבנין, תעלה מהר בחדרי המדרגות כדי להגיע אל דירת מעבידתה. יום יום ומקום עבודה שלה. יום יום ומעבידה אחרת. במרחק רב מן הבית, בקצה האחר של העיר, בקרב אנשים זרים שידיעתם עליה מועטת. בית־בית ואנשיו. כל מעבידה — ואופיה ויחסה אליה. אחת, לא תשכח לעולם לקיים את המרחק המתבקש בין בעלת־הבית לבין זו הנושאת את כל העבודות אצלה. אחת, תעקוב אחריה כל העת ותרצה לבחון אם עבודתה נאמנה, אם אינה עושה הפסקות יתר על המידה, אם אינה נוזה על חשבונה וכדומה. ואילו אחרת תציץ איתה תמיד בבלות־דבש, הדבר עמה רכות, וכל זאת כדי לא „לאבדה", אחרת לא תוכל להתפנות לחברותיה, לפגישות בבתי־הקפה, לשעות הבטלה שהיגן חלק בלתי מבוטל מחייה.

אכן, ארוך הוא יום העבודה של רפאלה. כמעט תמיד תשוב הביתה כשהיום כבר נוטה לערוב. עייפה ויגעה לאות. אחריה יכנס מסעוד, גבו כואב לו חוק חזק מישיבה בטלה או נהונה מעל למכונת התפירה שלו. ואז יתאספו כולם לפני השולחן, יסעדו יחד את הארוחה החמה ולבם טוב יהיה עליהם.

כך, כל ערב, כל הימים. אין הם שונים זה מזה.

*

רפאלה הרימה עיניה לעבר שולמית. הדומיה בחדר עדיין היתה כבדה למדי, משק התמלא אויר דחוס הסותם את הפה.

נכנס מסעוד. הליכתו הכפופה שיוותה לו מראה של כעך שכחציתו האחת נשברה, בשורה הימנו, ואילו זו שנותרה ממשיכה להתנודד באי־בטחון ומהססת עדיין ליפול ארצה. החדר היה מואר באור קלוש, כאותו אור שמסתפקים בו בחדר של חולה. לא הבין את ישיבתן המתרישה הדוממת של רפאלה ושולמית, אם כי הרעה נתנה לו לנחש כי משהו נפל ביניהן.

שולמית היתה הראשונה שקרעה את הדומית ומילותיה התרכזו בחלל החדר: אפסיק את לימודי, אבא. אמרה ברוגז וכפי שנגרם לו איזה עוול, לא אמשיך. חברה בכיתה סיפרה לי שאמא עושה ספונגיה בביתם, כבסה. מתביישת אני, לא רוצה, לא!

בגלל האוויר הדחוס, ודאי גם בגין הצללים שהתמלא בהם החדר הצר, חזרו מילותיה אל שולמית עצמה. אביה הביט בה באדישות. הוא לא צריך ששולמית תלמד בבתי הספר, אף לא שרפאלה שלו תצא לבתים לעבוד. יש „סער" אמר כבר לא פעם, שיראג להם, וכי מה יעשה עם הכסף, אם לא יבטיח קיום למשפחה כשלו?

לרגע התנשפה בחדר רוח קלילה, והדיה מכל הצדדים. כאילו כדי לטאטא את האפלוליה, את הצללים הכהים שנמתחו על הקירות. התרחבו ר׳ הצטמקו. התרחבו והצטמקו. לבסוף נדחקה השצח והכל נשאר כמו שהיה.

רפאלה התקרבה יותר לעבר בתה, הקיפתה בעיניה הבכויות והפליטה: הידעת את, ילדתי, על מה אני עמלה? מעולם לא שאלת את עצמך? על כך, שאת לא תצטרכי לעסוק במה שאני עוסקת. מבינה? הפסיקי היום את לימודיך ויצפה לך מה שצפוי כאן לרוב בני השכונה, ובמקרה הטוב ביותר — העבודה שאני עושה. לא, איני יודעת כמעט כאומה, לא למדתי דבר, אך יודעת אני שעלי להקריב את עצמי למענכם, כדי שגורלכם יהיה אחר. עושה אני זאת גם אם אינכם מצפים זאת ממני. איני מחפשת גמול מכם כי אם בן החיים עבכם, מעתידכם.

בחדר הסמוך שיחקו הילדים במשחקיהם, התגלגלו על פני הרצפה, רבו ביניהם והתפייסו, צחקו ובכו חליפות. היו מרוצים מכך שעיניהם של ההורים אינן בהם ולא במעשיהם, לכן פתחו ארונות, סחבו חפצים שהיה להם ענין בהם, הפכו כסאות והתיישבו בתוכם.

אבל מיודדת אני מאוד עם החברה הזאת מן היום הראשון ללימודים בכיתה, נאנחה שולמית ודיברה בטון יותר מאופק, עושות אנו יחד את השיעורים, אף הזמינה אותי הביתה שלה. משערת אני שיציפוני שם במבטי רחמים או במין עליונות ואני, אולי אסתכל בהם בבוז, ברוגז, בעוינות, מי יודע? האוכל להסתכל ישר בעיניה של חברתי או בעיניה של אמה? אעמוד בזה?

מסעוד כחק. ישב שפוף, אצבעות ידיו מפוררות. עיניו בוזו בחלל החדר, לבסוף כמעט נקרשו מבטיו בתוך האפלולית. לא זזו ולא נעו. יום משונה חלף־עבר עליו בתא שלו שבשער הבית. יום בטלה מושלם. במשך כל שעות היום לא יצא לו אפילו להוריד את המכסה מעל מכונת התפירה. איש לא נכנס להחליף עמו מלה, לשאול אותו על משהו או על מישהו בבית, רגליו נתאבנו מישיבה ארוכה. והגרוע ביותר — מכנסים מתוקנים מזה שבועות תלויים לזם שם בתא על קולבים, גם ז׳קטים מטולאים, ואף נפש חיה לא הרפיעה במשך כל היום לפדות דבר־מה. עמל עליהם, תיקן אותן והופקרו. כאילו גמרו בעליהם אמר בלבם שאינם שווים את דמי התיקון, אז על שום מה לפדותם? דברי רפאלה ושולמית לא עניינו אותו, זרים היו לו, ואולי התעלם מהם בכוונה, שלא ראה עצמו „שותף" גדול לנעשה בבית. רפאלה זו, אשה נבונה, אמר בלבו, הדע להסתדר. בריה זו תשכיל לפתור בלעדיו את כל הבעיות, אז לשם מה לו להתערב? שתפסיק שולמית את לימודיה, או שלא תפסיק, שלום לא ילכו לבתי־ספר, כה העניין?

שלובות זרוע יצאו האם והבת את החדר. את המשך השיחה ניהלו בשקט ליד מיטתה של שולמית.

כשתגדלי, תביני שלהתבייש צריך הלה שמעשיו בלתי הגונים, שעושה מעשה רע לחברו, גורם נזק למישהו או אף לעצמו, אבל ידי אינן נשארות מלוכלכות משום שכובסת אני כביסה זרה בלתי נקיה. לא, בתי, אין לי במה להתבייש. שמחה אני שאיננו אוכלים לחם חסד, באה אני בכך.

עיניה של שולמית ניצתו, אורו. רצתה לומר דבר ושפתיה נתכווצו, נקפצו.

אשר להבנתך, הוסיפה רפאלה, לאחר רגע של הפסקה, מכירה אני את ביתם. יודעת אני את ארוחותיהם, מתגלגלים אלי שברי הדים מן הקורה בבית זה, המפואר כלפי חוץ, אך אינו כזה בפנים. חיינו מוחרים יותר, גם אנושיים יותר, הבשילי, קולי, בדרך שאני מובילה אותך בה ויהיה לך טוב בחיים, בטוחה אני.

הבטיחה רפאלה ששולמית מבמבנת ולא היתה בטוחה אם שמעה דבריה אם לאוו, וכשהתכופפה כדי לכסותה בשמיכה הקיצית, ראתה על לחייה החוורים שני אגלי דמעה, כשתי פנינים נוצצות שהתמקמו שם בגומות ולא נשרו. היא ניגבה אותן בזהירות רבה בממחטה שהחזיקה בידה ובטפיפה קלה יצאה את החדר ונכנסה למטבח שם הגלה להכין את כל הדרוש בשביל הילדים ובשביל עצמה לקראת השחר שיפלח אחרי מנוחת הלילה ויביא עמו יום נוסף בחיים הנבעים.

مكنز من الاصل

هكذا من الاصل

תקומת מדינת ישראל – סותרת את דת האיסלאם

הערבים לפי אמונתם הדתית אינם מכירים בזכותו של העם היהודי לכונן מדינה עצמאית * מדינת ישראל – סתירה לאיסלאם * הג'יהאד ומשמעותו * האיסלאם מחנך את הערבים למלחמה נגד היהודים 'בשם אללה'

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

מרבים אנו לדון באספקטים הפולי־טיים הכלכליים והתעמולתיים של סכ־סוכנו עם מדינות ערב, אבל משום מה אין אנו מקדישים זמן ותשומת לב רבה לאספקט הדתי של הסכסוך. אם נבין את האידיאולוגיה של האיסלאם ובעיקר יחסו ליהודים כי אז לא נופ־תע, כאשר נשמע הצהרות קיצוניות על היהודים או הציונות מפי המנהיגים הערביים. דבריו של סאדאת בארה"ב נגד היהודים אשר צרמו לאוזנינו אינם נוגדים את רוח האיסלאם ביחסו ל־יהודים. יתרה מזו בדבריו אלה הוכיח נשיא מצרים שהוא אכן מוסלמי אדוק.

הערבים במסע התעמולה שלהם טוענים כי היהודים בארצות האיסלאם נהנו מזכויות אזרח־יות מלאות. התנגדותם לציונות — הסבירו — אינה מבוססת על שנאה גזעית או דתית כלפי היהודים. יתר על כן בימי הביניים ובעת החדשה, היהודים — תודות להשפעתו המתונה של האיס־לאם — לא רק שהיו מוגנים אלא אף יכלו לתרום תרומה חשובה לתרבות האיסלאם ולפתח את תרבותם הם. ההתנגדות היא אך ורק לציונות שהיא לפי דברי תחסין באשיר דוברו של סאדאת שורש כל הרע. „הציונות — הסביר באשיר — פרושה כיבוש שטחינו תוך הפעלת כוח, עקירת בני עמנו. יחס של אזרחים ממדרגה שניה לפלש־תינאים בישראל, סירובה של ישראל להיענות לדרישה שלא תספח שטחים בכוח וסירובה של ישראל להכביה זכויות המגיות, כפי שנקבעו בהחלטות האו"ם".

כללית נכון לציין כי היהודים סבלו פחות תחת שלטון הערבים מאשר תחת שלטון הנוצרים. יתר על כן הפרעות נגד היהודים בעולם האיס־לאמי, לא לבשו בדרך כלל אופי של פוגרום שהוכן מראש ובוצע בדם קר, כמו שאירע פעמים רבות באירופה. על פי רוב ההתפרצויות נגד היהודים היו בשביל שוד וביזה. בדרך כלל היה נחשב היהודי לא זר ואויב אלא בן חסות (דימי) הממלא בכל זאת תפקידים חיוניים בקריה המוסלמית. אבל למרות האמור לעיל לכל היה ברור שהיהודים בשום פנים ואופן לא היו שווים למוסלמים מבחינת מעמדם החוקי המשפטי ב־מדינה המוסלמית. ישנה מסורת ארוכה של הפליה מוסלמית נגד היהודים. הפרקים השני והשלישי ופרקים אחרים בקוראן ומקורות שונים נוספים, הם רק דוגמה בולטת לעוינות של מוחמד נביא האיסלאם ליהודים. המחלוקת בינו לבין היהודים שררה שורה של האשמות שונות וקשות נגדם: הם דחו את נביאי אלוקים ורקם מאחורי גבם, כמו כן התעלמו במזיד מנבואתו של מוחמד נביא האיסלאם. היהודים לא היססו להרוג את נביאיהם ללא צדק ומשפט, להפר את ברית אלוקים ולהש־תחוות לעגל, לאור זאת אין היהודים שונים מחמורים אשר נושאים ספרים מבלי אפילו להבין מה כתוב בהם. היהודים משתוקקים לחיים יותר מכל אדם אחר. „לא יעניקו לשום אדם אפילו גלעין של תמר." בגלל חטאיהם אלה תהיה אש גהינום עונש הולם על המעשים.

שנאת עולם ליהודים

האופי השלילי של היהודים משתקף לא רק בהעדר אמונתם אלא גם בתכונותיהם השפלות והאיכותם המסורתית היהודה. הם שקרנים, תמר־ניים, מללים ברבית וכו'. מוחמד ציווה על מאמיניו לא להתווכח עמם, להתרחק מהם ולא לבוא עמם בקשרי מסחר או כלאכה, פן יפיקו מכך תועלת וישחיתו את המוסלמים.

בספרים המוסלמיים מביאים דוגמאות למכביר להדגים את הציונות והאיבה של היהודים לנביא האיסלאם. הם נהגו להקניטו על ידי שאלותיהם הקשות המסורבלות על ענינים דתיים. הם ניסו להשפילו לעיני מאמיניו. ניסו — ללא הצלחה — להוכיח את בערותו על פניו. נהגו ללעוג על נבואותיו המבטיחות והקשו איך ייתכן שפרעה יצווה על המן לבנות את מגדל בבל? הם ביק־שוהו לבצע מעשי נסים להוכיח את נבואתו ביודעם שלא היה ביכולתו למלא את בקשתם. לפי עדות המסורות המוסלמית היו היהודים הבאים אליו לבקרו מלגלגים עליו ועל מאמיניו. קבוצה של יהודים היו באים לדרוש בשלומו של מוחמד ואומרים: „סם עליכם" במקום „סלאם עליכם" (שלום עליכם). מוחמד שהבין את כוו־נתם השיב קצרות: „ועליכם" (לאמור הקללה הזו תחול גם עליכם.) לאור כל זאת מתארים הספרים המוסלמיים את חיסול היהודים במדינה על ידי מוחמד במאה השביעית כעונש טבעי ומוצדק על התנהגותם הגסה ותכונותיהם המגונות.

יש לציין שהגישה של הקוראן ליהודים היתה לה השפעה רבה על תיאור דמותם של היהודים בעיני המוסלמים. היהודים הם אויבי המוסלמים כפי שמעיד הקוראן: „אכן תמצא כי העזים בכל האדם בשנאתם למאמינים (המוסלמים) הם היהודים..." לאור זאת נגזר עליהם להיענש על ידי אחרים כמו שכתוב: „כי ישלח עליהם (על היהודים) עד ליום התקומה (עם) אשר ימררו אותם בעינויים רעים עד מאוד." בעל חשיבות רבה הוא הפסוק אשר הוזכר פעמיים בקוראן בשינויים קלים הקובע: „וייוסרו בשפל ועוני (דלה ומסכנה) ויעלו עליהם אף אלוקים עקב אשר כיחשו באותות אלוקים." פסוק זה לא הובן כזעם אלוקים על היהודים בזמנים קדומים אלא כקללת אלוקים הנצחית על העם היהודי עקב אופיו הרע ובוגדנותו (עידך). בזמני אנרכיה או באיזורים אשר היו מעבר לשליטת הממשלה המרכזית, הרכוש היהודי ואפילו נכסי דלא ניידי הוחרמו בטענה כי העושר היהודי עומד בסתירה למעמד העוני שנקבע ליהודים על פי האיסלאם. לפי עדותו של ש. ד. גויטין נהגו יהודי תימן להימנע מלהבליט את אמידותם מחשש שמא יבולע להם.

לא היה צריך להגזים בחשיבותם של פסוקים אלה כי לאור הכל הדברים בהם קיצוניים פחות מאשר בפרקים רבים בתנ"ך שלנו. אנו יודעים את חמת הזעם של תוכחות הנביאים. אבל, בגלל המבנה של האיסלאם לפיו הדת והמשפט אחד הם, גרמו פסוקים אלה למסקנות משפטיות שהגבילו את זכויות היהודים. המסורת המוסלמית מיחסת את ניסוח החוקים שהגדירו את הזכויות שניתנו לאנשי החסות — (הדימים) למגילת עומר יורשו של מוחמד מאז שנת 634. מגילה זו הפכה אמנת היסוד במעמד המושפל של היהודי בארצות האיסלאם.

ישנן כמה וכמה גרסות של מגילת הזכויות המיוחסות לעומר, לפיה אנשי הספר השלימו עם ההגבלות שהוטלו עליהם ובלבד שחייהם יהיו מובטחים להם. לפי הגבלות אלו היהודים היו נסבלים בחברה המוסלמית אבל רק כאזרחים ממדרגה שניה. רעיונות אלה גובשו במאה האחת עשרה אצל המלומד המוסלמי אלמוואדי. תריסר תקנות הותקנו בשביל אנשי הספר ולפיהן מותר ליהודים ולנוצרים לקיים את פולחנם בתנאי שלא יפגעו במוסלמים. שש התקנות הראשונות אוסרות על היהודי לגעת בקוראן בתוך זלזול, ללעוג או להפיץ שקרים על הנביא, לגעת בנשים מוסלמיות, ולו גם בנשואים, שעדיין היו בחזקת איסור בין דימים למוסלמיות (אך לא בין מוס־למים לנשים יהודיות או נוצריות). אסור ליהודי לעשות כל נסיון שנועד להטיל דופי באמונתו של המוסלמי.

ההגבלות על היהודים

שש התקנות האחרות נחשבות כמשניות הן: היהודים ילבשו לבוש מיוחד עם חגורה (זונר) ופיסת אריג (עיאר) צהוב ליהודי וכחול לנוצרי. ידוע על כמה שליטים שהכריחו את הנשים היהו־דיות לנעול נעלים בצבעים שונים, אחת שחורה השניה לבנה. בנקודה זו יש מן החוקרים הסוב־רים שהטלאי הצהוב הידוע לשמצה אותו נאלצו היהודים ללבוש בימי הביניים על דש בגדם, היה המצאה של החליף העבאסי אלמותוכל ולא המצאה נוצרית כפי שרבים נוטים לחשוב. היהו־דים לא יבנו בתי כנסת או בתים גבוהים יותר משל המוסלמים. לעולם לא יפגינו את פולחנם ברבים. נאסר על היהודים והנוצרים להשמיע את פעמוני כנסיותיהם או שופרותיהם ברבים. את מתיהם יקברו בצנעה פן יפריעו את סדר החיים של המוסלמי, אסור להם להיות בעלי סוסים שהם בעלי חיים אצילים, שכן אצילות אינה מתאימה ליהודים. היה עליהם להסתפק בחמורים או לכל היותר בפרדות.

מס מיוחד הוטל על קרקעותיהם של היהודים (חיראג) ומס גולגולת (גיזיה). מלבד אלה נאלץ היהודי להביא מדי פעם בפעם מנחה של ידידות לשליט המוסלמי בחינת מתווה של רצון טוב של החלש לחזק ממנו. היהודי היה משתחרר מהגבלות שהוטלו עליו רק אם היה מתאסלם. החוק המגביל אותו קבע כי ליהודים אסור לקבל משרות ממשלתיות אשר באמצעותן יתנו הוראות למוסלמים. הרעיון מאחורי האיסור הוא שמשרות אלה הן בעלות יוקרה וסמכות אשר אינן מת־אימות ליהודים. על המוסלמי נאסר לקבל שרות מן הרופא היהודי או הנוצרי. הסיבה שניתנה לזה על ידי מורי הדת המוסלמים דומה לזו שהושמעה במשפט הרופאים היהודים ברוסיה בשנת 1953, כלומר החשד שהיהודי יתן תרופות שיזיקו לבריאותו של החולה המוסלמי.

מי שהיה עובר על התקנות האלה היו שם נפשו בכפו, מספיק אם ימצא מוסלמי שיעיד כי ראה יהודי פלוני עובר על תקנה מסוימת כדי שהנאשם יובא לבית המשפט. וכאן עדותו של המוסלמי עדיפה בהחלט על זו של היהודי. עדותו של היהודי אם מתקבלת בכלל, כי אז עם סייגים. יצויין כאן כי הפעלתם לחומרה, או לקולא של התקנות נגד היהודים היתה תלויה באופיו, תכונותיו ובעיקר מידת סובלנותו של השליט המוסלמי. אם הוא היה ליברלי וסובלני כי אז פורשו התקנות בצורה מקלה, מאידך אם הוא היה עריץ, רודן הפכו היהודים עד מהרה למעמד של עבדים. היסטוריון צפון אפריקני ידוע אמר פעם:

> ההשפלה נתקבלה על ידי היהודי כחלק בלתי נפרד מהחיים. הוא למד לסבול סטירה על הפנים שהוענקה לו כאשר בא לשלם את מיסיו, את המהלומה אשר הונחתה עליו בלכ־תו להמו ברחוב, הרדיפה היומית, העלבון. הוא היה בן למעמד נחות.

אליעזר בן יהודה מן החלוצים היהודים שבאו לארץ ישראל מספר כי הערבים תושבי הארץ ראו ביהודים כופרים אשר אין כופר לנפשותיהם. היהודים הם „בני הכותי" (אבנא אלמוות), מותר לשדוד את רכושם כי מבני העם היהודי הידוע לגנאי המה.

הילדים היהודים שאביהם נפטר לפני הגיעם לבגרות בתימן נלקחו מהאפוטרופסים היהודים שלהם והוכרחו להתאסלם אפילו אם הם בינתיים התבגרו ונישאו. התוצאה של מדיניות זו היא שמשפחות תימניות רבות הגיעו לישראל ללא ילד או יותר מהמשפחה. במדינה זו שהיא המדי־נה המוסלמית היחידה שבה גם תושבים לא מוס־למים, אך מעולם לא נשלטה על ידי מדינה אירופית, תקנות אלו ואחרות נשארו בתוקף עד ימינו אלה. בערב הסעודית המדינה היחידה שהנוסחא הנאמרת על ידי הנכנס בברית האיס־לאם (השהאדה) מקשטת את דגלה, אין מרשים כניסת יהודים לתחומה. המלך פייצל שליטה לשעבר של ערב הסעודית אמר באוקטובר 1970 כי מחובתו להילחם עם אחיו נגד היהודים כדי להגן על הזכויות של האנושות. הוא סיכם את ה„אני מאמין" שלו באומרו: „האויבים של האיסלאם הם הפושעים, היהודים והכופרים אשר מבצעים פשעים בכל מקום בעולם. אחיו סעוד היה מוכן להקריב עשרה מליון קרבנות כדי לשחרר את „פלסטין" מהיהודים. הנשיא סאדאת הנחשב למתון בעולם הערבי, בנאום שנשא במס־גד „אלחסין" בקהיר, ב־25 באפריל 1972, ביום הולדתו של הנביא מוחמד, סיפר כי היהודים היו שכניו של הנביא מוחמד במדינה (שבערב הסעודית) אך הם מיד הוכיחו כי הם בוגדים אכזריים, כאשר הצטרפו למחנה אויביו אשר זממו לחסלו. היהודים — הוסיף סאדאת — הם אנשי קשר ומזימה אשר חונכו על ברכי הבוג־דנות, „הדבר המפואר ביותר שעשה הנביא מוח־מד, היה שהוא גרש אותם מחצי האי הערבי כולו".

המעיין במקורות הערביים יווכח כי המישגים האידיאולוגיים נגד ישראל מבוססים על אלמנטים ונימוקים היסטוריים, כלכליים, פוליטיים, אנוש־יים ואחרים אשר כולם כיריעה אחת נועדו להוכיח את הזכות הערבית על ארץ ישראל והעדר זכות זו אצל הציונים. השימוש בגורם הדת בתעמולה זו נועד לבסס עוד יותר את האשמה ולהוכיח כי העוול שנעשה על ידי היהודים בימינו עולה בקנה אחד עם בוגדנותם האופיית בעבר. טבעם ואופים של הציונים „גוזלי אדמות פלסטינה" הם רעים ומושחתים כפי שמעידים עליהם ספרי הקודש המוסלמים. מלות גנאי ונזיפה נגד היהו־דים שנזכרו בקוראן ושביטאו את זעמו של האיסלאם על היהודים בחצי האי ערב על שסרבו לקבל את תורתו הפכו להיות רלבנטיים ליהודים בימינו. הציונים של היום הם צאצאיהם של היהודים אויבי מוחמד אשר ראויים לכל גינוי על בוגדנותם, שחצנותם ועקשנותם ומכיוון שרוב היהודים בעולם תומכים בצורה זו או אחרת בציונים או בישראל יוצא שגם הם באותה קט־גוריה. ד"ר קאמל אלבאקר מבאי הוועידה לחקר האיסלאם בשנת 1968 אמר בנושא זה: „...היהדות היא „דת" אשר מאמיניה נוהגים על פי עקרונות מסויימים, הציונות והיהדות הן היינו הך אלא שהציונות מבקשת להגשים את המטרות של הי־הדות כדרך של פעולה מדינית..."

„הכפירה" שבהקמת המדינה

הקמתה של מדינת ישראל בלב ליבו של העולם הערבי נחשבת אצל הערבים לעוול משווע שכן גזלה האומה הפלשתינאית מאדמתה. יתרה מזו „פלסטין" נשלטת בידי אנשים אשר מלבד היותם חמסנים, זרים ושונים הרי מגזע היהודים המה אשר נזכרו לגנאי בספרים המוסלמים. תופעה זו נחשבת לחידוש מהפכני הגובל בשערוריה שכן באה לשנות את רצון אללה ומהלך ההיס־טוריה של היהודים אשר לפי טבעם צריכים להיות נחותים ובשום אופן אינם שווים. מוחמד עזת דרוזה מן המנהיגים הבולטים של התנועה הפלשתינאית, קבע בספרו על ההיסטוריה של היהודים כי אין להאמין להם כי הם רמאים ושקרנים כפי שהעידו עליהם ספרי הקודש המוס־למים. בספר לימוד מצרי על ההיסטוריה הערבית נאמר כי מוחמד הראה לנו את הדרך הנבונה להתייחס ליהודים על ידי זה שחיסל את הקשר שזממו נגדו. אנו היום מחוייבים ללכת בדרכו ולטהר את „פלסטין" מהזוהמה של היהודים כדי להשיב את השלום על כנו.

במלחמה האחרונה תפש השימוש בגורם הדת חלק מכריע במלחמת התעמולה נגד ישראל. המאבק נגד ישראל הוצג כמלחמת קודש מוסל־מית נגד היהודים אויבי אללה והאיסלאם. יצויין שבתקופת המלחמה ובאחרונה הוצג ברדיו המצרי המחזה על מלחמתו של מוחמד בבני השבט היהודי „קורייט'ה" שחיו בעיר מדינה שבחצי האי ערב.

בחוברת בערבית שחולקה לכל חייל בצבא המצרי זמן מה לפני מלחמת יום הכיפורים מוכיח בבירור השימוש בגורם האיסלאם. החוברת נוע־דה להיות ה„אני מאמין" של כל לוחם ומדר־בקצין הודפסה במליון עותקים. בחוברת נאמר כי החייל המצרי לוחם קודש בשם אללה ולמענו.

בפתיח של שנת 1968 התכנסה בקהיר הוועידה הרביעית של האקדמיה לחקר האיסלאם. בנאום לפני באי הוועידה אמר חוסיין א־שאפעי שהיה סגן נשיא מצרים: „כל האמצעים הללו מכוונים לצורך והכנות בהיקף מלא למלחמה הגדולה הקדושה שלנו נגד אויבינו ואויבי אלוקים". הדעות שנתנו את הטון בוועידה קבעו כי היהודים הם אויביו של אללה ושל מוחמד שליחו ומסגינים בעצם קיומם את ההמשכיות ההיסטורית של מידות אנושיות רעות.

כל אדם המכיר את האמיתות האלה — שהם אך חלק זעיר ביותר מן הסיפור המלא — יבין כמה רבים הם המכשולים העומדים בדרכה של ישראל להתור ליחסים נורמליים עם שכניה. שלום אמת יציב איננו רק חתימה על חוזה או הבטחות והצהרות. הדת, האידיאולוגיה, האמונה והרגשות של כל צד הם חלק חשוב ביותר של המציאות, עליה ישתת השלום או להיפך עלולה לגרום למלחמה. העולם הערבי היום, כמו בעבר, עדיין לא הגיע וספק אם יגיע בעתיד הקרוב — לשלב בו יקבל את מדינת היהודים כעובדה קיימת מרצון, שלא לדבר על יחסים נורמאליים עימה. כל זמן שמדינות ערב ברובן המכריע מאמצות לעצמן את הקוראן כחוקה יקשה אם בכלל למצוא צידוק דתי לנוכחותה של ישראל בלב ליבו של העולם הערבי. בהקשר זה חשוב לציין כי העובדה שמסגד עומר ומסגד אל אקצה הנמצאים בירושלים והנחשבים כמקומות קדושים שניים במעלה למכה ומדינה נמצאים בשליטת היהודים, מקוממת כל מוסלמי אדוק ופוגעת בגאוותו הדתית.

משמעותו של ג'יהאד

הצהרותיו הסקטיות של הנשיא סאדאת בדבר זכות קיומה של ישראל כמדינה, אינן סותרות ואף עולות למעשה בקנה אחד עם השקפתו של האיסלאם ומושג הג'יהאד שבו (מלחמת קודש). הג'יהאד אין פרושו מלחמה צבאית בלבד, הוא יכול לקבל צורות לחימה שונות בחזיתות שונות ולהימשך תקופת זמן ארוכה אפילו מאתיים שנה. אם הערבים אינם יכולים למחוק את ישראל מעל המפה בכוח הזרוע בשלב זה, כי אז טוב שינקטו בינתיים בכל התכסיסים הדרושים — ואפילו להודיע שהם מכירים בקיומה — כדי להחלישה ולהיאבק נגדה בחזיתות אחרות בהן אין כוחה רב. החרם הכלכלי של הערבים על ישראל והחב־רות יהודיות נועד להחליש את ישראל מבחינה כלכלית. בידודה הפוליטית של ישראל, גינוי הציונות, גרושה מאונסקו וגרוש אפשרי מהאו"ם נועדו את מוחה הפוליטי. ישראל מבודדת מבחי־נה חברתית, תיחלש מבחינה צבאית ותהווה מטרה טובה להתקפה ערבית מרוכזת ומתואמת. בקורו של סאדאת בארה"ב לאחרונה משתלב בתאוריה זו העולה בקנה אחד עם עקרון הג'י־האד. הוא נועד לבודד את ישראל ולהרחיק מעליה את ידידתה הטובה והנאמנה ביותר: ארה"ב.

למרות תמונה פסימית זו אנו רשאים לקוות שויתור מצרים על האופציה הצבאית בשלב זה, אם אכן יתממש, יביא לרגיעה באיזור. ככל שיחלוף הזמן בתנאי רגיעה יתרגל העולם הערבי והמוסלמי לראות בישראל כעובדה קיימת. אולי אז כוח המציאות יגבר אפילו על כוח האיסלאם. החלשת השפעתו של גורם האיסלאם במדינות המוסלמיות שהוא תהליך טבעי בעידן הטכנולו־גי שלנו — עשוי להיות קרן תקוה לאפשרות קבל־תה של ישראל כמדינה ריבונית על ידי העולם הערבי.

„יהי אור"

מאת חיים פיקרש

מפעלם של בית החינוך לעיוורים בירושלים

„התוגה, בלי ספק שורה בלבבותיהם של חניכי בית חינוך עיוורים לבני ישראל בירושלים, והעצבות מסוידה אותם", אמרנו לעצמנו, בעת שפסענו בשביל העפר, המקצר את נתיב ההולכה אל בית החינוך לעיוורים, בירושלים. אך משבאנו בשעריו והתערבנו בין החניכים, האזנו לשיחותיהם ומדברותיהם, הגיגי־הם, שירתם וזימרתם של מוכי הגורל, חשנו בהפתעה: שמחה של אמת מקננת בתוכם. זה בא לידי ביטוי, לא רק בדבריו של הנער השחרחר, בן מושב בנגב, שחזר מחופשת שבת, וגילה כי „אני שמח לחזור לבית שלי בירושלים", וכוונתו היתה אל בית החינוך, כי אם גם בשירתן של שתי הנערות, שישבו בצילו של אילן, ופיזמו בקולן הנאה, משירי ימי החנוכה...

חבורה אחרת של נערים, שבחלקם הגדול הינם „בכדי־ראיה", ומבחינים בין צללים ודמויות מהלכות, עסקה בתחילתו של שבוע „כמו רבים אחרים" ב־תוצאות ה„מוטו", וגילו כי בצוותא מילאו אף הם טורים, כי „גם אנו שואפים להיות מליונרים", היה נער שובב חוזר על „גירסת התנצלות זו"...

80 חניכים ב„בית חינוך לעיוורים" בירושלים, בני הגילים 5—18 שנים, ומאות שבגרו פנו אל „שוק החיים", כשמרביתם נקלטו הסתדרו ושוקמו, אך אלה וגם אלה זוכרים את הימים הראשונים שעשו כאן, מתוך מבוכה גוברת, סבל נפשי וגופני, ותחושה מנכרת של מוכי גורל, חסרי סיכוי כלשהו „להלך בשבילי החיים".

„באותם הימים פחדתי מאד מגלי הרחמים שה־עריפו עלי בני משפחתי, מכרים ואף עוברים ושבים, שראוני מיטלטל עם מקל העיוורים ומגשש באפילה. אך כיום? נכון אני להתמודד אף עם העיקשים?" — אמר לנו אחד מבוגרי המוסד, סטודנט באוניברסיטה העברית בירושלים, העושה, כהגדרת רבים, חיל ב־לימודיו, והעובדה כי אין הוא רואה דבר אינה מפריעה לא כל כך בהישגי הלימודים. הוא השכיל, כמו חבריו, להתמודד עם גורלו!

תחושת ביטחון

„וזהי למעשה המגמה שלנו, להעניק את תחושת הבטחון לכל החניכים, להסביר להם באמצעות השיטות החדישות ביותר של הפסיכולוגיה, החינוך והרגש, שאין הם, למעשה, שונים מאחרים".

מר חיים רשלבך, מבוגרי מדרשית נועם בפרדס חנה, איש חינוך ושליח בחו"ל, נטל לפני מספר חוד־שים את משימת ניהול בית החינוך לעיוורים בירושלים ומסירותו הרבה, רעיונותיו ותכניותיו, יוצרים מעין מהפכה בדרך החינוך המיוחד בבית החינוך לעיוורים. התחילו עוד קודמי, אומר מר רשלבך, בציינו כי הרוח החדשה המנשבת בין כתלי בית החינוך ל־עיוורים בירושלים, מגמתה, בראש ובראשונה, להסיר את „תו התוגה" מבין החניכים. יש צדדים אחרים שאפשר להאיר בהם את העשייה והנעשה בין כתלי מוסדנו, ובכלל זה, להבליט את הישגי החניכים, בכל השטחים ובכל התחומים".

במה דברים אמורים? אכן, כדאי להזכיר כי הנהלת בית החינוך לעיוורים לא חסכה ולא חוסכת כל מאמץ, כדי לרכוש את הציוד החדיש ביותר לקידום השכלתם, תחושתם וכושרם של העיוורים. הופעלו אולפני הקלטה לספרים בתחומי הלימוד והמקרא, הותקנה טלויזיה ללימוד במעגל סגור, לכבדי הראיה, ה־מקריבה דפי ספר ומבליטה הכתוב, הוגברו צוותי ההוראה ויותר מכך, הושם דגש על הטיפול ה־פסיכולוגי, הורחב מעגל היעוץ, מצד מומחים, ועוד כהנה וכהנה של תכניות לקידום מערכת ההדרכה והחינוך, עומדות להיות מופעלות בימים הקרובים. המוסד גם קלט כיתת ניסוי לילדים בני כיתות א'־ ד', והופעלו מסגרות חינוך מיוחדות למקרים ה־חריגים.

גישה אינדיווידואלית

אך שוב, עיקרה של העבודה החינוכית הגדולה המושקעת כאן, הינה, הגישה האינדיווידואלית ו־תשומת הלב הראויה לכל חניך וחניך. להביא את הילדים למצב בו יתנו פורקן להלכי רוחם ומחשבתם, בפולו טבעי ושמחה של אמת, להביא נערים לידי כך שיפצחו בשירה, ירקדו לפי מיקצב של ניגון, וישמחו בצוותא. התהליך אמנם קשה, ובמיוחד אצל החניכים העושים את צעדי הבראשית שלהם בין כתלי מוסד זה, לאחר שנעקרו מביתם ומשפחתם, אך עובדה היא — בבית החינוך לעיוורים בירושלים, שורה כיום מציאות זו. הכירו והוקירו דרך זו, חבר הנאמנים, מהארץ ומחוצה לה, שהגו, השנה, לראשונה, אף הופעה פומבית של אמנים, בבנייני האומה, בירושלים, ביום השני הקרוב, במעמד נשיא המדינה, שרי ממשלה ואישי ציבור. במסגרת המופע הציבורי, ש־הכנסותיו קודש לקידום מפעלי החינוך במוסד ה־ירושלמי הותיק, יופיעו גם אמנים עורים, מבוגרי המוסד, ובכלל זה נגנים וזמרים ששמם יצא לתהילה, בזכות כשרונותיהם הברוכים.

מרביתם של החניכים במוסד אינם רואים. אך כתלי בית העיוורים משופעים בציורים ונקיון מופתי בולט בכל פינה ופינה. חדר האוכל, בו מוגשים מיטב התפריטים, המטבח על הציוד החדיש ביותר, גינות הנוי וערוגות הפרחים, כל אלה משווים למוסד תדמית של בית, המנוהל בידי צוות עובדים מסור ונאמן. מסירות זו מורגשת לא רק בחדרי הלימוד, בחדרי השינה והפנימיות כי אם גם בבתי המלאכה הקטנים, בהם רוכשים החניכים, במיוחד הבוגרים שבהם את ידע המקצוע, כשהמגמה, שוב, להכשירם אל החיים ולהעניק להם את המקצוע הנדרש למציאת הפרנסה, בעת בגרותם. „עברו חלפו אותם הימים בהם שהו בין כתלי המוסד ילדים רכים ומבוגרים, אומר לנו מר רשלבך, בציינו כי רוב רובם של החניכים רוכשים אמנם מקצוע יעיל, ומתאמנים בו משך שנים.

חנוכיה שנתרמה ע"י אחד מבוגרי בית החנוך לעורים

לתורה ולמלאכה

על בית החינוך לעיוורים, אומרים, כי הוא המוסד הוותיק מבין מוסדות החינוך בארץ. הוא הוקם לפני 75 שנה, לערך, על ידי קומץ של עסקני הישוב הישן ושימש עד לפני מספר שנים כמוסד יהודי יחידי בעולם שקלט גם עיוורים מחו"ל. מטרתו היתה והינה — לחנך ילדים יהודיים עיוורים ברוח המסורת, ל־תורה ולמלאכה, כדי שלא יפלו למעמסה על הציבור ועל משפחותיהם. שוב, חלק חשוב מהמגמה הזו הינה התחושה שחייב כל חניך להרגיש, שאין הוא, פרט לראיה, שונה מאחרים. לשם כך יזמו פעילי המוסד ומנהליו את הרעיון של הפניית חניכים ללמוד במסגרות הלימוד הרגילות ורבים מביניהם אמנם לומדים כיום על ספסלי הלימוד בבתי ספר יסודיים ועל יסודיים בירושלים.

החינוך הגופני אף הוא מהווה חלק בלתי נפרד מהחינוך הכללי, ויש בו כדי לחזק גופו של הנער, ולסייע לו בגידולו והתפתחותו התקינה. יתירה מזו, על ידי כך מטפחים בקרבו את התחושה לזריזות וכושר התמצאות. עם זאת גם בין כתלי המוסד פועל בית ספר, במתכונת בית ספר רגיל, ובו נלמדים כל המקצועות לרבות הלימוד בכתב בראיל, כתגבורים את שיעורי המוסיקה, השירה, עבודות היד, המלאכה ומשק הבית. מחוץ לכתיבה במכשירי הבראיל, לומדים התלמידים לכתוב גם במכונת כתיבה של פיקחים, כדרך שלומדים המתכתבים למיניהם ב„שיטה ה־עיוורית"...

בניגוד לילד הפיקח, אומר לנו מר רשלבך, הילד העיוור במוסד שקוע בעבודה במשך כל שעות היום. לבד ממתכונת הלימודים בבית הספר והמכון ל־מוסיקה, קיים כאן בית מלאכה שבו לומדים את מלאכות הבישול ומשק הבית. בכלל משפחים כאן את מסגרות החוג החברתי, וזה מוסיף רבות לגיבוש בכללו, כשהאוירה בכללותה היא אוירה דתית ומסור־תית, וחלק חשוב מאורחות החיים מושתת כאן על לימודה של תורה ותפילה, בית כנסת „מקדש־מעט" המצוי במוסד.

החניכים נשלחים לבית החינוך לעיוורים על ידי לשכות הסעד. בניגוד למחשבה כי הקידמה דוחקת את המחלות הגורמות לעיוורון, מסתבר כי עדיין רבים הסובלים מתהליכי עיוורון. גם תינוקות הנ־ולדים ומוחזקים באינקובטור, סובלים מעיוורון כ־תוצאה מטיפול לקוי בהזרמת החמצן. אין העיוורון עובר בירושה.

מסורת נאה

מאז ומתמיד כלכל בית החינוך לעיוורים את תקציבו מתרומות נדיבים, שכן החזקת החניך ויותר מכך חינוכו, מחייבים הוצאה כספית גדולה ומדדי המוסדות המסייעים, מכסים רק 15 אחוז מכלל ההוצאות. על ריקעה של מציאות זו, הנהיג בשעתו עוד מרן הרב קוק זצ"ל את הקדשת שבת חנוכה למגבית מרכזית בבתי הכנסת עבור בית חינוך לעיוורים, ומסורת נאה זו מתמשכת ומשתמרת עד היום. לבד מכך, הגו, כאמור, את רעיון ההופעה המרכזית, בבנייני האומה, והיא לכך גם מטרה חינוכית מטעים איש שיחנו בציינו כי אמנם עיוורים מתקשים בדרך כלל כיצד להציג את כישוריהם לפני הציבור, על כן חשבנו שמן הראוי ליצור במה אשר תעודד את האמנים העיוורים ללמוד, להתקדם ולפתח את יכולתם המקצועית האמנותית. ואמנם על במה זו עתידים להופיע בערב המגבית, כסולנים מר דני מבת, 20 מבוגרי המוסד, גיטריסט וזמר המופיע בהצלחה על בימות שונות וכן מיכאל גולדמן, בן 23, אף הוא מהבוגרים, שחוזים לו עתיד מזהיר בעולם הניגון. מיכאל למד לנגן על פסנתר מילדותו, תוך כדי קריאת התווים בכתב בראיל. בנוסף לכך תציג קבוצה של עיוורים בכי צ. ה. ל. תרגילי ג'ודו, ולצידם של האמנים העיוורים שיפגינו בערב זה את יכולת המעש שלהם, יופיעו אמנים ישראליים ידועי שם, כמו בר יגיל, מנחה הערב, גיורא פיידמן בעל „ניגוני הנשמה היהודית" ואחרים. במסגרת המופע תתקיים באולם הכניסה, תערוכה של עבודות מלאכת יד ומוצגים שונים, יציר כפיהם של תלמידי בית החינוך לעיוורים.

שפע ציוד חדש

אכן, תהא זו ההזדמנות לציבור הרחב, ולוא גם במבט קצר, על השינוי לטובה ש־בכתלי המוסד הותיק שהקידמה ניכבשת בו מכל ולא רק באמצעי החינוך וההדרכה, כי אם ב־הציוד החדיש שהופעל במיתקני המורים, העובדים הסוציאלים, אנשי המעש וה־העושים מצוידים עבודה ברוכה ומשקיעים את ה־הברוכים, כדי לרומם ליבם של הילדים, מובי־החניכים, כהגדרת מוריהם, להרגיש עצמם „שווים לכל דבר".

וכך, כאמור, חשים הם עצמם, ותחושה זו אותם כל הימים, וזו באה לידי ביטוי לא שיחותיהם של החניכים כי אם גם בכלי הבטאון המוצא על ידם לאור. „עלון הת־ יוצא לאור על ידי ועד התלמידים, בראש החניך, יורם, יליד טבריה, המשיא בגליונ־ גם כמה עצות, לקידום הפעילות התרבותית, זה, נסיון להפעלת קיוסק בין כתלי המוסד, על ידי החניכים עצמם... בנפש חפצה נענה להם, אומר מנהל המוסד, בהעריכו יוזמה התלמידים. משאלה אחרת שהמוסד בא־ הפעלתה של בריכת שחיה בין כתלי המוס־ הינה במיוחד לשימוש העיוורים, עם ריצפה ש־ שתעניק את תחושת הבטחון למתרחצים, בא־ סגור, שיאפשר שימוש ראוי בכל ימות השנה לכך, באמתחתו של המנהל גנוזות תכניות אחרות, כשהצד השווה שבהם, שהן נועדו הרגשתם של החניכים „כי למענם, הוא אומר, אנו את הכל, ומקדישים מחשבה ומאמצים אגב, הדאגה מוקדשת גם לבוגרים. קשר קיים והנהלת בית החינוך, המסתייעת במשרד הסעד להם בתהליכי השיקום וההתאקלמות. בתחום סיוע פועל בית חינוך רבות ועובדה זו כש־ מוערכת כראוי על ידי חבר נאמניו של ירושלמי הותיק זה, העומד כאמור, לציין 5 לקיומו, כשסיסמת המעש שלו, היתה וה־ „עיניים הייתי לעיוור"!

מבני בית חנוך לעורים בירושלים

עם תלמידי ישיבת ההסדר ברמת מגשימים

המחבלים לא הפסיקו את קול התורה ברמה * בתגובה על הרצח – תוקם עוד ישיבה „ישיבת השלושה"

מאת שאול מייזליש

הרב מרדכי („מוטי" בפי כל) הלפרין, ראש „ישיבת ההסדר" במושב רמת מגשימים שברמת־הגולן, ניצב בפני תלמידיו כשהוא ראה את ההלם והכאב שבפניהם. חלקם חזר זה עתה מהלוויות חבריהם שנערכו בבני־ברק ובירושלים, חלקם נותרו מהלכי־נכאים ומוכי־יגון מהמכה שהונחתה עליהם ביום ה' שעבר, כששלושה מבחירי תלמידי ישיבות ההסדר בארץ, סמל נחום פניגשטיין וסמל בן־ציון ליבוביץ מישיבת „הר־עציון" באלון־שבות, וחברם לישיבה סמל מיכאל נדלר, נקטלו ביריות מחבלי ה„פתח" וחבטות גרזניהם.

הרב הלפרין ידע שהוא חייב לעשות משהו, מיד להוציא את תלמידיו מההלם התוגה. כמפקד בצה"ל, וכמי שהיה הרב הצבאי של הכוחות המשוריינים בסיני בעת מלחמת ההתשה, רגיל כבר לחיילים הנמצאים בהלם. יחד עם התלמידים החל לקרוא באולם הקטן של הישיבה את פרק פ' בתהילים: התחילו ב„א', אלקים צבאות, עד מתי עשנת בתפילת עמך". האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש. תשימנו מדון לשכנינו ואויבינו ילעגו־למו"... וסיימו בפסוקי נחמה ועידוד: „תהי ידך על איש ימינך, על בן־אדם אמצת לך. ולא נסוג ממך תחיינו ובשמך נקרא. ה' אלקים צבאות, השיבנו, האר פניך ונושעה"! ואחר־כך פרצה שירה מפיות הצעירים. תחילה בשקט מינורי. ואח"כ התגברו הקולות, עליהם אמר מאוחר יותר, נפעם, ראש ישיבות בני־עקיבא הרב מ.צ. נריה: „אלו שמעו המחבלים את הקולות הללו, היו יודעים שכל מלחמתם לשווא. הם יכולים לנסות ולנסות — ולא יעלה בידם. כל כלי מלחמה יוצר עליך לא יצלח".

יצא לעודד ושב מעודד

הרב נריה, המעיד על עצמו כי נסע מיד עם השמע דבר הרצח לישיבה כדי לעודד, שב משם מעודד. להורים השכולים יכולה היתה השבת הזו, לתוכה נכנסו הצעירים בפה נפש ובתעצומות רוח — מקור של נחמא־פורתא". וכיד חזרה הישיבה לסדר־יומה הרגיל: לימודי תורה. „וזוהי תשובתנו למחבלים" אמר להם הרב הלפרין. „עדיין לא הגיע הזמן לבכות ולעשות חשבונות. צו־השעה לא לתת למחבלים הרגשת נצחון בכך שישבשו את חיי הישיבה ומושב רמת־מגשימים".

תלמידי הישיבה אינם במוראל גבוה. אבל הם חזרו למסגרת השיגרתית. המבנים, בפאתי המשק, הומים ממבקרים. אנשי־שם בצד אנשים מן השורה. „התעודדו במיוחד מבואם של צעירים, בני ישיבות תיכוניות, שעלו ביום ראשון לרמה, ושאלו אם אפשר להרשם לשנת הלימודים הבאה" אומר הרב הלפרין.

כואבת להם, לתלמידים ההערה מפי גורמים בטחוניים בדבר ליקויי שמירה, כביכול, שהיו אצל התלמידים־השומרים. חרה להם ידיעה בלתי מבוססת בעתונות שהטילה דופי בשקידתם על סדרי בטחון, בדותות השמועות המתהלכות בארץ, המספרות „על שומרים שנרדמו".

„אם לא היו מטילים בנו בוץ, לא הייתי נזעק להתקפה שכזו" אומר הרב הלפרין, שקולו כואב בעת שאני מבקש תגובה על הערות שנשמעו מפי אנשי־בטחון. סרן (מיל.) הרב הלפרין, שהוא מ"פ במילואים, חוזר ומדגיש שהשמירה בוצעה בהתאם להוראות, הן במשק והן בישיבה. „עשר דקות לפני כניסת המחבלים עבר פטרול במקום. לא היו כל הערות ולא נשמעה כל בקורת. מבחינת צה"ל היה הכל בסדר. כיצד, א"כ אפשר להטיח בנו אשמות ?"

„אני מאשים" של הרב הלפרין

הרב הלפרין משמיע את ה„אני מאשים" הנוקב שלו. מתוך ידיעה ברורה שתלמידיו נהגו בהתאם להוראות. בחצי־פה נשמעים דברים נגד מפקדים שמנסים לכסות על מחדלים איזוריים שלהם. על־ידי הטחת האשמות בתלמידי הישיבה. זאת ועוד: „עוד לפני ראש־השנה, התרעתי בפני גורמי הבטחון באזור, כי סידורי השמירה אינם מניחים הדעת. לא מצאתי אוזן קשבה לטענותי. לקראת ביקור מזכיר האו"ם ד"ר וולדהיים באזור, ולקראת מועד סיום מנדט כח האו"ם ב־29 בנובמבר פנה שוב הרב הלפרין לגורמי הבטחון בשאלה האם אין צורך לתגבר את הכוחות השומרים, מחשש ל„הפתעות". הוא גם הביא לתשומת־ליבם את העובדה שהגדרות המקיפות את המבנים פרוצות בחלקן. ושוב — לא נעשה דבר. באותה תקופה ביקש לאשר קיום אימונים מיוחדים של התלמידים (שכולם עברו כבר שלבים שונים בסולם האימון הצבאי) להתגוננות מפני חדירת מחבלים. „משכו אותי כמה חודשים, לבסוף הודיעו שאין אישור והורו לבטל את האימון. רק למחרת הרצח הגיע האישור המיוחל"...

„אינני, מאושר" להפוך ויכוח שהצניעה יפה לו, לענין ציבורי. אבל לא אוכל לעבור לסדר היום, כשמישהו שהרג לצורו, זורק בנו בוץ" אומר הרב הלפרין, ומוסיף שכל הסיפורים בדבר „שומרים ישנים" הם סיפורי בדים המצוצים מן האצבע. הרב הצעיר (26) שבציקלונו מונחים כבר כמה סיפורים על מבצעי־גבורה אישיים בתקופת מלחמת ההתשה בסואץ, שעל אחד מהם גם צויין לשבח, חוזר אל הלימוד במסכת בבא־בתרא, וקול הלימוד מהדהד ההולך בחצר המשק.

הורים מודאגים שנזעקו למשק, במיוחד הוריהם של כמה תלמידים צעירים, חוזרים הביתה מעודדים. טוב מראה עיניים מהלך נפש. הם רואים את כוחות הצבא הפרוסים באזור, את המשמרות והחסימות המאבטחים את הדרכים, ויודעים שצה"ל במקום, ושוב לא יוכל לקרות אשר ארע. אבל, בניהם, התלמידים, אינם שקטים. דם חבריהם זועק. אמר לנו אחד מהם: „למה לא מגיבים באש ובפעולה־גמול, לפחות שיביבו בהתנחלויות, שידעו הסורים שהרמה שלנו. ואין הם מתיסנים. מדוע התגובה רק במלים? יש לנו פה חבריה שמוכנים נפשם, וכך עשו גם בעת ההתקפה. ואלו. שם, למעלה, יושבים אנשים המנותקים מן המציאות?"

למשק רמת־מגשימים, שהחיים חזרו בו למסלולם השיגרתי, הגיעה מזכירות מרכז ישיבות בני־עקיבא וה„אפוטרופסית" של „ישיבות ההסדר". הרב אריה בינה — ראש ישיבת בני"ע „נתיב־מאיר", הרב אברהם צוקרמן, ראש ישיבת כפר הרא"ה, אברהם דיאמנט — מנכ"ל ישיבות בני"ע, יעקב דרורי, האחראי על ישיבות ההסדר, משה גורליק, ממזכירות המשק, ונציגי הישיבה הרב מרדכי הלפרין ויוסי שחר, מקבלים החלטה שלא יתכן להמשיך ולשבת במבנים הסוריים־לשעבר, הרעועים בפאתי־המושב שאינם מבני־בטחון. מחליטים להעביר את הלימודים למבני־בטחון במשק רמת־מגשימים. או למרכז היספית שבאזור, שם תוקם ישיבת הגולן.

הרב אריה בינה, ראש ישיבת „נתיב מאיר" שבגרעין מתלמידיה הוא שייסד את ישיבת הגולן, ואשר ממשיכה להזרים תלמידים לישיבה עד היום, אינו יכול להעלות בדעתו, כיצד אנשים מטילים ספק בנחיצותה של ישיבה במקום כזה: „הרי זו הדרך. ישיבת הסדר משלבת את התורה והנשק. רק עם נוער הזהב הזה, נוכל ליישב את הגולן". ואכן, הספרא וסייפא שלובים היטב בישיבה. כל תלמיד אינו נפרד מהנשק האישי שלו. וניתן לראות את התלמידים מתעסקים בבעיות אביי ורבא — ובצידם ה„עוזי".

מדוע מופלת הישיבה לרעה?

אברהם דיאמנט, מנכ"ל ישיבות בני"ע, מתריע על אפלייה שלה „זוכה" הישיבה. אין מושב או מוסד ברמת־הגולן, שבבנינו לא יהיו־ רק בישיבה שלנו המבנים הם עדיין סוריים. אל המקום מגיעים גם שר הסעד, זבולון המר, עוזרו ב.צ. דל, וחוברו א. הופמן. הם מצטרפים לאנשי מזכירות הישיבה. דיאמנט פורש תמונה מוכיחות כי מבני הפנימיה של הישיבה, כולם! • כבר מוקמים במרכז העירוני, התעשייתי־חילוני היספית. „נותר לנו להקים את בית המדרש. מטבח וחדר־אוכל" אבל תקציב — אין. המימון הממשלתי עדיין לא הגיע. שר הסעד מבטיח לבדוק ולהחיש תיקון המעוות. „הרי בתי בטחון אינם רק נגד מחבלים. הם גם נגד הפגזות, שעלולה לפרוץ באזור, במיוחד עתה בגבול המתח. כיצד, אפשר להחזיק את התלמידים במבנים שכאלה" — שואלים גם אנשי בטחון מן האזור. הרב הלפרין יודע לספר כי לפני שנה, התריע באוזני רוה"מ יצחק רבין, כשזה היה בביקור במקום, בנושא זה. רוה"מ העביר העניין לבדיקה „בדיקה הנמשכת עד היום"...

באותה ישיבה „מאולתרת" מחליטה מזכירות הישיבה להנציח את זכר השלושה, בהקמת בית מדרש „היכל השלושה" על שם שלושת הנופלים בליל־הגרזנים. סיים ראש עיריית פ"ת, מר אברהם פרמורשטיין, שמועצת העיר שלו החליטה לאמץ את מושב רמת מגשימים, כבר מורה לראש המועצה הדתית להכריז על שתי שבתות חנוכה, כשבתות מגבית לטובת ישיבת הגולן. חברה־קדישא בת"א מודיעה על תרומת סכום נאה כקרן כיליגות לבני־הישיבה.

משה גורליק, מספר על סדרי הבטחון שנקבעו. בשבת לפנות בוקר, בשעה חמש, החליט הרב נריה, לבדוק את סדרי השמירה בעצמו. הוא החל צועד מן המשק לכיוון הישיבה. ראיתי דמות, וצעקתי „מי שם? וזרק כשבאה התשובה: נריה... נרגעתי". בינתיים נרשם שר הסעד זבולון המר ל...שמירה. הוא משובץ במצבת השומרים של המשמרת הראשונה. המר מבטיח כי יפעל בממשלה, ללא דיחוי להשגת אישור להעלאת האחזיות ברמה. האישור כמעט וניתן בישיבה האחרונה, וחוגים יודעי דבר אומרים כי עקרונית אכן כך הדבר, אלא שרוצים לתת את ה„אור הירוק" לקראת כנס המנהיגים היהודיים בשבוע הבא.. התכונה לקראת העלאת הישובים, היא אישה גדולה.

תוקם עוד ישיבה

רמת־מגשימים מהווה את אחד המוקדים בהם יתרכזו העולים על הקרקע. „ההתקפה על רמת־מגשימים, מוכיחה פעם נוספת, כי המענה לכוונות הסורים והמחבלים הוא ישוב הגולן וביצורו" אומר המר. ובינתיים נושא שיחה באוזני תלמידי הישיבה. כשהוא מסיים הולך לשמירה, יוצאת משאית מן הישיבה לבית־שאן. מסתבר כי מנהל־המשק בישיבה בא הערב בברית־הנישואין, המצווה לשמח חתן וכלה, אינה בטלה גם אם מצב־הרוח אינו מתאים כל־כך לשמחה כזו" — אומר אחד התלמידים. ואכן, כולם יורדים לבית־שאן. הרב צוקרמן ואברהם דיאמנט מתכבדים בקריאת שבע ברכות. הזוג הצעיר כבר יודע היכן יגור: במרכז היספית..

בין היורדים לשמחת הכלולות של שבד ישיבתם, נמצא גם שלום מוזא, הצעיר שהצליח להמלט מיריות המחבלים. הוא בטוח עד היום ש„כה פליזך הדריך אותי ואמר לי מה לעשות. אני חושב שנבחרנו להיות הקורבן שהציל את כל בני הישיבה, שכן תאר לך מה היה קורה אילו המחבלים לא היו מוצאים אותנו בחדר־המגורים, שם היינו אותה שעה במקרה, כדי להראות לאורחים היכן ישנו והיו מגיעים לבית המדרש שם ישבו 60 תלמידים ולמדו תורה.

כחצי שנה קודם, היה חדר־האוכל מלא ב־30 חברי גרעין „הראל" של בני־עקיבא, המתארחים במשק. תאר לך מה היה קורה או... אני בטוח שהיה גם וה' היה בעזרי. רק כך אני מס ביד מדוע אמרתי מה שאמרתי, וכיצד ברחתי. גם כשרצתי, הכדורים חררו את הבגדים אבל לא פגעו בי..." ואלי אדלר, חברו מוסיף: „אין ספק שלימוד התורה הציל אותנו".

לימוד תורה בהיקף אינטנסיבי, מתוכנן גם בישיבה שהרב הראשי הגר"ש גורן; מתכוון להקים באזור עוד ישיבת הסדר. ובמכתבו לבני רמת מגשימים כתב: „אני מוכן להרים למשימה הקדושה של הקמת הישיבה ובעזרת אלוקי מערכות ישראל הפיורים הרחוניים, יקויים בנו הבטחת התורה ,ונתתי שלום בארץ ואין מחריד".

ביטול הסובסידיות – סיכויים וסיכונים

מאת ברוך אדלר

ההצהרות הרבות והדיונים על ה־ כרת בביטול הסובסידיות, או לפחות מצומן, הולידו בינתיים תוצאה אחת – היעלמם מהשוק של רוב המוצרים חיוניים המסובסדים. לקראת חנוכה, בו מרבים להשתמש בשמן לטיגון ביבות, נעלם מצרך זה לחלוטין מה־ וק ועמו מוצרי יסוד אחרים כאורז, וכר וקמח. למרבה המזל אי אפשר אגור חלב ונסיעות באוטובוסים אח־ ת גם הם היו נעלמים.

מחסור באורז קיים כבר מזה זמן מה, מאז ציות האחרון של 10 אחוזים. מצרך זה אינו יל ברשימת המצרכים המסובסדים והוא נמכר חיר מלא לצרכן. אולם, בהיותו מצרך חיוני א נתון לפיקוח והממשלה רצתה למנוע את לאת המחירים שלו שהיתה מתחייבת מהפי־ ת הסוחרים של האורז לא היו מוכנים לספוג ג העלאת המחירים עקב הפיחות ומאחר שלא ישו להם להעלות מחירים הם עיכבו את האס־ ה. הדבר יצר, כמובן, מחסור מידי וכדרכו ל מחסור, ולו רק זמני, הוא גורר אחריו בהלה יות, כשעקרות הבית רצות ומתנפלות על ה־ ויות שבהן עדיין נשאר מלאי ישן ומחסלות ו במהירות. אז נוצר, כמובן, מחסור מוחלט בהלה גדלה והולכת וקניה מצרכים אחרים ין להם כל קשר לאותו מוצר.

דוע נעלם האורז?

אורז היה קשור רק בעקיפין למדיניות ה־ סובסידיות כי, כאמור, הוא לא נכלל במסגרת צרכים המסובסדים. אולם, מאחר והוא היה ך להתייקר התעורר ויכוח בין הממשלה וה־ דרות אם צריך למנוע את ההתייקרות ע״י וסד. ההסתדרות טענה שיש התחייבות ממש־ ת לא לייקר את מצרכי היסוד, שבהם כלול האורז. אם דרושה העלאת מחירים, בשל ות או כל סיבה אחרת, הרי שאם רוצים ים המדיניות של שמירת מחירו של מצרך אין ברירה אלא לסבסד אותו. הממשלה לא לה עמדה זו והויכוח לא הוכרע, כשבינתיים בלים הם קהל הצרכנים, ובעיקר בני עדות רח הצורכים במיוחד מצרך זה ושבקרבם רב ור השכבות הנחשלות ומשפחות מרובות יל־ . בינתיים הוקל קצת באחרונה המחסור לאחר רמו לשוק כמויות גדולות של אורז. אולם, זה עצמה טרם נפתרה.

ירה של שמן

גירה גדולה היסלה את מלאי השמן והייצור ועלי השמן אינו מדביק את הדרישה הגדולה כת. הקהל אחוז דיבוק של אגירה — אומ־ מנהלי המפעלים של השמן, המודיעים כי מייצרים במלוא הקיטור ומוציאים את כל זר לשוק. האוגרים, הם אומרים, אינם עקרות מבוהלות בלבד אלא גם אנשים רציניים, את משקים קיבוצים הקונים כמויות ענק. ושבים שכדאי להשקיע כסף רב בנושא השקעה זו דומה לדעתם על כל השקעה תו הנושאת רווחים. נסיון העבר מוכיח כי מדברים על התייקרויות הן אכן באות והש־ תוכה כדאית.

ארוכים הוא שככל שמרבים לדבר על ביטול ידיות והתייקרויות בעקבות זו, אלו מסתירות ג. אם יש תכנית כזו ושצריכים לבצע אותה מן הימים, ובצורה מתוכננת, הרי שבהלת זות מחייבת להקים את התכנית ולבצעה בשיטה ובצורה לא מתוכננת. כמו עם פיחות ז שהנושא יוצא לרחוב ומתחילים לדון בו עבי שוב אין מנוס מהוצאת הדיבורים אל ל. חוסר האפשרות של שמירה על סודיות כלכליים הרצון הבלתי מובן להכריז הכ־ ולהצהיר הצהרות פומביות בנושאים שעלי־ אתקיפים דיוניים מנע ומונע ביצוע מדיניות ית מתוכננת והרחוב הוא שמכתיב את ה־ של ביצוע המדיניות. לכן, גם הפעם יתכן יהיה מנוס המדיניות של ביטול הסובסי־ שתוכננה לשנה הבאה, בינואר או באפ־ תוקדם ותבוצע לפני המועד שנקבע. להצי־ הממשלה יש לומר שקשה לה לבצע מדיניות את של התייקרויות מבלי לשתף בה את ה־ דות. בשל שיתוף הכרחי זה אין מנוס מל־ את העניין החוצה.

וליארד ל״י לסובסידיות

אך בביטול הסובסידיות התעורר נוכח הנטל ם של הממשלה לשאת בו אם היא רוצה ד על מערכת המחירים הקיימת במוצרי . נטל זה היה כבד עד כה והוא גדל והולך אינפלציה. בכדי לשמור על המחירים הקיי־ יהיה צורך כשנה הבאה בסכום של 4 מילי־ ל״י. בתקציב הגרעוני הגדול של השנה יהיה קשה לשאת בגרעון נוסף שיתחייב משבד סכום ענק זה.

בלי השיקול הכספי הזה גורסים רבים ה לצמצם את הסובסידיות בשל העיוותים ד גורם במשק. מנכ״ל משרד החקלאות, מר ילנד, מצביע על כמה מוצרים, חלב וביי־ למשל, שבהם היקף הסובסידיה הוא למעלה ית מחיר המוצר. השיא הוא בבשר עוף שבו המחיר שמשלם הצרכן הוא פחות ש מהמחיר הממשי של המוצר. החקלאים שלגביהם לכאורה אין הבדל אם הם מקב־ את המחיר בעד תוצרתם מכיסי הצרכן או הממשלה, אינם שבעים רצון ממדיניות ידיות הקיימת. הם היו מעדיפים לקבל ממשית בעד תוצרתם ישר מהצרכן ולא ות בעיני הציבור כאוכלי לחם חסד. על תקציב המדינה. למרות החשש המבוסס ל סובסידיה והעלאת מחירים בעקבותיה אחריו ירידה בצריכה הם מעדיפים זאת על ומשך תמיכה מלאכותית במחירים. החקל־ ובינים שבסופו של דבר יתרגל ציבור הצר־ למחירים החדשים והצריכה תחזור בהדר־ מה שהיתה קודם לכן. עם זאת גם הם בדעה ל סובסידיות לא צריך להעשות בבת אחת ן דרסטי אלא בהדרגה, במצרכים שבהיד יתם תרד הם מעדיפים צמצום זהיר של ידית.

נהנה מהסובסידיות

ד הנימוקים הנ״ל בעד ביטול הסובסידיות ירה של נימוקים נוספים לשינוי המדיניות ת, שבחלקה נתבטל כבר בזמנו עם ביטול ידיה לקרטונים ושוכר העלאת מחירים ל־ ריאלית. סובסידיות גורמות לבזבוז ושהם עניים ועשירים כאחד. למעשה, ההנאה של ההכנסות הגבוהות עולה, יחסית, על זו עלי הכנסות נמוכות — כפי שהוכח במח־ — טוענים המצדדים בביטול. הללו מצבי־ ם על כך שאנו תומכים למעשה בשכנו־ ארצות ערב שאליהן מוברחים מוצרים דים. המימשל הצבאי ומשרד המסחר וה־ מפריכים נימוק זה ולדעתם ההברחה היא ואין לה כל השפעה. במצרכים רבים, תוצרתו וביצים, הדבר לא כדאי מסיבות ובאחרים הפיקוח הקפדני בגבולות מונע שני מצרכים, שהיו בעבר מועדים להבר־

(סוף בעמוד 9)

רק"ח נבנתה על־ידי פועלי בניין ערביים

מאת חיים פיקרש

בתחילתו של שבוע, לאחר חצות, שררה השמחה בין פעילי „המערך", בהסתדרות פועלי הבנין. „הנתונים מראים על קו עליה בולט" — קרא אחד העסקנים והשיק כוסית „לחיים" עם עמיתיו, אותה שעה סבב לו יהושע אירגה, מראשי רק"ח, במסדרונות הוועד הפועל, ושח לעצמו: „גם הפעם הם סידרו אותנו". תדע לך, אמר לנו, גם הפעם „קלקלו לנו את מערכת התעמולה. אני אתבע אותם לחקירה"! — איים. אך יותר מאוחר, כמו שכח את התלונות, שכן הוברר לו שרשימתו לא רק זכתה בהישג גדול, אלא הכפילה את כוחה, ומ־4 אחוזים לערך הגיעה ליותר מ־9 אחוזים.

אם תרצו, עליותה של רק"ח, מכח התמיכה הגובר במיגזר הערבי, היוותה לא רק הפתעה אלא גם הפכה מקור לדאגה. זוהי, אומרים, מגמה בולטת בכל מערכות הבחירות לאיגודים המקצועיים. דבר זה אף יתן אותותיו בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, סיכמו פעילי מפלגות, בציינם כי המאורעות המדיניים האחרונים וכן הגברת כח השפעת אש"פ ברחוב הערבי, סייעו לרק"ח במערכת הבחירות בקרב פועלי הבנין.

כ־12 אלף פועלי בנין נמצאים בסקטור הערבי, נוסף ל־40 אלף פועלי בנין הבאים מדי יום מה„שטחים", אך אלה לא השתתפו במערכת הבחירות לאיגוד מקצועי זה. לכן מבקשים המפלים, „לנחם" עצמם שפועלי הבנין, אינם בהכרח דגם מייצג, העשוי להצביע על תוצאות הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות ולהסתדרות הכללית. בכל זאת, „הלך הרוח מדאיג" — אומר אחד מפעילי „המערך", בציינו כי במערכת הבחירות לא דיברו פעילי רק"ח על ליבם של פועלי הבנין הערביים, מתוך דאגה למחסורם או „להצלתם מתנאי הרעב". מצבם של אלה משופר למדי. הם משתכרים סכומים ניכרים בעבודתם, פרנסתם מצויה בכל ימות השנה. גם בעיות סוציאליות אינן מעסיקות אותם. הצבעתם הבליטה את מניעיהם הלאומיים — את תמיכתם במחבלים, ושנאתם לרעיון הציוני. עובדה זו מוכחת גם בכשלונם של אנשי „בוקי" בבחירות אלה, כשבלטה ירידתם ב„רחוב הערבי", ושלא לדבר על ירידת „המערך". גם הרשימה הדתית, שבבחירות הקודמות הפעילה רשימה מקבילה למיגזר הערבי, נמנעה מלעשות כן השנה, והצמידה את פעיליה לרשימה האחידה. התוצאות הוכיחו שגם התמיכה לה זכתה הרשימה הדתית בעבר, לא באה בבחירות הנוכחיות לידי ביטוי וחלה ירידה בנציגות הדתית.

אלה וגם אלה מחייבים את נקיטת אמצעים מתאימים, כדי להימנע מהפתעות בתחומים אחרים שגם בהם פעילים ערבים בעלי השפעה.

עליית רק"ח העמידה בצל את תוצאות הבחירות אצל שאר המפלגות. אף אחת מהרשימות המרכזיות, לא יכולה לזקוף לזכותה הישג מרשים. ירידה ב„מערך", ב„ליכוד" ואצל „הרשימה הדתית", המשותפת להפועל המזרחי ולפועלי אגודת ישראל. פעילי „המערך" בכל זאת טוענים כי במיגזר היהודי הם זכו להצלחה ועלו מ־69 אחוז ל־74 אחוז, אך מול מערכת התעמולה התוססת שהפעילו אנשי „המערך", וה„טריק" שלהם, לצרף אל בעלי זכות הבחירה, כמה אלפי פנסיונרים בטענה ש„גם הם פועלי בנין", וכן עובדים ופקידים אחרים, שהיו בעבר פועלי בנין, ועתה עובדים כאנשי מינהלה בחברות שיכון למיניהם, נראית עליה זו כ„חיוורת למדי".

פעילי „הליכוד" טענו, במהלך מערכת הבחירות, כי אל מול סכנת האבטלה המאיימת על ציבור פועלי הבנין, והחשש לחזרה לימי המיתון, בהם, כזכור, מצאו עצמם אלפי פועלי בנין ללא תעסוקה, הם עשויים לזכות במספר רב של קולות, אך הוברר כי ירידתה של רשימה זו מ־9.9 אחוז ל־8.6 אחוז, מעידה שאין פועלי סקטור זה נתפסים לתעמולתם של אלה. גם הירידה במספר המצביעים ביותר מ־4 אחוזים מורה על אדישות בין פועלי הבנין. גם תופעה זו, אמרו ראשי הסתדרות פועלי הבנין, מדאיגה.

דאגה של אמת אחזה גם בפעילי ה„רשימה הדתית". עד כה התנהלו חמש מערכות בחירות בהסתדרות פועלי הבנין, ובדרך כלל הסתמנה עליה נאה ומרשימה בהישגי הרשימה הדתית, מה שהוכיח שבקרב סקטור עובדים זה, קיים ציבור מגובש של עובדים דתיים, אך בבחירות אלה, כמו בבחירות לאיגודים מקצועיים אחרים (הסתדרות הפקידים, הסתדרות המורים), חלה ירידה. מדוע, איפוא, הסיבה לירידה זו? שאלנו את שלמה מכלוף, ראש המחלקה לאיגוד המקצועי של הפועל המזרחי, והאחראי על מערכת הבחירות לאיגודים המקצועיים. תשובתו היתה חדה וחלקה: „אין מספיק פעילים, אין עם מי לעבוד". „אם ראשי התנועה לא יסיקו מסקנות מרחיקות לכת, תוך הפעלה נכונה של כל הפעילים באמצעות הסניפים אין לצפות להישגים" — אומר מר מכלוף. גם הוא סבור שמערכת הבחירות לאיגודים המקצועיים, יכולה וצריכה לשמש מידגם לבחירות הכלליות לכנסת ולרשויות המקומיות. בלי ספק שבמשרד הוועד הפועל של הפועל המזרחי יצטרכו להסיק מסקנות מרחיקות לכת לקראת העתיד.

*

שוב, אלה הן המסקנות שיחייבו את פעילי הרשימה הדתית, אבל הדאגה הכללית של כל עסקני המפלגות, היתה עתה — עלית כוחה התלולה של רשימה רק"ח, המלקטת סביבה את מרבית הבוחרים הערביים, ב„משולש" הקטן והגדול ובכל ערי וכפרי המיעוטים בגליל העליון. זו לא שאלה של הסתדרות פועלי הבנין בלבד, זו שאלה שחייבים לדון בה ראשי המדינה, ההסתדרות וגורמים ציבוריים אחרים, כי „רוח חדשה" מרחפת בין ערביי ישראל, ואין חברותם במסגרתה של ההסתדרות, מהווה את הגורם המונע מלהתמוך ברשימה הקיצונית של רק"ח המזוהה עם אש"פ.

'בתי הדין הרבניים מגנים על האשה'

– אומרים ראשי השיפוט הרבני במדינה * ההתקפות על בתי הדין הרבניים מחוסרות כל יסוד * אבולי שנאה למורשת היהדות – בראשם המבזים את הדיינים

מאת נעמי גולן

השעה אחת עשרה לפנה"צ. האולם המרכזי כפול הקומות של בית הדין הרבני בתל־אביב הומה אדם. על מעקה הקומה השניה המקיף את הבית מכל עבריו נשענים טוענים רבנים בהתלחשות צפופה עם מורשיהם. על הספסלים מחכים עשרות גברים ונשים באיזו ציפיה עקשנית ונואשה האופיינית לאנשים שספינת נישואיהם עלתה על שרטון. פה ושם קוטעת צעקה קולנית את הזמזום הכללי. אשה מרת נפש מנפנפת בידיה כלפי בעל סרבן וצועקת: „חיות אדם! רשעים, מנוולים כולכם". גם גברים צועקים כאן, כאשר דמי המזונות שנפסקו להם גבוהים מדי לטעמם, כאשר בית הדין דוחה את מועד גרושיהם בציפיה ל„שלום בית". כאשר האשה ממנה באו להתגרש, מכעיסה אותם עדיין, אפילו כאן...

האווירה הכללית אינה נוחה. אין ספק שבכניסה השניה של הבנין, כניסת הנרשמים לנישואין, עליז יותר. אלא שאם יש דיכאון ואם יש כתה, הם מחולקים שווה בשווה על פני הגברים והנשים. רק עורכי הדין נושאי תיק הג'יימס בונד המזוהה אתם, שלוים יותר...

המיתקפה על בית הדין הרבני מתנהלת בשנים האחרונות בכמה חזיתות. בית הדין הגבוה לצדק נזקק מדי פעם לתביעת בג"ץ ומבטל את פסקיהם (הנה מקרה: בג"ץ אסר על ביה"ד הרבני של רחובות לדון בעתירת בעל שחטף את בנו מאשתו בארה"ב ורוצה לגדלו בישראל), חברי כנסת אחדים, בעיקר מן השמאל ומן הליברלים, טוענים נגד האנכרוניזם כביכול שבתפיסות היסוד שלו בנושאי זכויות הפרט ומעמד האשה ועל הפגיעה העקרונית בדמוקרטיה בעצם כפיפתם של יהודים חילוניים לסמכות שיפוט רבנית. התנועה לשוויון זכויות האשה רואה בו כלי מרכזי לקיפוח מעמד האשה, ואילו חוקת המדינה קבעה את גבולותיו על פי ה„סטטוס קוו" במנעה ממנו אכיפת פסקיו (עקרון בזיון ביה"ד) ואסרה עליו לשפוט בדיני עבודה, מכונות תפשות (אלא כבורר ובהסכמת הצדדים). מערכה אחרת היא מסע הלחיצות בציבור בדבר עינויי דין, תור אין סופי, דחיה ב„לך ושובי" ועוד...

נדמה שדווקא במדינת היהודים נדחק החוק העברי יותר מכל נושאי דבר, אל הקיר. במיוחד קולניים הלוחמים לזכויות האשה הרואים בהבדל ההלכתי שבין מעמד הבעל למעמד האשה בדין תורה עיוות ועוול.

רציתי לבדוק טענה זו מקרוב, ומנקודת מבט נשית, שהרי נשים הן כאן צד עיקרי בעניין. וראשית דרכנו היא לבית הדין הרבני בשדרות דוד המלך בתל־אביב.

אשה בריאת גוף במטפחת ראש דקיקה. מדברת רק אידיש, יושבת על ספסל מול דלתו של המזכיר הראשי של בית הדין, הרב פרנק. שאלנו: איך מתנהגים הדיינים? אוי, קשה, קשה! היא נאנחת באידיש וורשאית. מאחוריה בפולין נשאר בעלה הראשון. היא עלתה, הכירה גבר ישראלי וביקשה מבית הדין הרבני להתיר לה להנשא שוב, שכן נישואיה הראשונים היו נישואים אזרחיים בלי חופה. היא מודה: הרבנים הקלו עליה הלכו לקראתה והרשו לה להינשא שנית. אלא שגם הפעם אין זיווג מן השמים. מריבות, כתת — היא באה להתגרש שנית. ניהלו איתה הרבנים שיחה קלה, ניסו לשכנעה לנסות שלום בית ופתאום בהיסח הדעת סיפרה על טקס החופה והקידושין שלה בנוכחה עם בעלה הראשון. שמעו הרבנים — ועכבו מיד את כל הליכי הגירושין אם היתה נשואה לראשון לפי דת משה וישראל — הרי נישואיה השניים אינם נישואים והמצב מסובך ביותר. לא עזר שחזרה בה מיד, שאמרה כי פליטת הפה שלה טעות היא ולא חופה היתה ולא קידושין. הרבנים מחליטים לשלוח מכתב להרשה לשאול האם היתה חופה או לא היתה, ואם היתה — להשיג לה גט.

בחדרו של הרב פרנק מנסה האשה להסביר: מורשה לא יענו, גם לא תשיבו. הרב פרנק מרגיע, מסביר: נעשה הכל, נשתדל, כבר מחר נריץ מכתב לשלטונות פולין, וחוק הוא לא צחוק ובבית הדין אין להקל, ואם היתה חופה — אסור היה להתיר אמת מן הדיינים. אלא שדברים אלה נאמרים לה בנועם. אין נזיפה על הכרעת עדות, אין קנסות על בזיון בית הדין.

לנו, אומר מזכיר בית הדין: „הנה אומרים כביכול שאנחנו נוקשים. לא כנים ולא מקלים. אדרבא, היכן שרק אפשר מנצל ביה"ד כל סדק, כל אפשרות להקל. ובלבד לעזור. הרבנים לוקחים על עצמם לפעמים אחריות כבדה והחלטות קשות כדי להקל. יש כמובן מצב הלכתי ללא מוצא — אבל זו לא אשמת בית הדין היא. כשאשה או בעל תובעים גירושים ואין נתונים הלכתיים לחייב את הצד השני לתת גט — נשאר תיקו.

טוענים סחבת? הטוענים אינם יודעים מה שפיהם מדבר. כדי לא לתת לצד אחד לצאת מנצח על חשבון הצד השני מוקם בית־הדין את הדיון שוב ושוב עד ששני הצדדים יסכימו כאחד. כך היא דרישת החוק. אומרים — התור ארוך. אנחנו בית דין יחיד המשרת אוכלוסיה גדולה בשמונה הרכבים בלבד, ממילא קשה להענות מהיום למחר. אבל איש לא נפגע. אפילו בתל־אביב, יותר משלושה חודשים ובערים אחרות הרבה פחות. אומרים — יש להיות בלך ושוב? האומרים כך אינם מבינים את רוח ההלכה. האינטרס העליון הוא שמירת שלום הבית ומאמצים רבים נעשים לשכנע הבעל והאשה שלא להרסו..."

● „הרבנים נהגו בי בכבוד"

שוב אנחנו בפרוזדור. אשה צנומת פנים יושבת בכבדות. כמרחק זרוע ממנה — יושב הבעל. השניים כאן בפעם הראשונה. הגיעו מרמת השרון. שאלנו את האשה: נו, כיצד את מתרשמת. ביושר נוגע ללב היא עונה:

„כשלוחץ על הלב נדמה לך שכולם נגד, ביחוד אם מטפלים בעניינך רק גברים ולך הרי יש מרירות על הגבר שלך. אבל האמת היא שהרבנים נהגו בי בכבוד ובנימוס מושלם. כמעט התפלאתי מה„ג'נטלמניות" שלהם אחרי כל מה שמספרים על היחס לנשים כאן... הם דחו את שביעה כצנותי לזמן אחר, ואמרו לבעלי לנסות בזמן הזה לעשות שלום בית. אבל שוב, מבחינה הגיונית ולא ריגשית, קשה להתנגד לכך".

אבל ההגיון איננו הצד החזק של באי המקום. שוב מתגעשת פינה בפרוזדור. אשה בוכיה מתפרצת מאולם הדין ולשאלתנו עונה בכעס: הם רק לטובתו! רק לטובתו! מסתבר שהבעל מסרב לתת לה גט ואילו היא קצרת רוח מהחכות „מה הם רוצים שאני אהיה קשורה למישהו שאני שונאת? מה מבלבלים ת'מוח על שלום בית בשכל פעם שאני צוחחת פה הוא צועק ומרביץ. שיכריחו אותו לתת גט ודי. ככה אני תלויה באוויר. מה יהיה אם בינתיים אמצא לי מישהו אחר ?"

ומזונות פסקו לך?

— „בטח פסקו, אלא מה? שלא יפרנס את שני הילדים שלו?

— גם התור למזונות ארוך?

היא נרגעת מעט ועונה להזכר: דווקא לא. זה לקח נדמה לי שבוע עד שגמרו הכל וקבעו לי סכום. אבל הרבנים לא רוצים להבין שלי נמאס מהנישואים האלה. רק אומרים: אי אפשר לכפות עליו, ואי אפשר לכפות עלידי.

כשום מה לא מבינים שאנו כפופים לחוק ככל בית משפט" מגיב הרב יצחק קוליץ, אב"ד בתל־אביב, בהפסקת נשימה קצרה בין שני משפטים. „כל המתקיפים את נוהלי ביה"ד או את גישת הדיינים מתכוונים בעצם לדין עצמו. בבית המשפט של המדינה ברור לכולם שהחוק אוכף רצונו ויש לציית לו, ואילו בביה"ד הרבני מתאים כל אחד מחזיק עצמו מוסמך לקבוע מה כן בסדר ומה לא בסדר".

בשיחה עם אב"ד קוליץ מתגלה המתח הכפול בו נתון הדיין התורני. האחד, המתח של מי שנדרש לפסוק בגורלות בני אדם. השני — המתח של מי שפסיקתו עומדת במיתקפה עויינת ונטולה אמצעי אכיפה.

שאלנו: האמנם מעמד האשה בבית הדין הרבני נחות ממעמד הגבר?

הרב יצחק קוליץ, כמנהגה לבו: „עד מתי נצטרך עוד לענות על האשמה זו שכולה הדון כזב ושקר? מי שמסתכל בנעשה רואה שדווקא לנשים זכויות יותר בהלכה. אנחנו עושים הכל כדי לזכותן במהירות במזונות ובסכום גדול ככל האפשר. אין צורך להוסיף שביחס האנושי ובגישה האישית, בנבונות ובסבלנות לשמוע את טענות האשה, מצטיין בית הדין הרבני לבעלה מכל בית־דין אחר. להתקיף על כאוד — ביחוד מרחוק. כי שמתקרב — כשמבה בהר מאוד את הסון. אפילו עורכי־דין חילוניים ואפילו כאלה שגישתם מלכתחילה היתה אנטי הלכתית, משנים גישתם לחיובית ואוהדת אחרי מגע קרוב עם ביה"ד. מי שמתקיף — מתכוון לשרש את ההלכה עצמה ולא את ביה"ד. רוצים שנקבע כי בן גויה הוא יהודי או שנשיא כהן וגרושה — ומדברים על תחבת... לעניננו — כפי שדואגת התורה לבת ישראל לא דאג שום חוק בעולם".

אין בכוונתנו לצייר תמונה ורודה כלפי שהיא. יש טענות מוצדקות שאף הדיינים עצמם מודים בהם. כמוהו לכשל הבחבה הנוד המתארך התיקים הנידחים.

בשנתון הרישמי של משרד הדתות לשנת תשל״ה מצאנו: בשנה זו הוגשו בכל בתי הדין בארץ 33.344 תיקים. נתבררו — 28.690 תיקים. פרס נתבררו — 19.267 תיקים! ודוגמא נוספת: 5411 תביעות למזונות הוגשו אל ביה"ד, ולמרות שטיפלו ב־4424 תביעות כאלה, עדיין נותרו 4233 נשים לקביעת מזונות..

מסקנה — תיקים רבים נותרו כנראה מן השנה שעברה והם מכבידים על העומס הקיים בלאו הכי על בית הדין.

מודה הרב קוליץ: „העומס עצום. ממש ללא נשוא. אנחנו עובדים בתקן מלפני עשרים שנה. ואפילו ההרכבים הקיימים בבתי הדין הם חסרים. יש דיינים שהלכו לעולמם, יצאו לפנסיה או חלו — ואין להם עדיין ממלאי מקום. אף על פי כן, לא ישמע אדם בביה"ד רבני מפי דיין: אין זמן, ביה"ד נסגר להיום, נמשיך מחר... אצלנו לא מחכים ליד הדלת, לא שולחים אדם באמצע דיו, הגישה היא אנושית עמוקה, ברוח ההלכה, ואינני מכיר חוקה שתהיה הומנית יותר ואהבת אדם יותר מתורת היהדות".

● הנסיונות לקצץ בסמכות ביה"ד הרבני

שאלנו: האם מדוע בית הדין הרבני לנסיונות לקצץ בסמכותו? הרב קוליץ נראה לרגע כמי שנעלב בעלבונה של תורה כשהוא אומר: „אין לדיין כוח לאכוף את פסקו והדבר מביא למצבים קשים והרבה נזק למתדיינים. לדוגמא, אשה מקבלת צו מניעה אישי האוסר על הבעל להוציא חפצים מן הבית. הנה הוא מתפרץ לביתה ומוציאם — אין לביה"ד הרבני דרך לעניישו ולכפות עליו את הפסק... אבל חשוב לי להדגיש שוב כי ציבור עורכי הדין בארץ, בייחוד הללו שיש להם עסק עם בית הדין נוהגים בו בכבוד בנימוס ובהערכה. הניסיון העלוי להצר את צעדנו הוא מצד ביה"ד הגבוה לצדק".

אנחנו מנסים ללחוץ שוב בנקודה העדינה של מעמד האשה ושואלים: אם הכל כל כך טוב, מדוע בכל זאת רבות התלונות גם מצד הציבור? עונה הרב קוליץ במשל: משל למה הדבר דומה ליהודי רוסי שנמצא מתחבא. שאלוהו למה הנך מתחבא, ועונה: אינכם יודעים, הלא צדים דובים בסביבה. אמרו לו: וכי הינך דוב? אמר: עד שיגלו אם אני דוב או אינני דוב, קודם כל ישימו אותי בכלוב. הוא הדין בתקיפים — קודם כל להתקיף, ורק אח"כ לבדוק אם יש אמת בדברים. בכל מקום, נכון הוא שאנחנו סבורים כי האשה עדינה ושונה מהגבר ואיננו גורסים שוויון המעודד נשים לעבודות גבריות וליציאה לרחוב... איננו מקפחים זכויות האשה אלא מכבדים את השוני שבה..."

הפסקה ביה"ד הגיעה לקיצה — ובפרוזדור מסתובב בינתיים טוען רבני צעיר ופסוק. כשהוא מתפנה לשיחה קצרה — דבריו מאשרים דברי קודמיו „אם בכלל מתלוננים אצלי על ביה"ד הרבני — אלה יותר בעלים מאשר נשים. הרבה גברים אומרים לי שהדיינים מקפחים אותם ומצדיקים את טובת האשה..."

שאלנו: מה בדבר נחיתותה ההלכתית העקרונית, למשל — אשה פסולה לעדות, פסולה מלשבת דיין, פסולה מלשמש שופט...

עונה הטוען הרבני: „ראשית יש לתקן טעות עקרונית אין שום מניעה בפני אשה לשמש כטוענת רבנית. שנית — בית־הדין מייחס משקל שווה אל דברי הטוענים בלא להתחשב במינם, אבל הוא מוגבל בדין תורה באשר לעדות אשה או לקבלתה כדיין..."

מזכיר ביה"ד, הרב פרנק מאשר את דברי הטוען: ביה"ד מוכן לקבל נשים בתפקיד של טוענות ולא פעם מופיעות בפנינו טוענות מטעם ציצו... אשר לקבילות עדותה, הרי שבדובר בענייני התרת אשה בנישואין — גם עדות נשים מתקבלת. אבל הלכה מפורשת היא שאשה אסורה לדון או להעיד בממונות. חלילה להסיק מכך שמעמדה נחות. עוד הריטב"א, מגדולי הפוסקים קבע: כל הקונה אשה כקונה אדון לעצמו. מעמדה עולה על שלו, דבר המתבטא בהרבה מקרים. לדוגמא: פרנסת הילדים היא חובת האב ולא חובת האם, אפילו כשהיא עובדת..."

● יש צורך בעוד בתי דין

אל הרב רב כץ, הממונה במשרד הדתות על בתי הדין הרבניים באנו בשתי שאלות עקרוניות. א) מדוע לא מגדילים את מספר בתי הדין (11 הרכבים בלבד בכל הארץ) ומספר הדיינים (70 בלבד!) כדי להקל מן העומס.

מדוע נדמה כי שרי ההלכה של היום אינם עושים מספיק כדי להתאים את פסיקתם למציאות הדרושה של האשה ה־20?

„ודאי שיש צורך בעוד בתי דין" עונה הרב כץ בכתינות. „כל שנה. במשך עשרים שנה, אנחנו פונים בדרישה זו לכנסת, אלא שהעניין תלוי בגורמים רבים: תקציב תקן ועוד. כרגע קיימת תוכנית להקים עוד בי"ד אחד בנתניה ושני. בי"ד מיוחד לגיור, שיהיה כל־ארצי, בירושלים. עד כה לא הפנו לדבר תקן התקציב. לאחרונה נמצא התקציב אבל עוד לא הוצאו תעודות כושר לדיינים ואנחנו פועלים בהרכבים חסרים.

שאלנו: מדוע לא מתמנים דיינים נוספים?

הרב כץ: „זמן מסויים לא פעלה מועצת הרבנות הראשית, לא היו בחירות ולא הכשרה בידי ועדת המינויים בשנה האחרונה הוכשרו סוף־סוף עשרים ואחד דיינים. ועדת המינויים שישבה בפעם האחרונה בדי תשרי החליטה להכליל על שיבוץ 11 מתוכם. ודאי שמספר זה איננו מספיק לכסות את הצרכים הקיימים, קל וחומר שלא כדי להפעיל בתי דין נוספים.

שאלנו: ומה בינתיים: האם נגזר על הציבור לסבול כמרבית אורכה?

הרב כץ נעזר בייחוד מזכיר ביה"ד הרב פרנק וביועץ המשפטי המיוחד, הרב שלמה מירון, הנמצא באותו מעמד, וקובע: „גם במצב הקיים אין תיק גירושין חדש חייב לצפות

(סוף בעמוד 8)

مكنز من الاهل

هكذا من الأصل

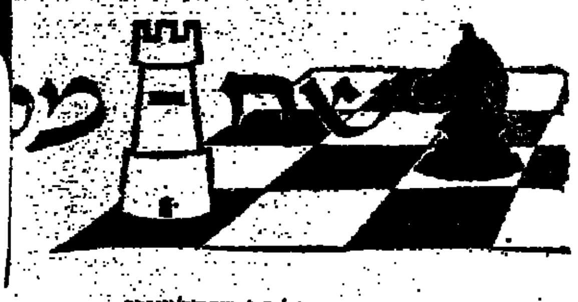

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

הפתוחה לנוער מתחילה אליפות האר…

ביום א' הקרוב תפתח באכסניית הנוער ע"ש ויין בשכ' "בית וגן" בירושלים האליפות הארצית השנתית הפתוחה לנוער תשל"ו. ארוע חשוב זה נערך מידי שנה בחג החנוכה.

לתחרות נרשמו למעלה מ־70 שחמטאי נוער מדורגים. היא עתידה להיות מרתקת ביותר.

התחרות תתנהל בשיטה "השוויצרית" — 9 סבבים (2 משחקים ביום) והיא תמשך עד ל־4.12.75.

מנהל התחרות: רכז השחמט של "אליצור" יצחק ארנסט.

משחקי הגביע — 1975 שלב חצי גמר

השבוע יתקיימו משחקי שלב חצי גמר גביע המדינה 1975 כדלהלן:

אס"א טכניון חיפה — נוער "הפרעלי" רמת־גן.

"מרכז הנוער" א' תל־אביב — "הפועל" "פלדקלייד" ראשון לציון.

גביע אירופה לקבוצות אלופות

אלופת הארץ קבוצת אס"א טכניון חיפה תתמודד בתחילת דצמבר בשבדיה בשלב רבע גמר גביע אירופה לקבוצות אלופות נגד אלופת שבדיה.

המפגש יתקיים בעיר לונד.

שחמטאי הנוער לתחרויות בינלאומיות

האמן הצעיר דוד ברנשטיין מחיפה ייצג את ישראל באליפות אירופה לנוער שתתקיים בגרונינגן (הולנד) בין מחצית דצמבר לתחילת ינואר.

כמאמנו נקבע האמן ראובן מינסקר מחיפה.

אלוף ישראל לנוער ניר גרינברג מפתח־תקוה ייצג את ישראל בתחרות הבינלאומית המסורתית לנוער שתתקיים בהולסברג (שבדיה) בין סוף דצמבר לתחילת ינואר.

שלמה קנדלשיין אלוף הרצליה 75

באליפות הרצליה לשנת … שלמה קנדלשיין שצבר 7 … משחקים (ללא הפסד) … ולדימיר ברוסגל — 6½ נק' … (חרש מריגה).

דרוג הצמרת: 1. שלמה ק… — 7 נק' 2. ולדימיר בר… 6½ נק' 3.—4. אלכסנדר … ויעקב לייבוביץ — 6 נק' … 6—5. ג'רי טרמן וולמן … — 5½ נק' כל אחד וכו'.

בתחרות 16 שחמטאים שה… 9 סבבים "שוויצרים", … לבנים" — הערכו לתרומה … בהרצליה.

התחרות נערכה במקום … רווחה בעיריה ובסיוע … רכז הספורט המקומי …

בחנוכה (יום ד' 3.12.75 … (16.00) תתקיים בבי"ע … בהרצליה התחרות חנוכה לילדים בין גבורות הרצ… הספר "א.ד. גורדון" תל־א…

"שחמטי ברחובי…"

אליפות אנגליה נערכה … שיטה "השוויצרית" 11 סב… השתתפות 34 שחקנים. הב… סמך עם 8 נק' לפני … מיילס, ופולד — 7 נק' כל …

*

בתחרות הבינלאומית ב… צח מיילס עם 7½ נק' מ… קים לפני אדוריאן וסימ… סקס — 6 נק' וכו'.

*

בתחרות הבינלאומית … (הונגריה) לציון 900 ש… העיר ניצח סמיסלוב עם … מ־14 משחקים לפני בארנ… נק', וסטריגן — 8 נק' ב… וליבצב — 7½ נק' כל אח…

עירית תל־אביב־יפו
האגף לתרבות, לנוער ולספורט
המדור לתרבות תורנית

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית

המכון הישראלי למוסיקה דתית

קונצרט למוסיקה יהודית

בבצוע: הזמורת נתניה
בנצוחו של: איתן אביצור
סולן: גיורא פיידמן — קלרניט ובס־קלרניט

הקונצרט יתקיים אי"ה, ביום רביעי, ה' דחנוכה כ"ח כסלו תשל"ו (3.12.75) בשעה 8.30 בערב ב"בית עובד העיריה", רח' פומפדיתא 4, תל־אביב.

● כרטיסים ניתן להשיג במשרד "הקוקרי" רח' דיזנגוף … ת"א ובערב הקונצרט בקופת האולם.
● כרטיסי הנחה לקבוצות ניתן להשיג במשרד "רושק…"

ציונות

בשלשה ממדים

מוזיאון השעווה

הוציא את הציונות מהמרכאות וממחישה ב־35 סצנות מרטיטות המשחזרות בדיוק מדהים את הרגעים הגדולים של תקומת ישראל והעולם המופלא.

קח את משפחתך לחויה נדירה — בקר במוזיאון השעווה

לראשונה נפתחה לקהל סצינת מלחמת יום כיפור

פתוח במגדל שלום מאיר בכל יום מ־9.00 בבוקר עד 19.00 בערב רצוף וכן במוצ"ש וחגים.

הופיע הספר

דעת חכמים

הגיונות בתורה, מסודרים לפי פרשיות השבוע ולקוחים מן התלמודים, המדרשים, ספרות הראשונים והאחרונים וספרות החסידית.

ליקטם המחנך הותיק מישיבה־אוניברסיטה מר יוסף ב. וינשטין מתלמידיו הראשונים של הר"מ ליפשיץ ז"ל, מייסד הסמינר הראשון בירושלים.

בסוף כל פרשה — נושאים מבוססים לשיחה, הקשרים בין תוכן הפרשה להפטרה שלאחריה. הילקוט מגלה למעיין את המאור שבתורה, וללומד — הבנה מעמיקה יותר בכתוב.

להשיג בחנויות הספרים. — מחירו — 18.— ל"י.
הוצאת: הוצאת אברהם ציוני, אלנבי 101 ת"א, טל. 293149

מעילים, חליפות ודברי הלבשה לגברות

להשיג במחירים זולים
אצל רנציגר יצור הלבשה לגברות
אין חשש לשעטנז.
חיפה, הרצל 87 ק"ב

נרשמו לנשואין

לשכת הרבנות והמועצה הדתית בני־ברק

[illegible]

לשכת הרבנות והמועצה הדתית קרית מלאכי

[illegible]

לשכת הרבנות — בת־ים

[illegible]

לשכת הרבנות — קרית־אונו

[illegible]

עירית ירושלים
המחלקה לתרבות
האגף לתרבות תורנית

הסתדרות ישורון
הועדה לתורה ודעת

ערב לכבוד רכישת כתבי היד מאוסף שש…

במוצאי שבת, כ"ה בכסלו תשל"ו (29.11.75) בשעה 8.00 בערב באולם עליאש בבית הכנסת המרכזי "ישורון".

בהשתתפות:

פרופ' נחמיה אלוני — כנוס כתבי היד העבריים בספריית ששון
ד"ר מרדכי נדב — הוכחה למקוריות כתב היד של הרמב"ם ז"ל
הרב ד"ר אהרן גרינבאום — תורת הגאונים מתוך כתבי היד
ד"ר אהרן משה רבינוביץ — ינחה

הציבור מוזמן.

אם את מעוניינת להיות מטפלת מוסמכת (לילדים מפגרים)

יהיה לך מקום עבודה קבוע ומשכורתך תהיה מעל־1,500 ל"י נטו (כולל תורנויות).

אנו מציעים לך 3 אפשרויות:

א. ללמוד בקורס שנתי שיתקיים במגמה בתנאי פנימיה מלאים ובנוסף לכך מלגה בסך ‎-.250‎ ל"י והוצאות נסיעה.
ב. ללמוד בקורס הנ"ל באותם התנאים ללא פנימיה.
ג. להתחיל מיד לעבוד, לקבל משכורת מלאה ולאחר מכן להשלים למודייך לקראת הסמכה.

כדי להתקבל עליך להיות:
מעל גיל 17½ לאחר שרות צבאי או פטורה ממנו והשכלתך 10 שנות למוד לפחות.

בדבר פרטים נוספים לפנות:
1) רחוב בית הערבה 7, תלפיות ירושלים טל. 261912, 02-261238
2) רחוב הראשונים 7, רמת־גן טל. 03-722734
3) פנסיון אסא, רחוב הרב קוק 6, נתניה
רק בכתב ולציין עבור המדריכה

מבצע ללא תקדים לחנוכה

ל־10 ימים בלבד!

2595 ל"י בלבד!
במקום 3375 ל"י
חסכון של־780 ל"י*

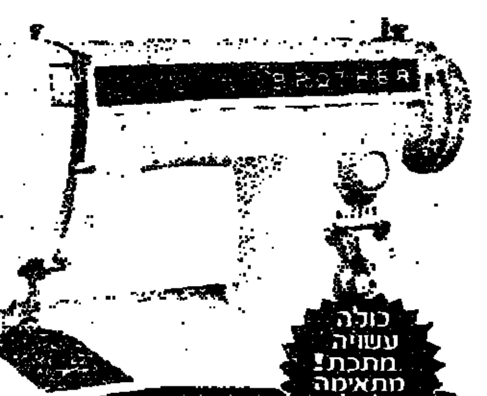

במחיר ובתפירה אין לה מתחרה!!

BROTHER

full zig-zag Sewmaster-405

הוכחי בכל התכונות הבאות:

[illegible]

אחריות 5 שנים

adco adv.

עירית בני ברק המחלקה לעבודה קהילתית

בשיתוף עם

המכון להשתלמות מקצועית משולבת בבני ברק

משרד העבודה — אורט ישראל

החלה ההרשמה לקורסים להכשרה והשתלמות

לגברים ונער
* אלקטרוניקה סוג ז
* חשמלאי מוסמך עוזר
* שרטוט טכני
* עצוב חלונות ראוה
* הנהלת חשבונות
* השתלמות במדעי המחשב

לנשים ונערות
* שרטוט טכני יסודות לעצוב פנים
* נושאים נבחרים בגרפיקה
* השתלמות במדעי המחשב

1. למסיימים תוענק תעודת גמר מקצועית מטעם משרד העבודה ו/או אורט ישראל
2. תנאים נוחים בתשלום שכר הלימוד.

פרטים והרשמה: בימים א', ג', ה' בשעות 16.00—19.00 במחלקה לעבודה קהילתית רח' חברון 4, טל' 787300, בני ברק.

adco adv.

עכשיו יותר מתמיד תצטרכי לחסוך בהוצאות בגדי משפחתך!!

עקב עליות חדות במחירי הביגוד באחרונה, ובעליות הצפויות לעתיד, נוצר מצב שקשה יהיה להרשות לעצמך לרכוש בגדים חדשים למשפחתך לחודש זה. הפתרון הוא-

סרגי בעצמך במכונת סריגה אמפיסל

חשבון

	מחיר הצמר	מחיר ממוצע בחנות
1 אפודה לגבר	38 ל"י	176 ל"י
2 קרדיגן לגבר	55 ל"י	220 ל"י
3 לקס אלגנטי	95 ל"י	468 ל"י
סה"כ	188 ל"י	864 ל"י

עכשיו תוכלי לנצל עיסוק מהנה כדי להגדיל את הכנסות המשפחה — ע"י מכירת סריגים לשכנים, לבוטיקים ולחנויות אופנה. תוכלי להרוויח בקלות למעלה מ־1500 ל"י לחודש בסריגה במכונת אמפיסל. הסריגה באמפיסל כל כך קלה שאפילו אם לא סרגת מעולם תוכלי לסרוג במומחיות לאחר מספר שיעורים שתקבלי חינם.

באמפיסל חסכי ותהני

[illegible]

צרפת מחייה את הארגון של עמי הים התיכון

(סוף מעמוד 3)

כלומר — עם הקמת אירגון עמי הים התיכון צריך לקחת בחשבון שישראל צריכה להיות חברה בו. אולם כשמדובר על אירגון עמי מערב ים התיכון, נמצא שישראל נשארת מחוץ לאירגון שיוקם.

הרעיון לכך הגשיא ג'יסקאר ד'אסטן בהצהרותו האחרונה בתוניס על המצב בים התיכון. בראשית דבריו עמד על הצורך בהבראת המצב בים הזה, כי במצב הקיים הוא הופך לזירה צבאית גדולה מארצות, שאינן גובלות את הים התיכון. כלומר — נוכחות צי הים של רוסיה וארצות הברית בים הזה מסכנת את השלום. כאילו. הוא כסתפק בפתרון חלקי באירגון עמי דרום־ים תיכון, להפוך לאגם שקט חלק מהים הזה בלבד.

במצב דברים זה יהיה לשלוש ארצות המגרב מקום נכבד באירגון שיוקם ואילו ישראל הנמצאת בצפון ים התיכון תישאר מחוץ והמתיחות באיזור הזה בגלל מלחמת ישראל—ערב תימשך.

לחידוש שיחות אירופה—ערב

הרעיון של ועידת אירופה — עמי ערב בא ביוזמת שר החוץ הצרפתי "שעבר" מישל ז'ובר לפני כשנתיים במושב השרים של ארצות השוק האירופי אחרי מלחמת יום הכפורים, כאשר ארצות ערב המפיקות דלק הטילו אמבארגו על הדלק שלהם לארצות התומכות בישראל, העלו בצורה דראסטית את מחירי הדלק וצמצמו את התפוקה. רעיון זה הועלה כעם נוספת בועידת ראשי ארצות מערב אירופה בועידת קופנהאגן זמן קצר אחרי כן.

נזכיר, שהימים היו ימי מתיחות בין ארצות הברית לבין ארצות מערב אירופה. האמריקאים האשימו את האירופים על שלא נתנו להם לתדלק בארצותיהם את האוירונים, שהעבירו נשק לישראל ורק פורטוגאל הרודנית היתה היחידה שהרשתה לעשות זאת. האירופים טענו, שאיתם צבדי האמריקאים הבאים אליהם בדרישות בלבד ואינם מוצאים לנכון להתייעץ אתם. עצם העובדא שהצרפתים דרשו אז לקיים ועידה אירופית—ערבית בעניני אנרגיה נראה בעיני האמריקאים כפעולה המכוונת נגדם. לכן, ניגשו האמריקאים לפורר את החזית המערב אירופית והחלו במערב גרמניה הנאמנה להם ואין לה אינטרסים ישירים בארצות הבורה התיכון כמו אנגליה וצרפת.

שר הכספים דאז וראש ממשלה בון היום הלמוט שמידט אמר אז דברים ברורים: אם נעמוד בפני הברירה לבחור בסולידאריות אירופית לבין ארצות הברית נבחר בארצות הברית, כי עזרתה וידידותה יקרה לנו מאוד. מערב גרמניה הבינה יותר מאחרים את האיום האמריקאי, שהוציא את צבאותיה מארצות מערב־אירופה, כי לטרות האוסטפוליטיק הזכרים שם, שצבא רוסי חונה בגבולותיה.

בסופו של דבר התקיימה ועידת האנרגיה בוואשינגטון וכמובן בהנהגת האמריקאים. גם המאמצים של הצרפתים לקיים בפאריס ועידה אירופית—ערבית מוקדשת לעניני אנרגיה ולדון גם על המצב בארצות המתפתחות בעניני החומרי הגלם הנמצאים אצלם — נכשלת. בגופו של דבר ההקים במסגרת האו"ם מיעב ביותר מוקדש לעניינים אלה. אלא, שהצרפתים לא אמרו נואש, הם לא ויתרו על הרעיון של ועידת אירופה—ערב וכמובן בהנהגתם. הם רוצים להגיע לידי כך בעזרת עמי המגרב ובנאומו בתוניס אמר הנשיא ג'יסקאר ד'אסטן: עמי צפון אפריקה יוכלו למלא שליחות נכבדה בהיווך שבין הארצות המתועשות והארצות המתפתחות.

בעיית היסוד במערב אירופה כיום הוא, כיצד לכשוך את הון השליטים הערביים, הון ההולך וגדל ועודה לאוצרות הדלק שלהם. מובן מאליו כאשר מחפשים כעת את הידידות של הערבים ואת הונם, שצריך יהיה להתקדם לקראתם גם מבחינה מדינית והבעיה המדינית שלהם כיום הוא — ישראל. אם כן, כל צעד מצד ארצות מערב אירופה להיפגש הידידות של הערבים, בפרט בצורת ועידה אירופית—ערבית, צריכה להדאיג אותנו. מה עוד, כיום נעשים הדברים בידיעתם ובהסכמתם של האמריקאים. במצב דברים זה ייתכן, שתהיה מדיניות משותפת של כל ארצות הנאט"ו לטובת הערבים.

וישנן הוכחות לדבר. בועידת שרי החוץ של השוק האירופי עם שרי החוץ מארצות ערב שהתקיימה לפני כשנה בפאריס בראשותו של שר החוץ הצרפתי ז'אן סובאניארג, אמר שר החוץ של כוויית, שכהן כיושב ראש תורן של הליגה הערבית: קיים קשר הדוק בין כלכלה ופוליטיקה וכי הערבים סומכים על ידידיהם מאירופה, שילחצו על ישראל לסגת מכל השטחים, שנכבשו במלחמת ששת הימים. אומנם, יושב ראש הועידה הזאת שר החוץ הצרפתי ניסה להחליש את הצהרות השר הערבי ואמר שההכנסנו לדון בעניינים כלכליים בלבד, אבל כשנלחץ על ידי עתונאים אמר גם, שלשיתוף פעולה כלכלי לטווח ארוך יש בהכרח השלכות מדיניות.

אמנם, בעצרת האו"ם הצביעו נציגי העמים של מערב אירופה נגד הצעת־ההחלטה של הערבים להכריז על הציונות כעל תנועה גזענית, אבל אין לראות בכך שינוי בהפרש אחרי הידידות של הערבים. הם הצביעו נגד הערבים, כי החלטה כזו גובלת באנטישמיות, דעת הקהל בארצות מערב אירופה היתה נגד זה. מאידך אין ללמוד מכך, שחל שינוי בעמדת מדינאי מערב אירופה בעניני ישראל ערב וכל התקרבות האירופים לשרי בים תהיה לרועץ לנו.

הצרפתים ממשיכים במאמצים לחידוש שיחות אירופה—ערב. הם מנסים להגיע לידי כך בעזרת תוניסיה, אלג'יריה ומארוקו. הנשיא של צרפת הבטיח בתוניס, שארצו תדאג למתן מעמד של עדיפות לארצות המאגרב בשוק האירופי המשותף, כי הן יכולות למלא תפקיד חשוב בהתקרבות בין עמי אירופה המתועשות לבין הארצות המתפתחות. המסגרת של אירגון עמי דרום־ים תיכון שתוקם, תוכל לקדם בהרבה את הנושא הזה.

בתי הדין הרבניים

(סוף מעמוד 7)

יותר משלושה חודשים. אבל כשיש צורך בדיון דחוף — תמיד נמצא הזמן. למזונות יש לנו תור מיוחד ותוך עשרה ימים עד שבועיים פוסקים לאשה מזונות. ובכן, התקופה בעתונות על חודשים רבים ללא גבול — איננה מציאותית. עניין סחבת אני דוחה בכלל. חובת ביה"ד לנסות עוד ועוד עד שבאים לשלום בית".

ואשר לשאלה השניה — הרב כץ הרב מירון בעלים דוגמאות רבות להוכחה שגנהם כי ביה"ד הרבני מתחשב במציאות החדשה של היום. לדוגמא: היועץ המשפטי של משרד הדתות בהסכמות עם רבנים ודיינים הכין בתחילת שנה תשל"ד טפסים מיוחדים לפי התנאים השונים שבני הזוג מסכימים להתנות ביניהם בעת נישואיהם בעניין שיתוף הנכסים שירכשו לאחר הנישואים. הטפסים עומדים להכנס לשימוש בזמן הקרוב, וגם עתה כאשר אשה שותפה ביצירת הרכוש המשותף פוסקים לה פיצויים ולא רק מזונות. וזהי פסיקה מחודשת שלא התנהגה זה זמן רב.

ועוד דוגמא. לפי דין תורה חובת מזונות הילדים מוטלת על האב עד גיל שש בלבד. ביה"ד בישראל מחייבו עד גיל 15 להיות, אם הם לומדים, עד גיל 18.

● כופין גם את הבעל

שאלה: הנה מדבר "העגונה קלאסית" על אשה שאיפה כאשר בעל לאשה פרנסית או חולת רוח יכול לקבל היתר לשאת שניה, ולאשה במצב כזה — אין פתרון?

עוד הרב מירון: אין זו התבונה האמיתית של פני הדברים. בכל מקום אין היא מעידה על הבנה בעומק ההלכה. הטרגדיה היא שאנשים כיום תוקפים את ההלכה מתוך בורות ואי ידיעה ומנסים לערער את סמכותה שלא לפי האמת. במקרה הנזכר — כשבעל מתעקש אי אפשר להכריחו לתת גט, אבל אפשר ללחוץ עליו בצורת מאסר. האם זהו שוויון הזכויות שמחפשים היום בעיני האשה כביכול? שגם אותה נכפה ע"י מאסר בבית הסהר?...

צריך להבין היטב — באותם המקרים שכופים בעל — כופים אשה. ואפי נותנים לו היתר? רק אחרי שמפקיד גט בביה"ד בכל רגע שהרבנה תוכל לבוא ולקחת את גיטה. במקרה של עגינות — נכון שמתירים לבעל לשאת שניה, אבל אסור לו לעזוב את אשתו הראשונה כשנשבאה הוא חייב במזונותיה ובכסותה. כידוע, גם בעניין העגונות נעשה הרבה מאוד בימינו והרי זו דוגמא מובהקת של הליכת הפוסקים לקראת נתוני המציאות... מקרה שלישי של התורה הוא כאשר האשה חולה נפש. ובכן, אני מצהיר במלוא האחריות שביה"ד הרבני עושה את מקסימום המאמצים שבמסגרת החוק כדי לעזור בדומה גם לאשה שהבעל הוא זה החולה. ביה"ד נמצא בקשר מתמיד עם רופאיו ומחכה לאותו רגע של שפיות שיאפשר לו לתת לה גט. מעשה הזכור לי היטב שרופא הבעל צילצל לביה"ד הרבני ביום שישי בצהרים, וביה"ד טרח ונסע בשעות אחה"צ סמוך לשבת, כדי לקבל גט מן הבעל ולשחרר את אשתו...

מוסיף הרב כץ: היו עלינו התקפות מצד הציבור גם בענייני גיור. נכון שיש בתי דין שאינם ממהרים לגייר כשאינם משוכנעים שהגיור אמיתי לשם שמים והוא בא רק למטרות נישואין. אני יודע שהצטברו תיקים של גיור שעדיין לא באו על פתרונם אבל בנושא עדין זה, מוטב שלא למהר. היו לנו מקרים אודים בהם גיירנו אשה, נישאה לישראלי, ולבסוף עזבה את הארץ היא וילדיה ובא אביו של הצעיר הישראלי וטען במרירות למה נתנו ממהרים לגייר...

*

מסכם עו"ד מירון: "יש לנו הרושם שנעשית מלחמה דרך בג"צים הדרך אמצעי התקשורת לצמצם סמכות בתי־הדין הרבניים וסמכות ההלכה, לא מתוך דאגה הומנית כביכול, אלא מתוך מגמה עקרונית המשפטית לדין תורה. אדרבא, הרבה בג"צים שניתנו פגעו דווקא במתדיינים וייצרו בעיות אנושיות קשות שלא היו נוצרות בביה"ד הרבני, ובלבד לפגוע בסמכותו".

ואת אשר מצאנו בשנתון משרד הדתות: "הנהלת בתי הדין דרשה להחיל את חוק אכיפת פסקי דין גם על השיפוט הרבני ובאו על כך בדברים עם שר המשפטים. הנושא נמצא בדיון...".

פתגם שגור הוא בפי העם: "אתתך גוצא גחין ולחיש לה" (אשתך נמוכת קומה כפוף עצמך ושמע דבריה עצמה) ומפרשת הגמרא שזה נאמר במילי דעלמא, כלומר בכל ענייני הבעל בבית ובחוץ, במסחרו ובעבודתו. אם אין כאן הוכחה ברבר מגמתה הראשית של ההלכה — מה יש כאן?